

Gentofte Kommune Ungdomsprofil 2024

Katrine Vraa Justenborg
Nanna Bank Sørensen
Arnt Louw

Gentofte Ungdomsprofil 2024

Katrine Vraa Justenborg

Nanna Bank Sørensen

Arnt Louw

Rapport

Center for Ungdomsforskning (CeFU)

Institut for Kultur og Læring

Aalborg Universitet i København

1. udgave, 1. oplag, 2025

Figurer og layout: Nanna Bank Sørensen

Forsidebillede: iStock credit: jacoblund

ISBN: 978-87-89383-80-4

Ophav: © Forfatterne og Center for Ungdomsforskning 2024

Forord

Gentofte Kommune arbejder kontinuerligt med at skabe gode betingelser for, at unge i kommunen trives og kan leve gode ungdomsliv. I Gentofte Ungdomsprofil 2024 beskriver vi, hvordan de unge har det på en række udvalgte områder af deres ungdomsliv i kommunen.

Dette er fjerde gang Center for Ungdomsforskning, Aalborg Universitet udarbejder en ungdomsprofil for Gentofte Kommune.

I Gentofte Ungdomsprofil 2024 undersøger vi de unges oplevelser og erfaringer med at være ung i Gentofte. Der indgår unge fra udskolingen, unge på ungdomsuddannelser og unge uden for uddannelse og arbejde i undersøgelsen. Ungdomsprofilen afdækker områder af de unges liv, der fungerer godt, og dykker ned i de sprækker og udfordringer, der også tegner sig blandt de unge. Ungdomsprofilen tegner dermed et bredt og nuanceret billede af, hvad der er på spil for forskellige ungegrupper i Gentofte Kommune i forhold til at leve gode og meningsfulde ungdomsliv i kommunen.

Gentofte Ungdomsprofil 2024 udgør et værdifuldt vidensbidrag i det løbende arbejde med at udvikle og kvalificere ungdomspolitikken i Gentofte kommune.

En stor tak skal lyde til alle de unge, der deltaget i undersøgelsen enten ved at besvare spørgeskemaundersøgelse, ved at dele deres erfaringer og oplevelser med os i både interviews eller ved at deltage i vores workshop.

En stor tak skal også lyde til de skoler, uddannelsessteder og andre institutioner i Gentofte Kommune, der har åbnet deres døre for os og bidraget til, at undersøgelsen har kunnet gennemføres.

Endelig skal der lyde en stor tak til Gentofte Kommune for et konstruktivt og berigende samarbejde i forbindelse med undersøgelsen.

Gentofte Ungdomsprofil 2024 er udarbejdet af et forskningsteam på Center for Ungdomsforskning bestående af Katrine Vraa Justenborg, Nanna Bank Sørensen og Arnt Louw. Tak til vores kollegaer på Center for Ungdomsforskning, Søren Christian Krogh, Maria Bruselius-Jensen, Anne Görlich og Ida Jørs, der har ydet værdifuld sparring undervejs og læst review af rapporten.

God læselyst af Gentofte Ungdomsprofil 2024.

Indholdsfortegnelse

Forord	
Resume	1
Kapitel 1: Indledning	7
At være ung i dag	9
Rapportens forståelse af trivselsbegrebet	12
Metode og datagrundlag	14
<i>Kvalitative data</i>	14
<i>Kvantitative data</i>	15
<i>Behandling af data og udsagnskraft</i>	15
<i>Rapportens opbygning</i>	16
Kapitel 2: Veje i og uden for uddannelse	17
STX som det foretrukne uddannelsesvalg	18
<i>Forventninger kommer både 'udefra' og 'indefra'</i>	19
Trivsel, præstation og pres	24
Gentofte og identitet	32
Uddannelse og identitet	34
Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 2	38
Kapitel 3: Fritidsliv og fritidsaktiviteter	41
Mange fritidsaktiviteter og muligheder i Gentofte Kommune	42
Fritidsliv som balanceringer	47
Unge og fritidsjob i Gentofte	53
Fritidsliv for unge uden for almindelige skole- og uddannelsesforløb	58
Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 3	61
Kapitel 4: Venner og fællesskaber	63
Forskellige typer fællesskaber	67
Øget ansvar på den enkelte	73
Forstyrrelser af det positive billede	76
Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 4	80

Kapitel 5: Fester, festkultur og alkohol	82
Festen som betydningsfuld ungdomskulturel arena	83
<i>Gode fester med plads til alle</i>	83
<i>Byen åbner sig</i>	87
<i>Det er dyrt at være med</i>	91
<i>At blive valgt til og fra</i>	93
Alkoholkultur blandt unge i Gentofte	96
Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 4	104
Kapitel 6: Udseende, krop og køn	107
Fra udskoling til ungdomsuddannelse	108
At se godt ud hver dag	112
Skønhedspres og mad	114
Sammenhænge mellem udseende og trivsel	118
Unge i Gentofte som ikke identificerer sig som mænd eller kvinder	123
Hvad er det særlige ved udseende, krop og køn i 2024?	124
Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 6	127
Kapitel 7: Familie, forældre og andre betydningsfulde voksenrelationer	129
Familiens og hjemmets rolle	130
Svære voksenrelationer	140
Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 7	146
Kapitel 8: De unges egne anbefalinger	148
Udseende, krop og køn	151
Forventninger og idealer	154
Litteratur	159
Appendiks A: Datagrundlag og undersøgelsesmetoder	165
Appendiks B: Gentofte Ungdomsprofil over tid	171

Resumé:

Gentofte Ungdomsprofil 2024

Helt overordnet set oplever de unge i Gentofte Kommune, at de lever gode og trygge ungdomsliv og trives godt. Langt størstedelen af de unge har det godt i skolen, derhjemme og med deres venner i fritiden samtidig med, at de vurderer sig selv som sunde. Fællesskaberne fylder meget for de unge, og undersøgelsen tegner et billede af, at langt de fleste unge oplever at være del af fællesskaberne i Gentofte Kommune. De unge i Gentofte Kommune har generelt et rigt og varieret fritidsliv, men det, der presser dem her – og generelt i deres ungdomsliv – er manglende tid til at gøre alt det, de gerne vil. Derfor kan de unge opleve det som udfordrende at balancere deres ungdomsliv. Det område, som de unge i Gentofte Kommune selv udpeger som mest udfordret, handler om krop, udseende, køn og kost – Derfor sætter denne ungdomsprofil særligt fokus på disse temaer. Derudover er der en lille andel af de unge i kommunen (10,2% i 2024), der er uden uddannelse og job, og denne gruppe får også særlig opmærksomhed i Gentofte Ungdomsprofil 2024.

Veje i og uden for skole og uddannelse

Uddannelsesinstitutionerne udgør en af de mest betydningsfulde rammer for de unges ungdomsliv i Gentofte Kommune. Uddannelsesinstitutionerne opleves af de unge generelt som en positiv ramme til at vedligeholde og etablere nye fællesskaber. De unge fortæller dog også om, hvordan forskellige uddannelsesinstitutioner – særligt gymnasierne – forbindes med særlige typer af status og værdier, der både kan virke fælles- og tryghedsskabende, men også virke ekskluderende og fremmedgørende. STX udgør langt det mest foretrukne valg af ungdomsuddannelse blandt de unge i Gentofte Kommune. Dog kan der identificeres en lille stigning i søgningen til den erhvervsfaglige vej og

en lille nedgang i søgningen til STX i forhold til tidligere år. Søgningen til erhvervsuddannelser nærmer sig således nu Gentofte Kommunes fastsatte mål på 6% i 2025. De unge fortæller om oplevelsen af præstation og pres i relation til skole og uddannelse, og det ser ud til at øges i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelse. Det opleves dog ikke kun negativt. Præstation og pres kan nemlig være motiverende og pege de unge positivt ind i fremtiden, men det kan også give anledning til stress og mistrivsel. I valget af ungdomsuddannelser er de unge både påvirket af forældres, egne og venners forventninger samt et oplevet pres fra omverdenen. Disse faktorer etablerer STX som det oplagte valg blandt de unge i Gentofte Kommune, og de unge oplever det derfor vanskeligt at vælge andre uddannelsesveje end STX og en videregående uddannelse.

Når STX-vejen er så dominerende, kan det øge presset ekstra meget for de unge, der ikke følger denne norm. For disse unge er det afgørende, hvilken form for støtte og hjælp de oplever at få fra Gentofte Kommunes side, og hvordan der arbejdes sammen på tværs i kommunen, så der kan tages udgangspunkt i disse unges perspektiver og behov.

Fritidsliv og fritidsaktiviteter

Langt de fleste unge i Gentofte Kommune oplever at have et rigt og varieret fritidsliv med mange muligheder. De forbinder deres fritidsaktiviteter med glæde, frihed, dyrkelse af egne interesser, en oplevelse af en modvægt til skole og uddannelse samt muligheden for at dyrke venner og fællesskaber. En del af de unge i denne undersøgelse har et fritidsjob, og dette omtales positivt både som et afbræk fra hverdagen, som et sted at dyrke nye fællesskaber samt muligheden for at tjene sine egne penge. De mange fritidsaktiviteter og muligheder, de unge oplever at have, presser dem dog også på tiden. Her er de unges største udfordring at finde balancen mellem den tid, de bruger på skolearbejde og den tid, de bruger på fritidsaktiviteter – denne udfordring øges desuden i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelse. Her er det

vigtigt, at de unge ikke står alene med ansvaret for at mestre balanceringsarbejdet, men at voksne omkring dem – både forældre og professionelle – støtter og opmuntrer de unge til at udvikle disse nødvendige balanceringskompetencer.

Igen er der en gruppe af unge i Gentofte Kommune, der skiller sig ud fra dette overordnede billede, og som ikke oplever en fritid fyldt med aktiviteter, men nærmere at fritiden er noget, de skal få til at gå. Det er væsentligt ikke at tabe disse unge af syne, men i stedet interessere sig for, hvilke aktiviteter og former for støtte, der kan være meningsfulde for dem i deres fritidsliv.

Venner og fællesskaber

Venner og fællesskaber har stor betydning i ungdomslivet, og langt de fleste unge i Gentofte Kommune oplever generelt at have gode sociale relationer og fortrolige at gå til, når de har brug for det. De nære venskaber træder således frem som særligt betydningsfuldt for de unge og forbindes nærmest idealistisk med det gode ungdomsliv. Her bliver det væsentligt at give plads til, at unge kan have venskaber på mange forskellige og mangfoldige måder. Ikke mindst i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, hvor etablerede venskaber ofte brydes op, og nye etableres. De løse forbindelser i større grupper af unge træder også frem som særligt betydningsfulde, og her udgør de unges uddannelsesinstitutioner en væsentlig, og for de fleste unge, positiv ramme for deres fællesskaber. Her er det væsentligt at være særligt opmærksom på de unges overgange til nye institutionelle sammenhænge, som kan opleves som udfordrende for nogle unge, så alle unge føler sig trygge og inkluderede i de nye institutionelle rammer med løsere og bredere fællesskaber.

Samtidig er der også unge i Gentofte Kommune, som vælger andre veje end gymnasiet, og disse unge kan stå med oplevelsen af at føle sig uden for de bredere fællesskaber i kommunen. Her bliver det væsentligt at sikre, at alle

unge – uanset deres uddannelsesvalg – føler sig inkluderede i de bredere og løsere ungefællesskaber i Gentofte Kommune.

Fester, festkultur og alkohol

Fester udgør en helt central arena for de unges løse forbindelser, og fester bliver også beskrevet som særdeles betydningsfulde for de unge i Gentofte Kommune og for deres muligheder for at møde nye venner og bekendtskaber. Festerne, og særligt skolefesterne, oplever de unge som inkluderende og trygge – ikke mindst fordi der også er voksne til stede til at sikre trygge rammer. Men de unge fester også i byen og privat, og her ser det ud til, at der gør sig ting gældende, der kan opleves udfordrende. Dels handler dette om, at fester i byen varer til langt ud på natten, og det presser de unge, når de skal i skole dagen efter. Dels handler det om, at det kan være dyrt at deltage i disse fester, og at deltagelsespræmisserne kan opleves ekskluderende, hvis man ikke har råd til at følge med. Og sidst, men ikke mindst, handler det om, at der gør sig nogle kønsroller gældende, hvor de unge mænd i Gentofte Kommune træffer valg om, hvilke unge kvinder, der inkluderes til festerne baseret på udseende. Disse forhold kalder på opmærksomhed. Alkohol fylder også i de unges festfortællinger og forbindes ofte med positive oplevelser af at kunne være mere fri. Men alkohol kan også virke ekskluderende for de unge, der af forskellige årsager fravælger alkohol. Det er ligeledes et dilemma, der kalder på opmærksomhed og på at finde løsninger i samarbejde med de unge.

Udseende, krop og køn

Udseende, krop og køn udgør det tema, de unge selv har udpeget som et af de mest udfordrende i deres ungdomsliv. De fortæller om, at udseende har betydning for status og position i vennegrupperne, og de fortæller om, at det påvirker hvilke fællesskaber, de får adgang til, og hvor hårdt de skal kæmpe for at være en del af dem. Det tyder på, at de unges opfattelse af deres eget udseende hænger sammen med deres oplevelse af at være en del af sociale

og institutionelle fællesskaber. Udseende, og det oplevede krav om at se godt ud, ser ud til at spille en større rolle for unge kvinder end for unge mænd. Videre ser der ud til at være en sammenhæng mellem tilfredshed med udseende og de unges trivsel: jo mere tilfreds med eget udseende, jo mere trivsel og omvendt. Ligeledes ses en sammenhæng for tilfredshed med egen vægt og trivsel. Fokus på udseende hænger desuden sammen med madvaner. Flere unge kvinder fortæller i den forbindelse, at normen om at være tynd påvirker deres forhold til mad og spisning. Det betyder, at nogle undlader at spise, mens de er i skole. Dette kalder på handling, der bør undgå at fokusere på forbud og kontrol, men i stedet på forståelse for, hvorfor de unge reagerer på snævre kropsidealer, som de gør, og hjælpe dem til at håndtere dette på en konstruktiv måde. Indsatser bør derfor i første omgang ikke fokusere på den enkelte unges kostvaner eller adfærd, men i højere grad forsøge at påvirke de kulturelle normer, der ligger bag.

Familie, forældre og andre betydningsfulde voksne

Voksne, forældre og øvrig familie udgør en central rolle i langt de fleste unges liv i Gentofte Kommune. De unge trives generelt godt derhjemme, og kan lide at være sammen med deres forældre. Generelt set oplever de unge også, at de kan henvende sig til deres forældre, når de har behov for dette. Kernefamilien udgør desuden en stærk fortælling blandt de unge i kommunen, og på den måde giver de unge i undersøgelsen over en bred kam udtryk for gerne at ville familielivet. Dette forandrer sig dog lidt i takt med at de unge bliver ældre og starter på ungdomsuddannelser. Selvom de unge stadig gerne vil prioritere familielivet, er det også andre ting, der trænger sig på, og de oplever, at det kan være svært at få tiden til familien til at slå til. I relation til de unges familie og forældre bliver balancering og prioritering igen nøgleord. Dette kan være vanskeligt for de unge, og særligt fordi de oplever, at deres forældre presser på for, at de skal tilbringe mere tid hjemme. Unges behov for selvstændighed og forældres oplevelse af tab er vigtige pointer for at forstå de ændringer i relationen mellem forældre og børn, som ofte udspiller sig i

overgangen fra barndom til voksenliv. Her bliver det væsentligt som forældre at balancere det at give plads – uden at give slip.

Selvom det generelle billede er, at langt de fleste unge har voksne og forældre at tale med, er der en mindre gruppe unge i Gentofte Kommune (ca. 9%), der sjældent eller aldrig har en voksen at tale med, hvis noget går dem på, eller gør dem kede af det. Der er desuden en lidt større andel mænd end kvinder, der oplever dette. Her udgør Gentofte Kommunes kontaktpersoner en væsentlig støtte for nogle af de mere udsatte unge i kommunen i forhold til at sikre, at de unge, der har brug for voksne, har nogle voksne, de kan gå til. Lærerne kan her også udgøre en vigtig ressource, idet en del unge fortæller om den store betydning deres uformelle samtaler med deres lærer har haft for dem.

Kapitel 1: Indledning

Gentofte Kommune har en lang og solid erfaring med at skabe gode betingelser for, at de unge i kommunen trives og kan leve gode ungdomsliv. Kommunen arbejder kontinuerligt med ungeinddragelse og tager unges egne perspektiver alvorligt, hvilket også kan aflæses i kommunens fem pejlemærker for ungepolitik, som unge og politikere sammen udarbejdede i 2016. De fem pejlemærker er: *Stå stærkt, Fri fremtid, Forskellig sammen, Alle i tale, Ingen alene* (Gentofte Kommune 2024a).

Gentofte Kommune og Center for Ungdomsforskning (CeFU) har i den forbindelse haft et mangeårigt samarbejde om at tilvejebringe et solidt vidensgrundlag for Gentofte Kommunes arbejde med ungepolitikker. Gentofte Ungdomsprofil 2024 er således den fjerde i rækken af ungdomsprofiler, som CeFU udarbejder for Gentofte kommune (tidligere ungdomsprofilundersøgelser blev foretaget i 2002, 2016 og 2020).

Med dette års Ungdomsprofil videreføres således dette samarbejde, og det er vores håb, at denne ungdomsprofil vil blive brugt på samme aktive måde som de tidligere, i den løbende udformning og justering af Gentofte Kommunes ungepolitikker. Det skal desuden nævnes, at Gentofte Ungdomsprofil 2024 både afdækker nye områder og kaster nyt lys på velkendte problematikker til gavn for det fremtidige arbejde i Gentofte Kommune. Men der vil også være en del genkendelige elementer, tematikker og udfordringer fra de tidligere ungdomsprofilundersøgelser, der går igen. Med andre ord: billedet af de unge i Gentofte Kommune har ikke forandret sig radikalt siden 2016 og 2020. Således angiver 90% af de 15-25-årige i Gentofte Kommune i BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse 2023/2024, at de har det godt eller meget godt i skolen og 92% angiver det samme i forhold til derhjemme. Derudover angiver 96% af de unge, at de har det godt eller meget godt med deres venner i fritiden og samme høje tal (86%) gør sig gældende for de unges egne vurderinger af

deres sundhed og trivsel. Til trods for, at BørnUngeLivs nyeste undersøgelse også viser, at en mindre gruppe unge i Gentofte viser tegn på, eller er i risiko for at udvikle stress og depression (7%), rykker det ikke ved det overordnede billede, som også gjorde sig gældende i de tidligere ungdomsprofiler: De unge i Gentofte Kommune lever generelt gode og trygge ungdomsliv og trives godt.

Men når det så er sagt, tegner der sig også sprækker og udfordringer, hvilke vi vil dykke ned i undervejs i rapportens forskellige kapitler. I dette års ungdomsprofil vil der være nogle sammenfald med tidligere års ungdomsprofilundersøgelser. Samtidig har vi også skærpet fokus på nogle temaer, der har været mindre belyst tidligere. Vi har således skruet lidt ned for fokus på misbrug af forskellig art samt digital adfærd. Til gengæld har vi skruet op for fokus på de unges fællesskaber, familierelationer og deres forhold til krop og udseende, fordi disse temaer, i særlig grad fylder hos de unge i år. Og netop temaet omkring udseende, krop og køn udgør det tema i rapporten, der kalder på størst opmærksomhed. Videre har vi i dette års rapport særlig fokus på de unge, der ikke følger den traditionelle uddannelsesvej. Det vil sige unge i Gentofte Kommune, der ikke søger direkte ind på gymnasiet efter grundskolen, selvom dette kun udgør en lille andel af de unge i kommunen (10,2% i 2024). Det har vi valgt at gøre, fordi netop denne gruppe af unge i forskellige undersøgelser ofte går under radaren, og vi har, i samarbejde med Gentofte Kommune, valgt at prioritere forståelsen af disse unge i denne profilundersøgelse.

Inden vi går over til de indholdsmæssige analyser af de unge i Gentofte Kommune, vil vi i det følgende sætte nogle ord på, hvad der kan siges at karakterisere unge i dag – velvidende, at det ikke er en samlet gruppe. Vi vil også kort redegøre for den forståelse af trivsel, vi trækker på i rapporten. Denne overordnede ungebeskrivelse og redegørelsen for vores trivselsforståelse fungerer som en form for baggrundstæppe for de efterfølgende syv kapitler, der folder profilen af de unge i Gentofte Kommune anno 2024 ud.

At være ung i dag

Hvem er de unge i dag, og hvilke rammer gør sig generelt gældende for ungdomslivet? Det er store spørgsmål, og det kan selvfølgelig hverken besvares enkelt eller generelt for alle unge over en kam. Unge er nemlig ikke en samlet homogen gruppe. Der er for eksempel forskel på at være ung i en storby, i provinsen eller på landet, bare for at nævne et betydningsfuldt parameter. Sådanne forskelle i rammer og vilkår sætter sig forskelligt igennem hos forskellige unge. Hvem de unge er, og hvordan deres ungdomsliv udfolder sig, kommer altså an på, hvordan forskellige overordnede forhold får betydning i den enkelte unge og i relationerne mellem de unge i deres lokale kontekster. Når det så er sagt, er der alligevel nogle træk og betingelser for unge og ungdomsliv, der gør sig alment gældende. Dem vil vi kort ridse op her.

Det er en særlig tid at være ung i i dag. Vores samtid rummer nemlig et utal af muligheder, der på forskellig vis spiller ind på unges liv og betingelser for at leve gode ungdomsliv. Sammenlignet med tidligere generationer har nutidens unge høje uddannelsesmæssige ambitioner og også højt uddannelsesniveau, øget autonomi, avancerede teknologiske færdigheder og en stærk trang til at erobre nye områder (Katznelson et al. 2020). Parallelt hermed ser vi også, at ungdommens fællesskaber på ny er sat i centrum for ungdomslivet med stærke narrativer blandt de unge, der trækker på forestillingen om fælles ansvar og fællesskab, samtidig med, at de unge også oplever det som hårdt arbejde at skabe og vedligeholde fællesskaberne (Bruselius-Jensen & Sørensen 2017). Unges fællesskaber udgør et helt centralt omdrejningspunkt for ungdomslivet, der på forskellig vis åbner nye og spændende horisonter – men også nye udfordringer for de unge. Dette gør sig ikke mindst gældende i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, som udgør det første store institutionelle skift i langt de fleste unges liv.

Vi ser også en ungdomsgeneration, der er optaget af at gøre det godt, uddanne sig, tage samfundsmæssigt ansvar og rumme og håndtere de store og gennemgribende økonomiske, sundhedsmæssige, demokratiske, klima-

mæssige og geopolitiske kriser, der tegner vores samtid. Dette præger naturligvis også de unge, mens de bevæger sig gennem uddannelsessystemet, bliver til som unge voksne, flytter hjemmefra og skal etablere sig på et arbejdsmarked med større usikkerhed og utryghed. Vi ser således et generelt billede af, at de unge i dag ofte retter blikket udad og er meget optaget af den samtid, de lever i, og hvordan de kan skabe sig gode betingelser for at være unge (Bruselius-Jensen & Nielsen 2022) og have levbare fremtider (Sørensen et al. 2024).

Men de unge i dag har også et mere indadskuende blik. Det vil sige, at de unge generelt er optagede af at optimere sig selv, deres sundhed og deres kroppe (Larsen 2021). På den måde demonstrerer mange unge i dag en enorm selvansvarlighed for egen sundhed, trivsel og ungdomsliv. Dette kan ved første øjekast forstås positivt – de unge tager ansvar for eget liv. Men vi ser også, at denne selvansvarlighed kan slå over i mistrivsel – ikke mindst fordi de unge langt hen ad vejen ser det som deres eget ansvar – også når det går mindre godt. Her ser der aktuelt ud til at tegne sig nogle tydelige tendenser til, at unges trivsel generelt og på alle ungdomsuddannelser er under stigende pres (Katznelson et al. 2022).

Så selvom ungdomstiden for de fleste unge er forbundet med stærke fællesskaber, spændende muligheder og vigtige livserfaringer, oplever nogle unge også rådvildhed, ambivalens, og at dagligdags opgaver vokser dem over hovedet. Vores samtid rummer nemlig også aspekter af præstation, kropspres, individualisering, psykologisering og acceleration, som kan virke overvældende (se fx Krogh 2022; Justenborg 2023; Madsen 2019; Rosa 2014, Petersen 2016; Louw & Katznelson 2018). Ungdomsforskere peger her også på en tendens, hvor unge forventes – og forventer af sig selv – at være perfekte på alle områder af livet for at blive betragtet som normale (Sørensen et al. 2017). Dette kan føre til, at unge stiller høje krav til sig selv og skelner skarpt mellem det 'rigtige' og 'forkerte' ungdomsliv: enten lever man op til kravene og anerkendes som 'normal' (perfekt), eller man falder udenfor og betragtes som 'unormal' (uperfekt) (Jacobsen & Nørup 2020; Sørensen & Nielsen 2014). Og

i lyset af selvansvarligheden ender de unge ofte med at tage ansvaret for, hvordan de har det og ser ud, på dem selv (Krogh 2022). Så på den ene side er det positivt, at unge tager ansvar for deres eget liv, men det kan også være negativt og betyde, at de ikke involverer andre i deres problemer og ikke beder om hjælp. Derfor kan man se de unges selvansvarlighed, målrettethed og selvdisciplin som et tveægget sværd. Disse egenskaber er nødvendige for at klare sig godt i et ungdomsliv fyldt med muligheder og krav, men det betyder også, at de unge ofte bebrejder sig selv, hvis noget går galt. Med andre ord kan det være svært at bede om hjælp, hvis man føler, at man selv er skyld i de problemer, man oplever. De unges balancearbejde bliver her helt centralt at undersøge og forstå.

Selvom der således på det helt overordnede plan kan identificeres en række mega-trends, der sætter sig i og rundt om de unge og deres ungdomsliv, er det ikke entydigt, hvad det betyder helt konkret for den enkelte unge eller for de unges fællesskaber og relationer. Præstation kan for eksempel opleves positivt og føre til en stolthed over at få succes med det, man er i gang med, men det kan også føre til et pres og angst for at fejle, der slår over i mistro (Louw & Katznelson 2018; Katznelson et al. 2022). Videre kan det at tage stort ansvar for eget liv være rigtig positivt, fordi det kan føre til, at de unge handler på de udfordringer, de står med i deres liv, men det kan også slå over i bebrejdelse af sig selv, for ikke at lykkes (Sørensen et al. 2024). Det, der er værd at tage med fra denne korte gennemgang, er således, at ungdomslivet både er en særlig tid for identitetsdannelse, nye horisonter og muligheder, men det rummer også nye krav og forventninger – præget af en kompleks og usikker samtid og fremtid. Disse dilemmaer er til stede i de unges liv og det interessante her er, at undersøge og forstå, hvad dette betyder helt aktuelt for de unge i Gentofte Kommune. Hvordan præger disse forhold de unge, og hvordan navigerer de, finder balance og trives? Det er det, vi skal kigge nærmere på i de følgende kapitler.

Rapportens forståelse af trivselsbegrebet

Men inden vi kommer så langt, vil vi som lovet kort skitsere, hvilken forståelse af trivsel, vi lægger til grund for analyserne i rapporten. Det er væsentligt, fordi trivsel er et komplekst og mangfoldigt begreb, der kan betragtes på utallige måder alt efter kontekst og formål (Justenborg 2023; McLeod & Wright 2016; O'Toole & Simovska 2022; Thingstrup & Marschall 2019). Som begreb kan trivsel både relatere sig til noget kollektivt såvel som noget individuelt, være målt 'nu og her' eller 'over tid' samt baseres på enten et ungesyn eller et voksensyn. Derudover kan fænomenet betragtes ud fra et mere sundhedsvidenskabeligt perspektiv, men også ud fra et mere socialt og humanistisk perspektiv.

De seneste år er der kommet en enorm opmærksomhed på unges trivsel. Forskere og eksperter er uenige om, hvorvidt der er tale om en trivselskrise, eller om det er en mindre gruppe af unge, der mistrives. Den nyeste udgave af Skolebørnsundersøgelse¹ slår alligevel fast, at børn og unges trivsel har været faldende igennem de sidste 20 år i Danmark (Madsen et al. 2022). Katznelson et al. (2022) foreslår derfor, at vi skal til at skelne imellem flere former for trivsel, hvor der skelnes mellem kortvarig trivsel og længerevarende trivsel. Dette for at vi bliver i stand til at forstå, at det er nogle meget forskellige trivselsproblematikker, de unge står overfor i deres hverdag. Et tema, der fremhæves af de unge selv, når de taler om trivsel, er krop og udseende. I ph.d.-afhandlingen Vurdere(n)de elevkroppe fra 2023 viser Justenborg for eksempel, hvordan mange børn og unge ofte bekymrer sig om, hvorvidt de er for

¹Skolebørnsundersøgelsen er Danmarks bidrag til det internationale forskningsprojekt *Health Behaviour in School-aged Children (HBSC)*, der samarbejder med WHO og omfatter 50 lande. Undersøgelsen er landsdækkende og baseres på spørgeskemaer om de 11-15-åriges sundhedsadfærd og selvvaluerede helbredstilstand.

tykke, hvordan de ser ud, og hvordan de bliver opfattet af andre (Justenborg 2023).

Hvorom alting er, så er det unges egne perspektiver på trivsel, der trækkes frem i denne rapport, når de fortæller om, hvordan det er at leve sit ungdomsliv i Gentofte Kommune. Det skal forstås på den måde, at vi har ladet de unges udtalelser vise retningen for analyserne og ikke på forhånd har lagt os fast på bestemte parametre af en trivselsdefinition (jf. McLelland et al. 2022). Mere konkret betyder det, at vi har forfulgt de emner relateret til trivsel, som de unge bringer frem – både når de taler om at trives godt, og når de fortæller om oplevelser, hvor deres trivsel er under pres.

I denne ungdomsprofil beskriver de unge i Gentofte for eksempel, hvordan aspekter af trivsel både er bygget op af noget, de står *midt i*, men også noget, der griber *tilbage i*, og især *frem i*, tid. Derfor søger vi at indfange og udfolde, hvordan trivsel er situeret i tid og forestillinger om tid. Inden for ungdomsforskningen er tid også centralt for at kunne begribe, hvad ungdomsliv indebærer, idet denne periode kan anskues som en afgrænset del af et helt liv. Dette muliggør, at ungdomsliv både kan betragtes som noget, der udspiller sig 'nu og her', men også 'over tid' og som er 'på vej' til at blive fremtid. Et andet centralt tema handler om steder og koblingen mellem trivsel og steder. Det nære og lokale gør nemlig noget helt særligt ved de unges liv og er med til at tilbyde de unge muligheder og begrænsninger i deres hverdagsliv. Gentofte Kommune med de særlige betingelser, historie, uddannelsesinstitutioner og geografi, som gør sig gældende her, former forståelsen af trivsel (jf. McLelland et al. 2022). Dette understreges særligt i undersøgelsen ved de måder, de unge identificerer sig med, eller tager afstand, fra bestemte steder og uddannelsesinstitutioner i Gentofte Kommune. Her er det særligt gymnasierne, der er omdrejningspunkt for disse stedlige trivselsfortællinger. Slutteligt betyder det, at temaet omkring krop og udseende fylder en del hos de unge og bliver belyst flere steder i rapporten – og særligt i kapitel 6. På denne måde anerkendes de unge, som aktører i egne liv, og som nogle der ikke blot trives

eller mistrives, men som aktivt er medskabere af, hvad det vil sige at trives i deres hverdag (jf. Warming 2011a; 2011b).

Med dette som afsæt undersøger vi de unges egne oplevelser af deres ungdomsliv – hvad siger de selv er vigtigt for at trives, og hvad peger de selv på er udfordringer? Men vi vil også spejle disse kvalitative unges perspektiver i en række kvantitative målinger, som kan sætte disse nære oplevelser ind i en mere generel sammenhæng, og dermed også tegne et mere overordnet billede af, hvordan trivsel tegner sig for de unge i Gentofte.

Endelig vil vi også anlægge et fremadskuende perspektiv, og på den måde håber vi at kunne være med til at inspirere til at tegne mulige fremtidsperspektiver med afsæt i de unges stemmer og dermed også forme en række anbefalinger og opmærksomhedspunkter i det kommunale arbejde med at understøtte realisering af de unges ønskede fremtider.

Metode og datagrundlag

I det følgende gennemgår vi kortfattet de metoder og det datagrundlag Gentofte Ungdomsprofil 2024 hviler på. Metoder og datagrundlag er grundigere beskrevet i appendiks A.

I Gentofte Ungdomsprofil 2024 har vi anvendt en kombination af kvalitative og kvantitative datakilder.

Kvalitative data

Der er gennemført *kvalitative interviews* med i alt 40 unge fra Gentofte Kommune i alderen 15-25 år: 12 unge fra 9. klasse, 21 fra ungdomsuddannelser, og 7 unge uden for uddannelse eller job, som deltager i forskellige vejledningsforløb. Formålet med de kvalitative interviews har været at give de unge plads til at folde deres erfaringer og perspektiver på deres ungdomsliv ud.

Desuden har der været afholdt en workshop med 8 unge i kommunen, som har genereret anbefalinger direkte fra de unge. Disse præsenteres særskilt i kapitel 8.

Kvantitative data

I rapportens analyser indgår *surveydata* fra BørnUngeLivs seneste runde af Ungeprofilundersøgelsen. Formålet med inddragelsen af disse data har været at perspektivere de kvalitative fund og undersøge, hvordan centrale forhold ser ud på tværs af ungegruppen i Gentofte Kommune. Flere steder i rapporten har vi inddraget krydskørsler mellem udvalgte variable i data og respondenternes køn. Ganske få unge i surveyen identificerer sig ikke som mand eller kvinde. Vi har vurderet, at det ikke er muligt at drage generelle konklusioner på baggrund af så få observationer i data. Men fordi der er unge i Gentofte Kommune, som ikke identificerer sig som mænd eller kvinder, har vi valgt at fremlægge en kortfattet analyse af tentative statistiske perspektiver fra denne gruppe unge i kapitel 7. Det gør vi for at rette opmærksomhed mod, hvad foreløbige statistiske indsigter kan fortælle om netop denne gruppe af unge og deres ungdomsliv.

Behandling af data og udsagnskraft

Alle interviews er blevet udskrevet og kodet tematisk i Nvivo, mens *surveydata* er behandlet i form af frekvenser og unikke krydskørsler fra rådata. Kombinationen af kvalitative og kvantitative data giver både et dybt indblik i de unges oplevelser og et overblik over, hvor udbredte de forskellige unge tendenser er i Gentofte Kommune. Dette skaber tilsammen et bredt og nuanceret vidensgrundlag for Gentofte Kommunes videre arbejde med at udvikle ungepolitikker.

Rapportens opbygning

I det følgende præsenteres analyserne fordelt i syv kapitler, der dækker temaerne: *Uddannelse, Fritidsliv, Venner og fællesskaber, Udseende, krop og køn, Forældre og andre betydningsfulde voksne samt Ungeanbefalinger*. Hvert af disse kapitler afsluttes med en række opmærksomhedspunkter og anbefalinger. Det sidstnævnte kapitel om ungeanbefalinger tager afsæt i den afholdte workshop, hvor de unge arbejdede med to selvvalgte temaer – 'Udseende, Krop og Køn' og 'Forventninger og Idealer'. Disse temaer blev valgt af de unge, fordi de vurderede, at disse temaer havde størst betydning for deres ungdomsliv.

I appendiks A uddybes som nævnt de anvendte metoder og datagrundlag.

Da der foreligger ungdomsprofilundersøgelser fra 2016, 2020 og 2024 foretager vi i appendiks B nogle nedslag i udvalgte steder fra de 6 kapitler i 2024 rapporten, hvor der viser sig enten forandringer eller stabilitet over tid i forhold til, hvordan de unge i Gentofte Kommune har det på en række parametre.

Rapporten kan både læses fra start til slut, men den kan også bruges som opslagsværk til at søge viden om specifikke emner og temaer.

Kapitel 2: Veje i og uden for skole og uddannelse

Det kan være svært at finde en balance, især når man starter på gymnasiet, men også i 2.g., hvor det bliver rigtig hårdt. Altså at kunne balancere at klare sig godt fagligt, og alligevel ikke misse ud på noget af det sociale. Der er nogen, der sagtens kan bære begge ting, og så er der nogen, der fravælger det fag lige, fordi de føler, at de hellere vil lægge vægt på det sociale.

(Ung mand, 2.g. STX)

Uddannelsesinstitutionerne udgør en af de mest betydningsfulde rammer for de unges ungdomsliv. I interviewene med de unge i denne undersøgelse omtales deres uddannelsesinstitutioner da generelt som en positiv ramme for at vedligeholde og etablere nye fællesskaber, hvilket tidligere ungdomsprofiler også har peget på (Hansen et al. 2016; Nielsen & Louw 2021). De unge i dette års ungdomsprofil beskriver ligeledes, hvordan forskellige skoler – og især gymnasier – forbindes med særlige typer af status og værdier, og hvordan det at være tilknyttet en bestemt institution kan fungere identitetsgivende. De unge fortæller også om oplevelsen af pres og præstation – især i relation til deres ungdomsuddannelse. I dette kapitel kigger vi derfor nærmere på de unges veje i, og uden for, uddannelse, primært med fokus på ungdomsuddannelserne i Gentofte Kommune. De to overordnede temaer, der belyses i kapitlet, handler om uddannelse og præstation/pres og uddannelse og identitet. Derudover vil der også være fokus på perspektiver fra unge, der ikke følger en traditionel vej gennem uddannelsessystemet, men som af forskellige årsager ikke er i uddannelse, holder pause eller bevæger sig ad andre veje i deres ungdomsliv.

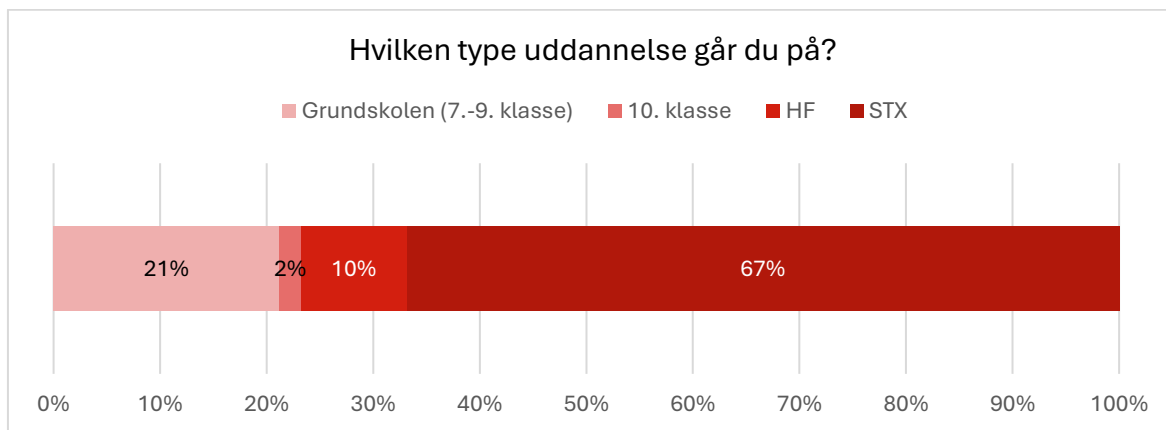
STX som det foretrukne uddannelsesvalg

STX er det foretrukne valg af ungdomsuddannelse blandt de unge i Gentofte Kommune. Denne tendens er tydelig og har været det i de foregående ungdomsprofilundersøgelser også. 89,8% af de unge i Gentofte Kommune søgte således videre mod de gymnasiale uddannelser i foråret 2024. 5,1% søgte en erhvervsuddannelse og 5,1% søgte andre veje (UU-Gentofte 2024)².

Der er dog sket en lille forandring, hvad angår de unges søgemønstre. I 2020 søgte 93% af de unge ind på en gymnasial uddannelse efter 9. eller 10. klasse, mens 3% valgte at gå den erhvervsfaglige vej (Nielsen & Louw 2021). I 2024 er andelen af unge, der søger en erhvervsuddannelse altså steget til godt 5%, mens andelen, der søger STX samtidig, er faldet til knap 90%. Selvom der kun er tale om en lille ændring, peger det stadig på en interessant udvikling, idet søgningen til erhvervsuddannelserne nu nærmer sig Gentofte Kommunes fastsatte mål på 6% i 2025 (Gentofte Kommune 2024).

Søgetallene for 2024 viser på den måde den højeste søgning til erhvervsuddannelserne blandt unge i Gentofte Kommune, samt den største årlige stigning i ansøgere (fra 3,8% i 2023 til 5,1% i 2024) siden Børne- og Undervisningsministeriet i 2011 indledte med at opgøre uddannelsesrelaterede søgetal for kommunen. Samtidig observeres et fald i søgningen til de gymnasiale uddannelser fra 91,4% i 2023 til 89,8% i 2024, som tilsvarende udmærker sig ved at være det laveste søgetal i perioden fra 2011 og frem. Når det så er sagt, udgør STX stadig normen blandt de unge i Gentofte Kommune, hvilket også kan aflæses i nedenstående figur 2.1, som viser, hvilken type uddannelse de unge i Gentofte Kommune går på:

² I denne opgørelse dækker "Øvrige" over arbejde, udlandsophold, FGU, STU og andre forberedende og udviklende aktiviteter, visiterede tilbud eller ungdomshøjskoleforløb (Gentofte Kommune/ UU-Gentofte 2024)

Figur 2.1: Graf over procentmæssig fordeling på spørgsmålet ”Hvilken type uddannelse går du på?” (n=3359). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Forventninger kommer både ’udefra’ og ’indefra’

Til trods for det seneste års lille ændring i uddannelsesvalg blandt de unge i Gentofte Kommune, udgør valget af STX altså stadig normen blandt de unge. Dette kan, som vi skal se i det følgende, både handle om forældres forventninger, egne og venners forventninger og om en oplevelse af omverdens pres for at vælge STX. I det følgende citat sætter 9.-klasses elever ord på oplevelsen af nogle af disse forventninger:

Ung mand: I hvert fald mine forældre, de vil gerne have, at jeg tager en uddannelse. De forventer ikke, at jeg tjener vanvittigt mange penge, men de vil da gerne have, at jeg tager en ordentlig uddannelse.

Interviewer: Hvad kunne det være? En ordentlig uddannelse?

Ung mand: Altså der er selvfølgelig noget, jeg gerne selv vil. Men de vil egentlig bare godt have, at jeg tager en uddannelse.

Ung kvinde 1: Jeg tror også, det er meget normalt i Gentofte her, at alle tager en sådan gymnasial uddannelse. Det har jeg i hvert fald snakket med min far om, at der er jo også ændret noget med tiden. Der var der mange, der heller

ikke tog en gymnasial uddannelse, men her er det bare sådan, du skal tage det, ellers er du... ja jeg ved det ikke... du skal bare lidt gå videre. Du kan ikke bare stoppe efter niende.

Interviewer: Så hvis man er ung i Gentofte, tager man også en gymnasial uddannelse?

Ung kvinde 2: Ja. De fleste tager også en STX.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

Her træder forventningen om dels at tage en videre uddannelse og dels at tage en STX frem på forskellige måder, og normen om STX som primært valg blandt de unge i kommunen bliver tydelig. Denne forventning kan, som det fremgår af næste citat, også hænge sammen med en forventning om at tage en lang uddannelse – en forventning som mange af de unge i Gentofte Kommune måske mærker ekstra tydeligt, fordi kommunen er en af landets højest uddannede kommuner:

Ung kvinde: Det er også noget med forventninger. Fordi jeg kommer fra en meget højakademisk familie. Der er mange advokater, der er nogle læger, og jeg har nogle naturvidenskabelige højt akademiske forældre. Jeg tror generelt, at sådan noget er der også lidt her i Gentofte. Der er generelt meget højt akademisk uddannede forældre og familier. Det er sådan lidt et pres, som jeg selv lidt putter på mig selv med, at jeg skal leve op til, hvad de gør. Jeg skal leve op til mine forældre.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Den unge kvinde i citatet sætter ord på netop det, at forventningerne både kommer fra hende selv, men at de også kommer udefra i form af forældres forventninger og et højt uddannelsesnivea i Gentofte Kommune mere

generelt. I den følgende samtale med 9. klasseelever kobles valget af STX til venner, og her træder bekymringen for fremtiden uden en videregående uddannelse også frem:

Ung mand 2: Jeg tror også, man er sådan lidt bange for at ikke være sammen med éns venner. Sådan, at de får en videregående uddannelse, og de får et godt job, og så hvis du ikke tager en videregående uddannelse, så laver du sådan ikke rigtig noget.

Interviewer: Okay, så det fylder også meget, hvad éns venner vælger?

Ung kvinde 1: Ja, jeg tror også, det fylder meget, hvad andre gør, i stedet for, at man nogle gange selv sådan lytter til én selv og er sådan: "Okay, kan jeg selv faktisk klare en gymnasial uddannelse?". Og så er det jo ligesom der, hvor det ender med, at mange tager på gymnasiet eller sådan noget. Og sådan, at det går op for dem, at de bare ikke kan det, og så går de måske ned med stress. Det har man i hvert fald hørt nogen, som bare ikke har været egnet til det.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

Disse udtalelser viser, hvordan forældre, egne og venners forventninger til valg af uddannelse samt et oplevet omverdenspres, etablerer STX som det oplagte valg blandt de unge i Gentofte Kommune. Sammenholdt med at borgere i kommunen generelt har et højt uddannelsesniveau, og at kommunen er blandt landets rigeste, kan det opleves vanskeligt for de unge at vælge andre uddannelsesveje end STX og en videregående uddannelse. Til trods for de seneste års små ændringer i de unges søgemønstre, peger dette på, at der stadig kan arbejdes med at øge kendskabet hos de unge i kommunen til andre uddannelsesveje. Eksempelvis kan erhvervsuddannelserne også føre til karrierer med høj løn og attraktive videreuddannelsesmuligheder. For selvom mange unge i Gentofte Kommune ser op til deres forældre, når det handler

om uddannelse, er der også nogle unge, der gerne vil inspireres til at gå andre veje, som en gruppe unge fra 9. klasse her fortæller:

Ung mand 1: Det kunne være meget spændende at have en fast praktikuge. Fordi jeg har for eksempel haft det sådan, at jeg gerne vil i praktik, men så går tiden hurtigt, og så glemmer man lidt om det og får ikke taget affære på det...

Ung mand 2: Hvis man kommer ud til en virksomhed eller et eller andet i stedet for, at man kommer ind i samme lokale hele tiden.

Ung mand 3: Så at have sådan en helt fast uge. Det er der på nogle skoler.

Ung mand 4: Der kan man selvfølgelig bare selv vælge at gøre det. Det har jeg.

Interviewer: Kan man det eller hvad?

Ung mand 4: Ja. Jeg skal i praktik her i marts. Jeg skal i militæret i en uge.

Interviewer: Er det din fritid så, eller er det en del af skolen?

Ung mand 4: Det er i skoletiden, men det er lovligt fravær.

Interviewer: Er der andre, der har valgt det?

Ung kvinde: Jeg vidste slet ikke, man kunne det (griner).

I: Så de kunne måske godt være tydeligere med, at det faktisk var en mulighed?

Fælles: Ja.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

I forlængelse af denne samtale spørger vi de unge, hvilke uddannelser de gerne vil besøge, og her lyder et entydigt svar, nemlig ”håndværksuddannelser”. Her lyder forklaringen fra en af de unge mænd ”for det er også meget fedt at vide, hvad man fravælger, ik?”. Det tyder altså på, at de unge ikke

synes, at det er nok med besøgsdage på gymnasierne, men at de også gerne vil præsenteres for erhvervsuddannelserne – om ikke andet for at vide, hvad det er, de vælger fra.

I det hele taget peger dette afsnit på, at når normen om STX er så dominerende i Gentofte Kommune, kan det øge presset ekstra meget for de unge, der ikke følger denne norm. Dette gør sig som sagt gældende for en lille gruppe unge i kommunen, der står uden for uddannelse. Her bliver det afgørende, hvilken form for støtte og hjælp de oplever at få fra Gentofte Kommune. Det sætter en ung kvinde her ord på:

Ung kvinde: Jeg havde ikke gået i skole et stykke tid, da jeg ikke havde det særligt godt. Og så blev vi kontaktet, noget med kommunen, og så skulle hun [kontaktpersonen] hjem til mig, og så snakkede vi om min plan og om forskelligt. Så jeg tror, [kontaktpersonen] for mig har også været meget sådan en hjælpende hånd, som jeg har kendt. Og så går jeg også i ungdomsklub om onsdagen, hvor det også er [kontaktpersonen], der er der. Så jeg føler, for mig har hun ligesom hjulpet mig rigtigt meget til at indse en masse ting. Og hun har også lært mig rigtigt meget om mig selv. Det er sådan, jeg føler det.

(Fokusgruppeinterview med tre unge i vejledningsforløb)

Den unge kvinde i citatet fortæller her, at den støtte, hun oplevede at få, ikke kun handler om hjælp til specifikke skolerelaterede mål, men også om at styrke sin selvindsigt og om at få retning i livet. Hun fremhæver videre vigtigheden af, at den støtte hun får rummer kontinuitet og er tilpasset hendes individuelle behov. Dette peger på vigtigheden af, at unge i Gentofte Kommune, der ikke følger de traditionelle uddannelsesveje, og som på forskellig vis kan have det svært, har adgang til personlig støtte, der hjælper dem med at navigere i livet. Støtten bør desuden tage udgangspunkt i dem og deres specifikke situation – og ikke en institutionel logik. Dette er særligt væsentligt, når de unge fylder 18 år, og bliver myndige, og derfor skifter forankring i kommunen.

Når støtten for disse unge er så væsentlig, kalder det på opmærksomhed i forhold til, hvordan systemener i Gentofte Kommune arbejder sammen, så der netop kan tages udgangspunkt i de unges perspektiv. Nogle af disse forhold vil vi også komme nærmere ind på i kapitel 7 om forældre og andre betydningfulde voksne.

Trivsel, præstation og pres

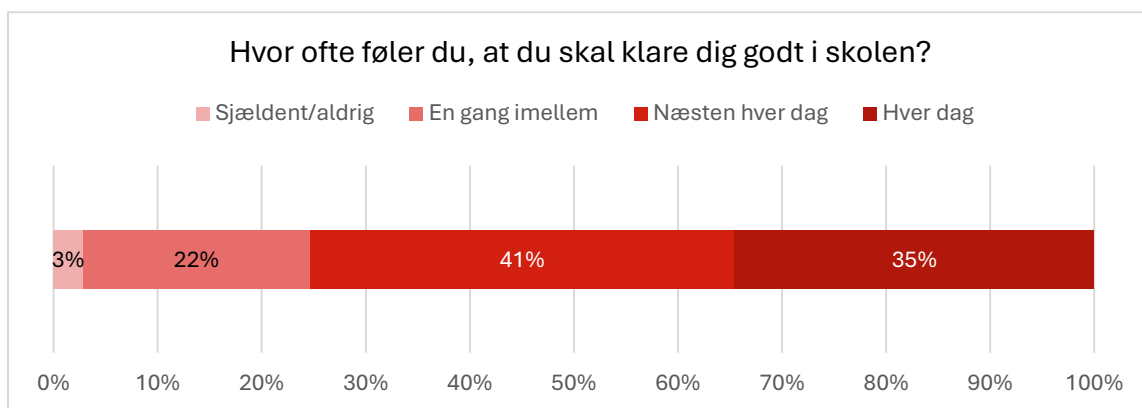
I dette afsnit kigger vi nærmere på, hvordan de unge i Gentofte Kommune oplever skolen og deres uddannelse. Som vi skal se, handler det ikke overraskende om både trivsel, præstation og oplevelsen af pres. Det første, vi tager fat i, handler om de unges trivsel. Her tegner der sig overordnet set et positivt billede af, at langt de fleste unge i Gentofte Kommune oplever at trives i skolen. Som det fremgår af figur 2.2 nedenfor, angiver 90% af de unge i udskolingen og på ungdomsuddannelserne samlet set, at de har det godt (58%) eller rigtig godt (32%) i skolen.

Figur 2.2: Graf over procentmæssig fordeling på spørgsmålet "Hvordan har du det for tiden i skolen"? (n=3297). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Selvom dette som sagt er et positivt billede, viser figuren også, at ca. 10% ikke har det godt, hvoraf 2% slet ikke har det godt for tiden i skolen. Selvom der er tale om en lille gruppe, kalder det stadig på opmærksomhed i forhold til, hvordan man kan sikre, at alle unge trives og har det godt i skolen i Gentofte Kommune – også de sidste 10%.

En anden måde at tilgå de unges trivsel på kan være at kigge på deres oplevelse af at skulle klare sig godt i skolen. Figur 2.3 viser i den forbindelse, at 76% af de unge føler, at de skal klare sig godt næsten hver dag (41%) eller hver dag (35%). Der er ikke nævneværdig forskel på unge i udskolingen og gymnasiet, hvad angår følelsen af at skulle klare sig godt i skolen:

Figur 2.3: Graf over procentmæssig fordeling på spørgsmålet "Hvor ofte føler du, at du skal klare dig godt i skolen"? (n=3326). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Oplevelsen af at skulle klare sig godt i skolen er ikke noget, der skal ses som en udfordring i sig selv eller noget, som direkte fører til mistrivsel. Men skole og uddannelse fylder traditionelt set meget i ungdomsperioden, hvor mange uddannelsesmæssige overvejelser gøres, og valg træffes. Overvejelser og valg, hvoraf nogle også strækker sig videre ud i de unges liv, og derfor kan føles vigtige og afgørende.

At være optaget af at klare sig godt i skolen og opretholde bestemte præstationer og ambitioner kan altså ofte hænge sammen med de unges refleksioner over fremtidige muligheder og deres ansvar for egen fremtid. Dette sætter spørgsmål om præstation på dagsordenen: Er præstation altid noget, der skaber pres, eller kan det også forbindes med motivation og lyst til at lære? Svaret er ikke entydigt. Som vi skal se, har de unge i Gentofte Kommune både nuancerede og reflekterede perspektiver på, hvordan præstation, skole, ambitioner og fremtiden hænger sammen – som det for eksempel fremgår af følgende udsagn fra to unge fra 9. klasse:

Ung mand 1: Jeg føler sådan, at alle i vores skole og også folk jeg har snakket med, de har store drømme for deres fremtid.

Ung mand 2: Ja, det er jeg enig i.

Ung mand 1: Så de er ambitiøse for at nå det. Der er mange, som jeg kender, de har fået sådan en hobby, og de går virkelig meget op i den. Og de har en stor ambition om at gøre det til noget større. De vil gerne opnå meget. Det, synes jeg også, er en god ting.

Ung kvinde: Ja, vi er meget ambitiøse.

Ung mand 1: Ja, men hvis du ser andre, der har en stor ambition, så giver det den aktive motivation til selv også at tænke, at dine drømme faktisk godt kan gå i opfyldelse, hvis bare du arbejder hårdt nok for det.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

Store drømme for fremtiden, og det at se andre arbejde hårdt for at nå deres mål, kan inspirere og motivere de unge til selv at yde en indsats for at opnå deres egne mål og drømme. For de unge i citatet hænger præstation og ambition altså tæt sammen med motivation. Som vi skal se i det næste citat, viser mange af de unge i undersøgelsen videre en stærk følelse af ansvar for

deres egen indsats. De ønsker at gøre deres bedste og ser det som en måde at forberede sig på fremtiden – også tiden efter gymnasiet:

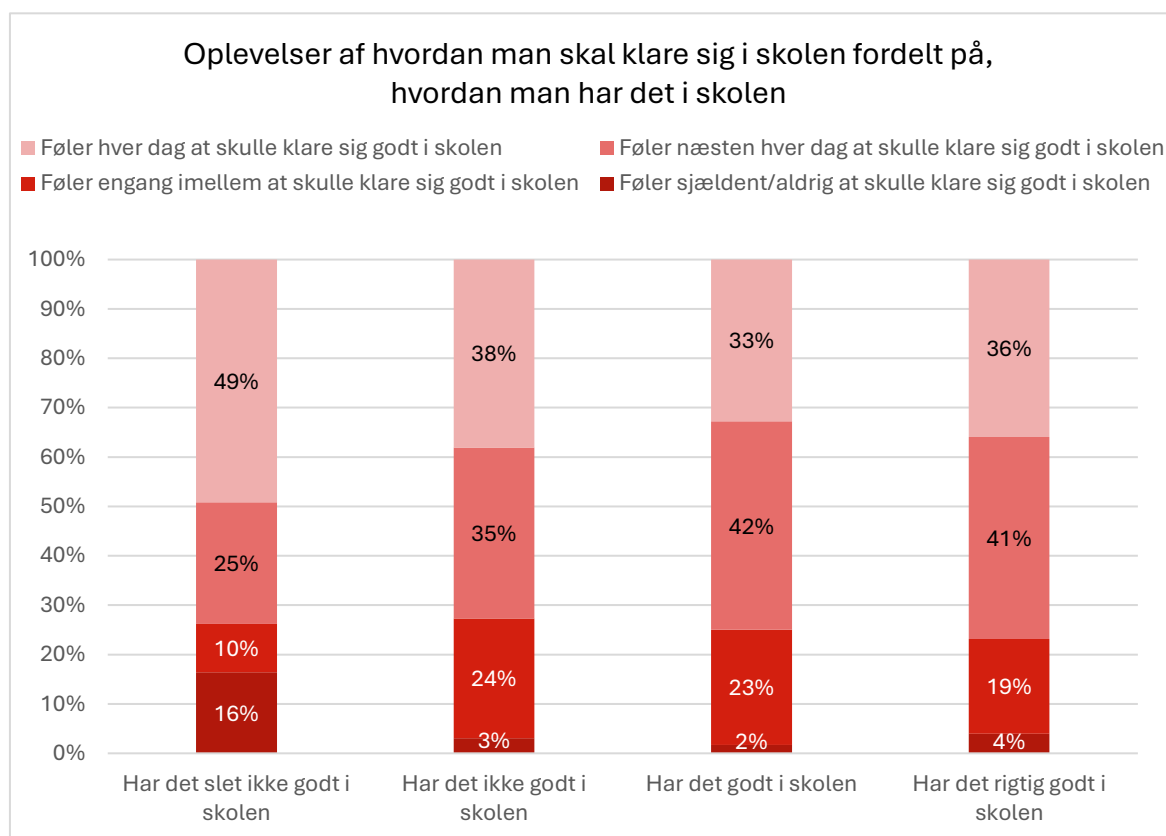
Ung kvinde 1: For mig handler det rigtig meget om, at det er nu, jeg tager mig sammen agtig. Altså sådan, det er nu, der skal ske noget. Det er nu, jeg skal finde mønsteret. Og det synes jeg også, at [gymnasie-navn] har været rigtig god til at vise mig. Fordi det er også det, jeg før har sagt: ja, det er hårdt, men du kan bare ikke læne dig tilbage, og så sige ”det synes jeg er for stressende”. Og det går bare ikke, fordi hvis du kommer ud med den attitude i arbejdslivet, så falder det sgu bare sammen. Og det kan godt lyde lidt hårdt, men det er bare, altså det er bare sådan, det lidt er.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 1.g. og 2.g. på STX)

Eleverne i citaterne her har blikket rettet mod fremtiden. De italesætter en stor ansvarlighed nu og her for at klare det godt, så de også sikrer deres muligheder efter gymnasiet og på arbejdsmarkedet. På den måde flugter de unges udtalelser her med en mere generel tendens blandt unge, som vi var inde på i indledningen: de tager ansvar, vil rigtig gerne leve op til omverdenens forventninger og gøre sig parate til fremtiden (Sørensen et al. 2024). Præstation og ambition bliver i det lys til en motivation for de unge. Denne pointe er vigtig at holde fast i, fordi præstation nemt kan komme til at blive et negativt ladet ord, når debatten om unge, skole og trivsel kører. Men det som de unge i Gentofte Kommune her sætter ord på er, at præstation også kan opleves positivt og være motiverende³.

³ For uddybning af denne pointe se også: Pless, M., Katznelson, N., Hjort-Madsen, P. og Nielsen, A. M. W. (2015). *Unge motivation i udskolingen. Et bidrag til teori og praksis om unges lyst til læring i og udenfor skolen*. Aalborg Universitetsforlag

Men præstation og ambitioner er som et som et tveægget sværd, da det både kan motivere, som vi så ovenfor, men det kan også skabe pres for de unge. Mange af de unge i Gentofte Kommune giver nemlig også udtryk for, at forventninger om konstant at skulle præstere kan føre til oplevelser af pres og stress i skolen. Af figur 2.4 nedenfor fremgår det, at en stor del af de unge, der slet ikke har det godt i skolen, samtidig angiver, at de føler, at de skal klare sig godt i skolen hver dag (49%), og 38% af de unge, der ikke har det godt i skolen, angiver samtidig, at de oplever at skulle klare sig godt i skolen hver dag.

Figur 2.4: Graf over krydstabel for spørgsmålene ”Hvor ofte føler du, at du skal klare dig godt i skolen”? og ”Hvordan har du det i skolen for tiden (n=3282). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

I interviewene med de unge blev denne sammenhæng også diskuteret. Som vi skal se af citatuddraget herunder med unge kvinder fra 1.g. og 2.g.:

Ung kvinde 1: Jeg tænker bare, at den der idé om, at det her, det er sådan, livet burde være. Man burde være så stresset, og man skal ligesom vænne sig til at være presset og presse sig selv. Jeg tænker bare meget, at gymnasiet er indrettet på en måde, hvor det er meningen, at vi skal være stressede. Og det er ligesom ikke indrettet efter, at det skal være rart for os at gå her, fordi det ligesom er en form til at putte os ud i et samfund, hvor staten godt vil have, vi tjener mange penge. Det er en virkelig nederen ting. For jeg har ikke lyst til at rende rundt hele livet og være stresset og presse mig selv og øve mig i ikke at mærke efter, hvad jeg i virkeligheden bliver glad af.

Ung kvinde 2: Altså, jeg synes måske bare, at det er sådan lidt hårdt i det hele taget. Og det er ikke alle, der kan komme igennem det pres, det ligger på én. Og jeg ved godt, det er meningen, altså, det er jo ikke meningen, at alle skal komme igennem gymnasiet. Men jeg synes ikke, at det egner sig til folk, der måske har svært ved pres, eller sådan stress, og sådan noget.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 1.g. og 2.g. på STX)

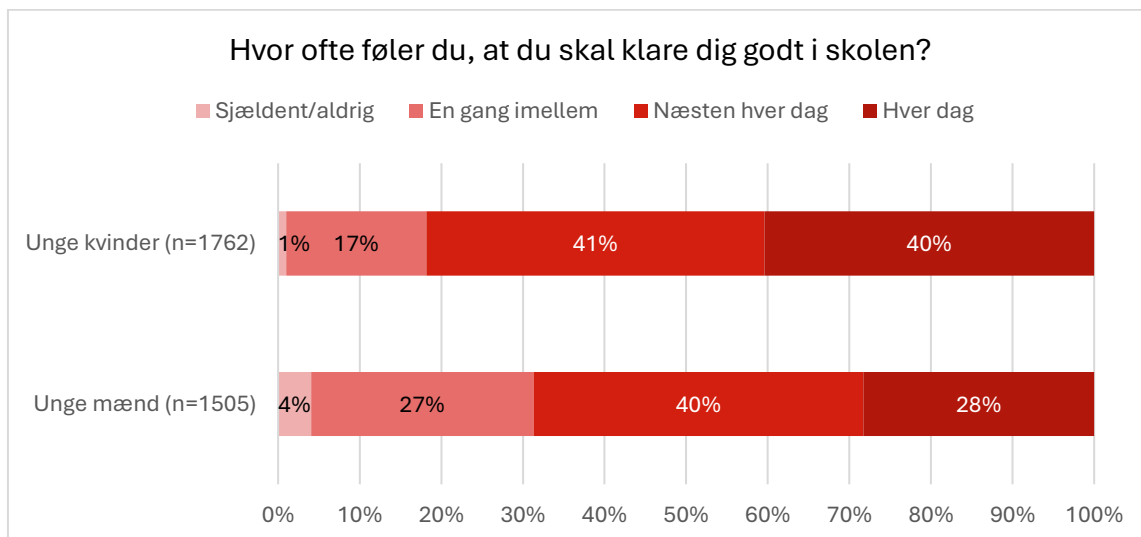
Som den ene unge kvinde så rammende fortæller det, så medvirker presset i gymnasiet til, at man ikke mærker efter, hvad man i virkeligheden bliver glad af. Hun fortæller faktisk, hvordan hendes oplevelse af gymnasiet er, at det er indrettet på en sådan måde, at det presser de unge til at være stressede. Noget tilsvarende gør sig gældende i næste citat, hvor to andre unge kvinder fortæller om, at gymnasiets mange opgaver invaderer fritiden og ferierne:

Ung kvinde 1: Der er jo for det første den mængde tid, man har til at gøre ting. Man går i skole virkelig mange timer om ugen og har virkelig mange afleveringstimer og lektier. Og hvis man arbejder, fordi man skal have råd til at lave sociale ting. For eksempel galla og gymfesterne er jo også dyre. Så man har ligesom ikke tid til at gøre de ting, der gør én glad og giver én overskud. Og så er der jo hele sådan det psykiske stress med, hvad for en karakter får man? Og man ligesom skal nå at nyde hele sådan gymnasietiden, fordi det er sådan en vildt god tid.

Ung kvinde 2: Du har ikke rigtigt fri på noget tidspunkt, men det er også forskelligt fra menneske til menneske med, hvor meget man prioriterer skolen. Jeg tror ofte, jeg har følelsen af, at der er hele tiden et eller andet at lave. Jeg har aldrig fri, der er konstant noget at lave, også i mine ferier. Der er hele tiden en aflevering, og så ender jeg med at få... Jeg har haft stress flere gange, eller et par gange. Hvis man ikke er god til at prioritere og planlægge og sådan noget, så kan det godt ende med at være virkelig svært. Men det er også det med, hvis man ikke bliver lært det. Altså, hvis man ikke bliver lært at planlægge sin uge ordentligt eller at prioritere ting ordentligt, så ender det i et stort kaos, og så er det virkelig svært bare at lave noget som helst.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 1.g. og 2.g. fra STX)

Der er flere ting at lægge mærke til i disse citater, som på forskellig vis går igen blandt mange af de unge, vi har interviewet. For det første ser det ud til, at oplevelsen af stres og pres går hårdest ud over de unge kvinder i Gentofte Kommune, hvilket figur 2.5 herunder også illustrerer:

Figur 2.5: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Hvor ofte føler du, at du skal klare dig godt i skolen”? og respondenternes køn (n=3267). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

For det andet italesættes en oplevelse af et pres, der er til stede hele tiden, og at gymnasiet er indrettet på en sådan måde, at de unge bliver stressede af det. Endeligt nævner de udfordringen ved at skulle balancere deres ungdomsliv. Når overskuddet eller overblikket mangler til at prioritere opgaverne, kan det føre til egentlige stresstilstande. Den tyske sociolog Hartmut Rosa beskriver dette som en del af *accelerationssamfundet* – en tid præget af præstationskultur, tidspres og krav om at balancere forskellige aspekter af hverdagslivet. Disse samfundstendenser kan over tid forstærke unges oplevelse af at skulle præstere og præstere *godt* i skolen. Selvom dette er en grundlæggende del af skolens formål, at de unge skal lære og udvikle sig og også til tider præstere, kan det i nogle tilfælde blive for overvældende og føre til en følelse af, at man aldrig når i mål (Rosa 2014).

Blandt de unge i Gentofte Kommune tegner der på den måde sig et sammensat billede af deres oplevelse af skole og uddannelse. På den ene side fortæller de unge historier om, hvordan pres, præstation og ambitioner kan

motivere og give blod på tanden i forhold til at gøre det godt i skolen nu og her, så man er godt rustet til fremtiden. Alt dette kan derfor opleves trivselsskabende. På den anden side fortæller de unge også om oplevelsen af at skulle præstere hele tiden, hvilket kan føre til pres, stress og en følelse af at være overvældet. Sidstnævnte historier giver de unge oplevelser af, at det kan være svært at prioritere deres mange forpligtigelser og opgaver i deres ungdomsliv, og kan derfor virke trivselshæmmende. Pointen her er, at de unge i Gentofte Kommune på denne måde beskriver nuancerede og ikke entydige perspektiver på, hvordan præstation og ambitioner er en del af skolen, og ikke kun kan siges at være godt eller skidt. Om det opleves positivt eller negativt afhænger af, hvilke muligheder de unge har for selv at håndtere dette, og ikke mindst, hvordan de støttes i processen. Her bliver det afgørende, at de unge får hjælp til at prioritere og navigere mellem deres opgaver. Samtidig er det vigtigt at anerkende, at de unge i kommunen er meget forskellige, og støtteindsatser bør derfor tage højde for de unges individuelle behov.

Gentofte og identitet

I det følgende skifter vi tema, og kigger nærmere på de unges tilhørsforhold til Gentofte Kommune. Først og fremmest oplever stort set alle de unge i kommunen, at der er en særlig identitet forbundet med at bo i netop Gentofte Kommune, som på godt og ondt skaber en form for fællesskab. En ung mand fra 9. klasse, der går til fodbold i en tilstødende kommune, fortæller for eksempel, hvordan de andre fra hans fodboldhold altid kommenterer følgende, når han fortæller, at han går i skole i Gentofte: ”Uh, de der rige mennesker”. Han uddyber sit svar til disse kommentarer i det følgende:

Ung mand 1: Jeg siger bare ”ja ja.” Der er jo nogle af dem, der er rige. Men det er sådan lidt forskelligt. Det kommer meget an på, hvor du går i skole henne, for der er meget stor forskel på [Skole 1] og [Skole 2]. Jeg tror også, at det har

noget at gøre med, at rundt omkring [Skole 2], der er mange billige... Ja du kan godt kalde det en ghettoagtigt.

Ung mand 2: Ja, der er en masse lejligheder. Jeg tror bare, de er billige, og så går de bare i skole derovre, selvom det er meget tæt på hinanden. Der er i hvert fald meget forskel.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

Og som to unge kvinder fra 2.g. her fortæller, så kan denne forståelse af, hvem der bor i Gentofte Kommune nærmest fungere som en form for selvopfyldende profeti:

Ung kvinde 1: Så er det egentlig det, folk lægger mest mærke til, at man kommer fra denne her kommune.

Ung mand 1: Ja.

Interviewer: Hvordan er det? Hvordan føles det?

Ung kvinde 1: Altså, det er bare lidt en følelse af, at folk tror, man er den her stereotyp, når man nok ikke lige nødvendigvis er det. Altså, jeg har også personlighedsmæssigt ændret mig rigtig meget her på [gymnasium 1], men det er jo også egentlig for lidt at passe ind.

Ung mand 2: Ja, men jeg tror også, at en af de vigtige ting er, at det bliver meget selvforstærkende. Hvis man hele tiden får at vide, at man er på en bestemt måde, så tror jeg egentlig også, at man ret hurtigt så bare indfinder sig med, at så er det sådan, jeg er.

Interviewer: Så man prøver at leve op til det faktisk?

Ung mand 2: Ja ja. Præcis.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

I de tidligere ungdomsprofilundersøgelser trådte denne type fortælling også frem, og vi har før beskrevet det som en særlig "Gentofte-identitet". I undersøgelsen fra 2020 fortalte de unge, at de kunne genkende en Gentofte-ung blandt andre unge i København og oplevede Gentofte Kommune som en slags landsby, hvor alle kender alle. Denne opfattelse lever fortsat blandt mange unge i år.

På den positive side skaber disse fortællinger en stærk fællesskabsfølelse og tilhørsforhold til Gentofte Kommune blandt de unge. Men der er to væsentlige udfordringer at være opmærksom på. For det første er der unge i kommunen, som ikke føler sig som en del af denne dominerende fortælling. For dem kan det opleves som ekskluderende eller fremmedgørende at møde sådanne opfattelser af, hvad det vil sige at komme fra Gentofte. For det andet rejser det spørgsmål om, hvordan normer og stereotyper påvirker de unges selvbillede. Det kalder samlet set på en diskussion af behovet for mere nuancerede og mangfoldige fortællinger om, hvad det vil sige at være ung i Gentofte Kommune – fortællinger, der kan favne alle unge, uanset hvor de bor eller går i skole i kommunen.

Uddannelse og identitet

En anden fremtrædende fortælling blandt de unge, vi har interviewet, fokuserer på de forskellige uddannelsesinstitutioner i Gentofte Kommune, og hvilke typer af unge, der går der. Disse forskelle træder særligt frem i citatuddraget herunder, hvor en gruppe 2.g.'ere diskuterer, hvad der har været afgørende for deres valg af gymnasium:

Ung mand 1: Altså jeg har valgt [Gymnasium 1], fordi jeg vidste, at det ikke var lige så galt som [Gymnasium 2] for eksempel.

Interviewer: Altså 'galt', hvad mener du?

Ung mand 1: Altså, det der med at spille smart med penge og alt det der. Fordi kulturen på [Gymnasium 2], den er meget anderledes end her.

Ung mand 2: Det er en plat kultur. Men det er også for at supplere, jeg føler, at her på [Gymnasium 1], der har alle... Det synes jeg er noget af det fede, det er, at alle har en ven. Altså, hvis du går ned i kantinen, så sidder alle med nogen, hvor nu har jeg ikke gået på [Gymnasium 2] og [Gymnasium 3], men jeg kender folk derfra. Altså det er bare en kamp om penge.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Når vi taler med unge fra forskellige gymnasier i Gentofte Kommune, dukker sådanne fortællinger op, hvor deres eget gymnasium beskrives positivt, mens de øvrige gymnasier fremstilles som problematiske på forskellige måder. Dette kommer også til udtryk i følgende citatuddrag med 2.g. elever, der diskuterer deres valg af gymnasium:

Ung kvinde 1: Da vi skulle vælge gymnasier, så kan jeg huske, at mine forældre sagde "Hvorfor tager du ikke på [gymnasium], vi bor en kilometer væk fra det". Og jeg var sådan "Er du sindssyg?"

Interviewer: Hvorfor tænkte du det?

Ung kvinde 1: Fordi jeg ville ikke passe ind.

Ung kvinde 2: Nej, sådan har jeg det også.

Ung kvinde 3: Ja. Altså, jeg var på besøgsdag der, og det er jo meget tydeligt, at vi måske ikke lige var typerne, der skulle gå der.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Som citaterne her illustrerer, har de unge stærke holdninger til valget af gymnasie, og disse er tæt knyttet til, hvem de tænker, de kan være på de pågældende gymnasier, altså deres identitet.

Men, som vi skal se i det følgende, er der også begrænsninger for, hvordan man kan være og hvilke holdninger, man kan udtrykke på sit eget gymnasium. En gruppe 1. og 2.g. elever fortæller for eksempel her om, hvordan der på deres gymnasium er klare begrænsninger for udfoldelse af identitet og holdninger, når det kommer til politik:

Ung kvinde 1: Ja. Hvis man er højreorienteret, altså så er det sådan...

Interviewer: Det må man ikke være?

Ung kvinde 1: Så er man bare totalt... Det ville man ikke sige højt altså. Eller hvis man havde noget sådan kritisk tænkning over for sådan noget med sådan flydende køn og sådan noget. At hvis man ligesom ikke er så woke eller sådan. At det er meget sådan, har jeg i hvert fald oplevet det.

Ung kvinde 2: Ja [gymnasium 4] er meget woke.

Ung kvinde 3: Jeg ved ikke. Jeg tænkte også meget i 1.g. at sådan "ej, det er bare mega diversitetsagtigt," fordi folk er sådan lidt flippede, men det er bare alle, der lidt er flippede på den samme måde (griner).

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 1.g. og 2.g. på STX)

Ungdomstiden er, som nævnt i indledningen, en periode præget af forandring og søgen efter identitet – en tid, hvor de unge udforsker, hvem de er, og hvem de ønsker at være. Dette er en del af ungdomsårene, og for mange unge åbner ungdomsuddannelserne døren til nye muligheder, fællesskaber, relationer og udfordringer i den forbindelse. I Gentofte Kommune spiller fortællingerne om uddannelsesinstitutionerne – især de fire almene gymnasier – her en

særlig rolle. De unge har klare opfattelser af de forskellige gymnasiers profiler, som i høj grad påvirker deres valg af uddannelse. Det understreger, hvordan gymnasievalget ikke blot handler om skole, men også om identitet og tilhørsforhold for de unge i Gentofte.

Disse stærke gymnasieprofiler har både styrker og udfordringer. De klare profiler på gymnasierne skaber en tilknytning for de unge og en oplevelse af sammenhold blandt de unge, der går på gymnasiet. Dette kan skabe tryghed og danne ramme for udviklingen af stærke fællesskaber på hvert enkelt gymnasium. Udfordringerne handler om, at disse stærke profiler – og stærke fortællinger om *hvem vi er på dette gymnasium*, samt *hvem de andre er på de andre gymnasier*, kan risikere at skabe in- og eksklusionsoplevelser blandt de unge. En form for dem og os. Og som vi så i nogle af citaterne i dette kapitel, kan de unge opleve, at de skal ændre sig selv for at passe ind og for leve op til forventningerne på de konkrete uddannelsesinstitutioner. Dette kalder på opmærksomhed i forhold til, hvordan de enkelte gymnasier, og de stærke fortællinger, der profilerer dem, også kan opleves som begrænsende for den enkeltes udfoldelse. Det er derfor værd at overveje, om der kan arbejdes med at udvide de forskellige gymnasiers normer, så flere unge kan opleve at passe ind uden at skulle gå på kompromis med deres identitet og holdninger. For nogle unge vil en sådan udvidelse være betydningsfuld for deres trivsel og tilhørsforhold, så de ikke føler sig nødsaget til at skifte gymnasium, hvilket flere af de unge, vi har talt med, har beskrevet som en konsekvens af de relativt stærke profiler på de forskellige gymnasier.

Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 2

Skab mange relevante og attraktive uddannelsesfortællinger

Der er ikke noget i vejen med at vælge gymnasiet, hvis det er det, man som ung vil, og det matcher ens interesser og fremtidsdrømme. Men i lyset af, at STX stadig er den klart foretrukne uddannelse blandt de unge i Gentofte Kommune – selvom der i år er sket en mindre stigning i interessen for erhvervsuddannelser – kan der med fordel fortsat arbejdes på at øge de unges kendskab til de mange forskellige ungdomsuddannelser og karriereveje. Det kan for eksempel være at øge muligheden for, at de unge kommer i praktik i 9. klasse. Målet er at sikre, at alle unge i kommunen får mulighed for at vælge en uddannelse, der matcher deres interesser og ambitioner bedst muligt. Det kræver både en styrket vejledning samt et fokus på forældrenes betydning for de unges valg af uddannelse.

Bevar og styrk støtten til de unge, der vælger andre uddannelsesveje

De unge i Gentofte Kommune, der har modtaget hjælp fra kommunen, oplever generelt, at der er støtte at hente, når de har det svært. Dette er afgørende for de unge, der vælger andre veje end den traditionelle eller som i perioder står over for udfordringer i deres ungdomsliv. Det er vigtigt at fastholde og styrke denne indsats. Samtidig bør støtten tage udgangspunkt i de unges behov, så hjælpen følger dem og ikke er bundet af institutionelle eller kommunale rammer – heller ikke, når de unge fylder 18 år.

Støt de unge i at finde balancen mellem præstation og trivsel

Trivsel og præstationskultur er blevet centrale emner i både politik og medier de seneste år. Men hverken trivsel eller præstation har entydig negativ eller positiv betydning blandt de unge i Gentofte Kommune. Derimod har de unge nuancerede og reflekterede overvejelser over, hvad det betyder. Her fortælles om, hvordan stress og pres kan være forbundet med følelsen af konstant at skulle præstere, men også om, hvordan præstation kan motivere og inspirere. Derfor er anbefalingen her at hjælpe og støtte de unge i at finde en balance mellem deres præstationer, ambitioner og trivsel og samtidig tage højde for deres forskellige behov og forudsætninger. Denne støtte bør komme fra alle voksne rundt om de unge, det vil sige både professionelle som lærere og vejledere og de unges forældre.

Skab nuancerede og mangfoldige fortællinger om at være ung i Gentofte

Gentofte Kommune har en stærk fælles fortælling, der er med til at samle de unge i kommunen og skabe en oplevelse af tilhør og fællesskab. Men denne fortælling kan også virke ekskluderende på unge i kommunen, der ikke oplever at passe ind i denne. Der kan derfor arbejdes mod mere mangfoldige og inkluderende fortællinger, som afspejler og rummer alle de mange forskellige unge i kommunen – uanset hvor de bor eller går i skole.

Arbejd med de forskellige uddannelsesinstitutionernes stærke profiler, så flere unge oplever at kunne passe ind

Gentofte Kommunes uddannelsesinstitutioner, især de fire almene gymnasier, har stærke profiler, som spiller en stor rolle i de unges valg af uddannelse. Disse stærke profiler har potentiale til at samle og skabe fællesskab og tilhør på de enkelte uddannelsesinstitutioner. Men de kan også skabe

eksklusion, hvis man føler, at man ikke hører til inden for profilen eller føler, at man skal tilpasse sig skolens profil for at kunne høre til. Derfor anbefales det at arbejde på at udvide de forskellige uddannelsesinstitutionernes normer, så flere unge kan opleve at passe ind uden at skulle gå på kompromis med deres identitet og holdninger.

Kapitel 3: Fritidsliv og fritidsaktiviteter

“

Det der med muligheder. Vi er tæt på byen. Jeg føler, at vi har meget at lave, flere forskellige aktivitetsmæssige ting vi kan lave, end for eksempel hvis du kigger på folk i Jylland. Det er bare noget, jeg går ud fra.

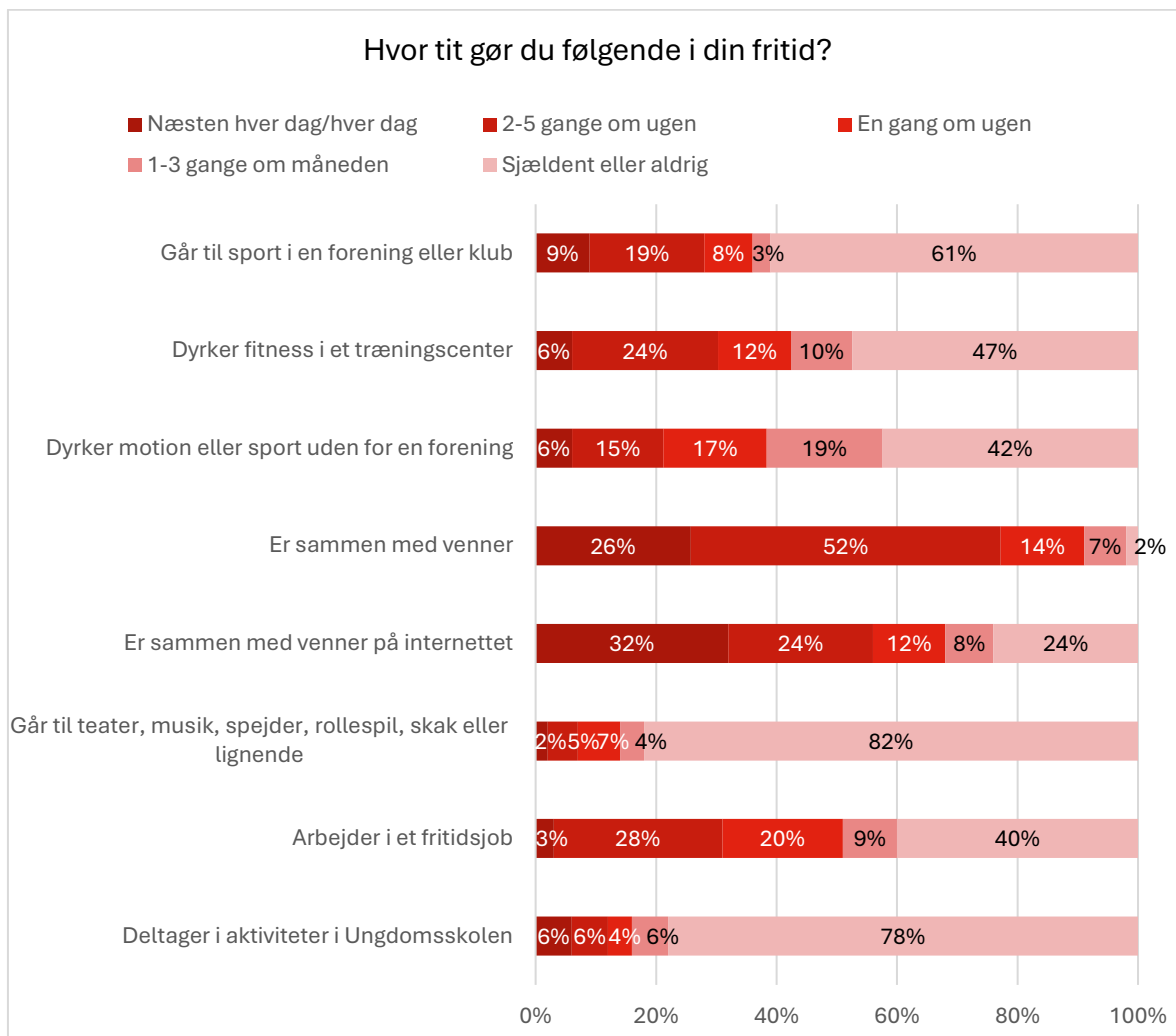
(Ung kvinde, 9. klasse)

I det forrige kapitel beskæftigede vi os med én af de mest betydningsfulde arenaer i ungdomslivet, nemlig uddannelse. I dette kapitel skifter vi fokus til de mange arenaer, der betyder noget i de unges fritidsliv. Vi zoomer ind på, hvordan de unge i Gentofte Kommune finder sig til rette i disse forskellige ungdomskulturelle arenaer, og hvordan de balancerer deres fritidsliv mellem mange forskellige ting og aktiviteter. Vi starter med et overordnet blik på, hvordan de unge i kommunen har det i fritiden samt, hvad der fylder her. Derefter kommer vi ind på, hvordan de unge oplever det at skulle balancere disse forskellige aktiviteter og prioritere mellem dem. Netop oplevelsen af at skulle balancere mange forskellige ønsker, behov, forventninger og krav er noget, som de unge generelt fremhæver – og her altså i relation til deres fritidsliv. Det er langt fra en ny tendens, at balancering af fritiden fylder for de unge i Gentofte Kommune, men noget som også fyldte i både 2016 (Hansen, Louw & Wessels 2016) og i 2020 (Nielsen & Louw 2021). Slutteligt i kapitlet kigger vi på, hvad de unge uden for uddannelse og arbejde fortæller om deres fritidsliv.

Mange fritidsaktiviteter og muligheder i Gentofte Kommune

Også i forhold til de unges fritidsliv, beskriver de unge et fritidsliv fyldt med fritidsaktiviteter, som de bruger meget tid på i løbet af ugen. Dette fremgår af figur 3.1 på næste side.

Som figur 3.1 viser, er det tid sammen med venner, der fylder mest i de unges fritid. Men som figuren også viser, er der en lang række andre aktiviteter, der også fylder i de unges fritid. De omhandler sport i foreningslivet og udenfor, fritidsjobs samt aktiviteter i ungdomsskolen, teater, musik, spejder eller lignede. Som en del af dette, angiver 51% af de unge, at de har fritidsarbejde mindst én gang om ugen. Betydningen af de unges fritidsarbejde vender vi tilbage til senere i kapitlet.

Figur 3.1: Graf over procentmæssig fordeling på spørgsmålet "Hvor tit gør du følgende i din fritid"? (n varierer fra 3270-3315). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

På fritidsområdet ser Gentofte Kommune således ud til at være en god kommune at være unge i, hvor de unge har mulighed for at lave mange ting og har mange ting at vælge mellem. Dette billede har også været gennemgående i interviewene med de unge, som helt generelt havde svært ved at pege på tilbud, som de savner i Gentofte Kommune.

Men hvad betyder disse aktiviteter for de unge? Dette sætter en af de unge fra interviewene her ord på:

Interviewer: Kan du mærke nogle gange, at der er nogle ting du laver, som gør dig særligt glad?

Ung mand: Ja, når jeg spiller guitar. Eller spiller fodbold.

Interviewer: Ja?

Ung mand: Det er med til at, kan man sige, rense tankerne.

(Enkeltinterview med ung mand i et vejledningsforløb)

Flere af de unge i interviewene fremhæver på lignende vis, hvordan det at have adgang til rum i hverdagen, hvor fokus er noget andet end skolen, er forbundet med glæde. Faktisk er der flere af de unge, som taler deres fritidsaktiviteter frem som en modsætning til skolen. Derved fremhæves det præstationsfrie i fritidsaktiviteterne. En unge kvinde fortæller for eksempel herunder, hvordan hun oplever forskellen på at spille musik i skolen og i fritiden:

Ung kvinde: Så ville jeg ikke have lyst til det på samme måde. Så ville det ikke virke som om, at jeg gør noget for mig selv.

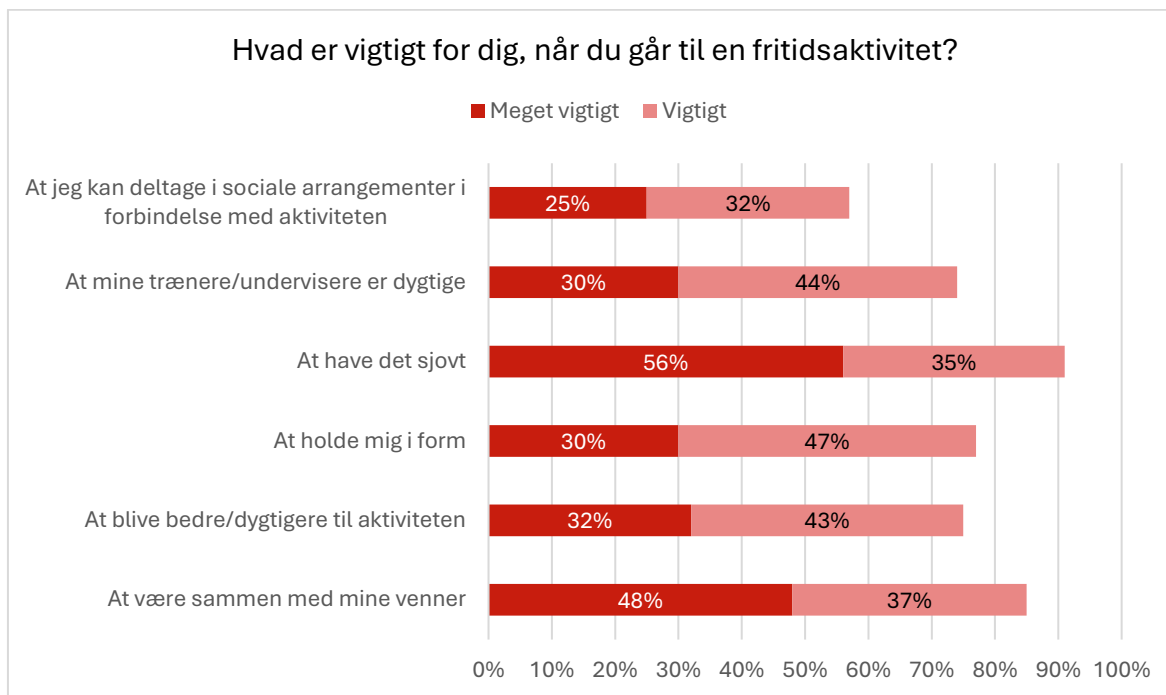
Interviewer: Nej, hvordan er det musik, du laver i din hobby, eller som din hobby, hvordan er det anderledes end det [musik der spilles i skolen]?

Ung kvinde: Det er mere bare sådan at sidde og improvisere. At man ikke skal opnå at øve til en koncert eller noget.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 1.g. og 2.g. på STX)

Fritidsaktiviteter som forbundet med umiddelbar glæde og som en modvægt til skolen, er således to forhold de unge peger på, som værdifulde for dem.

Noget, som de unge også fremhæver som værdifuldt for deres fritidsliv, handler om steder og andre unge. For mange unge fungerer fritidsaktiviteter som samlingspunkter, hvor de enten kan møde nye mennesker eller opleve nye sider af dem, de allerede kender. Det kommer blandt andet til udtryk, når de unge beskriver det at gå til sport som noget, der er ”meget godt for at skabe et nyt fællesskab og kende nogle nye mennesker, som man ikke kendte før udover [fra] skolen”, og som ”en fællesskabsting”, som nogle af de unge siger det. Her træder det sociale og fællesskaber frem som noget, der får betydning for de unges fritidsliv. Dette flugter også med nyere ungdomsforskning (jf. Bruselius-Jensen et al. 2023), der netop fremhæver fællesskabers afgørende betydning i ungdomslivet – et perspektiv, der uddybes i næste kapitel. Pointen er her, at fællesskaberne omkring fritidsaktiviteter giver de unge mulighed for at være sammen med andre unge på nye måder, og fritidsaktiviteterne fremstår på den måde som en vigtig forudsætning for deres sociale liv. Dette tydeliggøres desuden af nedenstående figur 3.2, hvor 48% af de unge angiver det at være sammen med deres venner, som en meget vigtig årsag til deres deltagelse i fritidsaktiviteter.

Figur 3.2: Graf over procentmæssig fordeling af udvalgte svarkategorier fra spørgsmålet "Hvor vigtigt er følgende, når du går til en aktivitet i din fritid?" (n varierer fra 3228-3259). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Et sidste centralt element ved fritidsaktiviteterne, som fremhæves af de unge i interviewene, handler om, at de giver mulighed for at dyrke egne interesser og selv styre processen. Det sætter en ung kvinde ord på her:

Jeg kan meget godt lide at skrive digte og male. Jeg tror, det er meget min ting. Det synes jeg er rigtig fedt. Det er noget, jeg gør rimeligt ofte. Som jeg ligesom også finder friheden i at gøre. Hvor jeg koncentrerer mig om det. Noget hvor jeg selv kan styre, hvordan det ser ud.

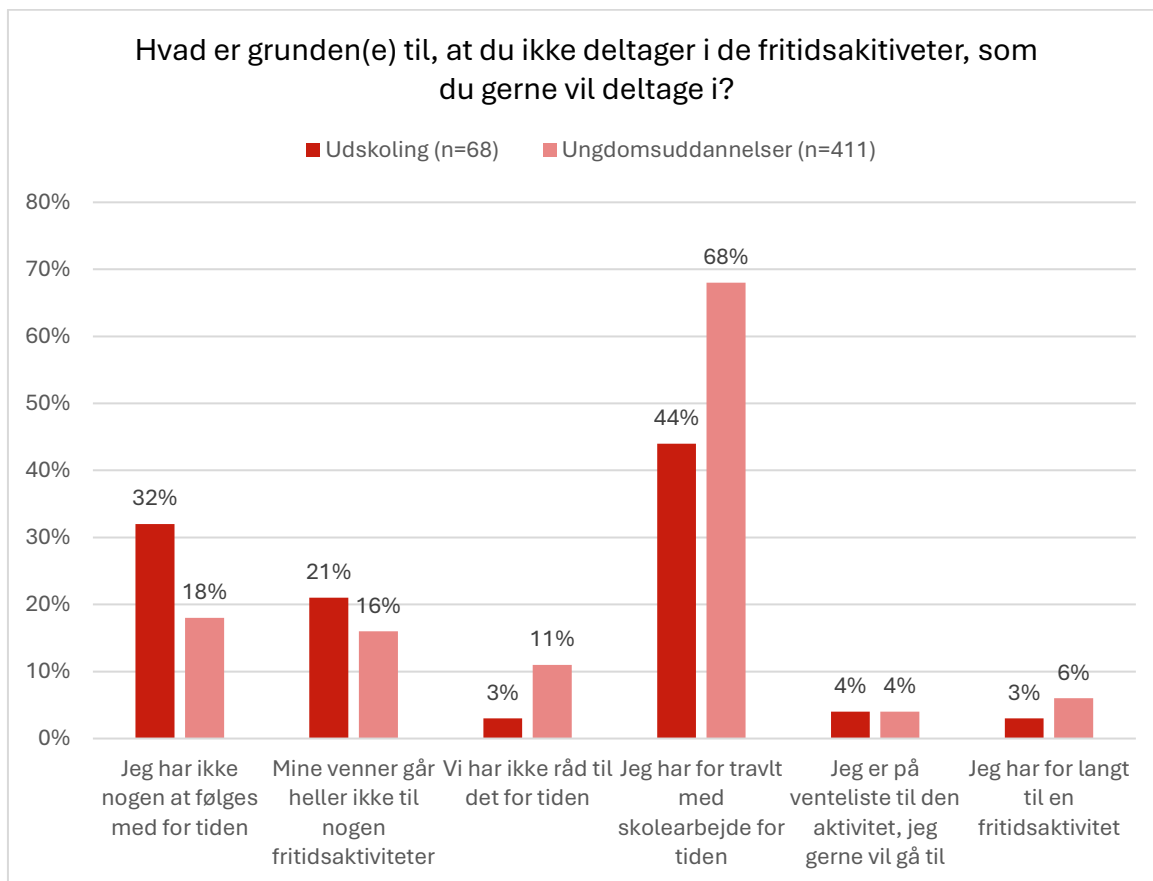
(Enkeltinterview med en ung kvinde i et vejledningsforløb)

På den måde rummer fritidsaktiviteterne også elementer af frihed og selvbestemmelse for de unge. Det bliver samtidig igen tydeligt, hvordan disse aktiviteter bliver en modvægt til de mere styrede processer, som de unge kender fra deres skole og uddannelse.

Når vi ser på tværs af de unges fortællinger om, hvad der er vigtigt i forhold til de unges fritidsaktiviteter, får vi altså øje på flere ting. For det første, at de fleste unge i Gentofte Kommune oplever at have et rigt og varieret fritidsliv med mange muligheder. For det andet, at disse fritidsaktiviteter overordnet set er forbundet med glæde, frihed, dyrkelse af egne interesser og en oplevelse af en modvægt til skole og uddannelse. Og for det tredje, muligheden for at dyrke venner og fællesskaber. Det er derfor vanskeligt for os at pege på forbedringsmuligheder for Gentofte Kommune. Men, som vi skal se i det følgende, er der faktisk noget, der kalder på opmærksomhed – for med de mange muligheder, også i de unges fritidsliv, kan det være vanskeligt at balancerer og prioriterer tid.

Fritidsliv som balanceringer

Som nævnt i indledningen er balancering en central faktor i de unges liv og det spiller en rolle på mange områder af deres hverdag i Gentofte Kommune, hvilket kommer til udtryk på forskellige måder. Som illustreret i figur 3.3 nedenfor, er det især balancen mellem fritidsaktiviteter og skole, der synes at udfordre de unge mest. Denne udfordring bliver mere markant i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse:

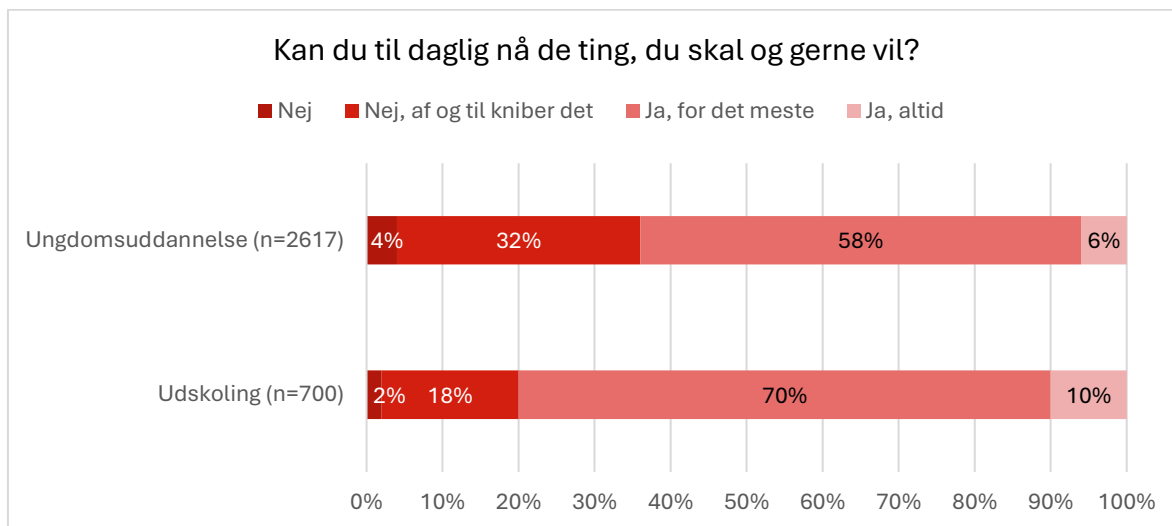
Figur 3.3: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Hvad er grunden til, at du ikke deltager i de fritidsaktiviteter, du kunne tænke dig?”, som er blevet stillet til de unge, der har svaret, at de ikke går til de fritidsaktiviteter, som de gerne vil gå til samt respondenternes uddannelsestrin (n=479). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Som det fremgår, angiver flest unge (44%) i udskoling, at årsagen til at de ikke deltager i de fritidsaktiviteter, de gerne vil er, at de har for travlt med skolearbejdet. Dette stiger til 68% blandt de unge på ungdomsuddannelserne. Det er desuden interessant at lægge mærke til, at 20% (udskoling: 32%, ungdomsuddannelse: 18%), angiver, at det er fordi de ikke har nogen af følges med og 21% (udskoling: 17%, ungdomsuddannelse: 16%), angiver, at det er fordi deres venner heller ikke går til nogen fritidsaktivitet. Dette under-

streger igen den store betydning, som venner og fællesskaber har for de unge i Gentofte Kommune. Særligt det, at 20% angiver, at dette skyldes, at de ikke har nogen at følges med, kalder på opmærksomhed. For handler det om mangel på venner, eller det rent logistiske i at finde nogen at følges med? Er det det sidste, der gør sig gældende, kan man overveje, om man som kommunen kunne arrangere følges-ad ordninger, der ville gøre det lettere for disse unge at tilvælge en fritidsaktivitet.

Det er endvidere interessant, at 11% af de unge på ungdomsuddannelserne angiver, at det er fordi de ikke har råd (mod 3% i udskoling). Det kan dels handle om, at de unge i stigende grad selv skal til at betale for nogle af deres fritidsaktiviteter, når de starter på deres ungdomsuddannelse, og dels kan det handle om, at flere af de unge i Gentofte Kommune oplever, at det kan være dyrt at følge med i ungdomslivet – en pointe vi folder ud i Kapitel 5. Men som sagt er den største udfordring her at finde balancen mellem den tid de unge bruger på skolearbejde, og den tid de bruger på fritidsaktiviteter, samt at udfordringen øges i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelse.

Denne udfordring kan genfindes i nedenstående figur 3.4, som viser de unges oplevelser af at have svært ved at nå de ting til daglig, som de skal og gerne vil. Hele 36% af de unge på ungdomsuddannelserne svarer nemlig ”Nej” (4%) eller ”Nej, af og til kniber det” (32) til, at de kan nå det de skal og gerne vil:

Figur 3.4: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Kan du til daglig nå de ting, du skal og gerne vil?” og respondenternes uddannelsestrin (n=3317). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

På forskellige måder sætter disse grafer spot på det aspekt af de unges liv i Gentofte Kommune, der netop handler om at finde tid til det, de gerne vil samt, at dette kan opleves udfordrende. Dette er et konstant balancearbejde, hvor de unge skal prioritere, dels mellem forskellige fritidsaktiviteter og dels mellem skole og fritid. Og som vi så i forrige kapitel, kan skolen opleves som invaderende i forhold til elevernes fritid. Hvordan dette balancearbejde ser ud for de unge, sætter en ung STX-elev her ord på:

Jeg gik til elitefodbold og gymnastik på ret højt plan. Jeg lavede begge dele før gymnasiet. Og så stoppede jeg i 9. klasse, da druk begyndte, og fest begyndte. Jeg havde også et arbejde der, så jeg kunne ikke rigtigt gå til to slags sport og arbejde og holde det sociale ved lige. Jeg tror, jeg ville bryde ned med stress, hvis jeg stadig gik til sport nu. Man tror, man kan håndtere alt på en gang, og det kan man bare ikke, fordi man har brug for den der, altså, *hviletid*. Det kan blive meget stressende nogle gange, hvis man vil nå det hele.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

”Jeg ville bryde ned med stress, hvis jeg stadig gik til sport nu”, siger den unge kvinde i citatet, og på den måde understreger hun alvoren i det med at stå med oplevelsen af, at man skal nå det hele. Den unge her har valgt at skære ned på aktiviteterne, og denne strategi kan være en måde at håndtere det oplevede pres på. Men som den unge kvinde i næste citat peger på, kan dette så til gengæld være forbundet med oplevelsen af at vælge nogle fællesskaber fra:

Interviewer: Havde du lidt en oplevelse af, at du skulle prioritere, hvad du helst ville af de ting?

Ja. Lige pludselig så havde jeg så mange af sådan nogle, hvor jeg ikke kunne trække vejret, fordi jeg var bare sådan ”Jeg kan ikke nå på arbejde og til træning og være sammen med veninder. Nu er de sammen uden mig, fordi jeg skal til træning”. Så sådan... så nu arbejder jeg kun.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Citatuddragene slår et generelt tema an, som gør sig gældende blandt mange af de unge, vi har interviewet. De beskriver på den ene side et rigt og varieret ungdomsliv fyldt med mange aktiviteter, og på den anden side oplevelsen af at føle sig presset af de mange krav og begrænset tid. Flere unge fremhæver på den måde ønsket om at deltage, være til stede og kunne navigere, som de ønsker på flere forskellige arenaer i ungdomslivet. Dette synes at kunne være koblet til en kultur præget af fokus på perfekte præstationer (jf. Sørensen et al. 2017). En 17-årig ung kvinde beskriver det således:

Interviewer: Er der noget, der ville kunne hjælpe med at mindske stresset og den der følelse af, at man skal nå rigtigt meget?

Ung kvinde: Jeg tror, det handler meget om en selv. Nu det der med, at man har så mange forskellige fællesskaber rundt omkring. Sådan de gør, at jeg ikke vil give afkald. Jeg vil ikke give afkald på min dans, det er min eneste motion, jeg har om ugen. Jeg vil heller ikke give afkald på mit arbejde, for det er min indtægtskilde. Og der har jeg det også godt, altså sådan socialt. Jeg vil heller ikke give på afkald på mine venner, og jeg vil heller ikke være dårligere i skolen. Det er også det der med den der perfektionskultur, der er. Altså, det gør lidt, at du ikke kan undvære tingene. Du vil gerne være slank. Nu vil jeg også gerne begynde at træne, men altså, hvor skal jeg finde den tid, hvis jeg skal være realistisk? Altså, det der med perfektionskulturen afspejler sig meget i, at man er nødt til at gøre tingene for at passe ind.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Den unge ønsker ikke at give afkald på sociale relationer, motion, økonomisk indtægt, gode resultater i skolen eller ønsket om at være slank. På den måde illustrerer citatet meget præcist de dilemmaer, mange unge oplever. De befinder sig i et krydspres mellem muligheder og udfordringer ved at skulle vælge til og fra. Indtrykket man får her er, at de unge i Gentofte Kommune konstant arbejder på at balancere de forskellige aspekter, valg og muligheder i deres ungdomsliv.

Denne balancering intensiveres yderligere i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelse – en overgang fra 'børneliv' til 'ungdomsliv', hvor værdier ændrer sig, og nye horisonter og krav opstår. Dette understreger behovet for at støtte de unge i deres balanceringskompetencer og styrke deres evnen til at prioritere. Selvom denne overgang kan være svær, er den vigtig at komme godt igennem, idet det giver de unge mulighed for at lære at træffe svære valg.

I en tid præget af acceleration og i en kommune som Gentofte, der tilbyder ekstraordinært mange muligheder, er det afgørende, at de unge ikke står

alene med ansvaret for at mestre balanceringsarbejdet. De voksne omkring dem – både forældre og professionelle – bør træde til for at støtte og opmun- tre de unge i at udvikle disse nødvendige balanceringskompetencer.

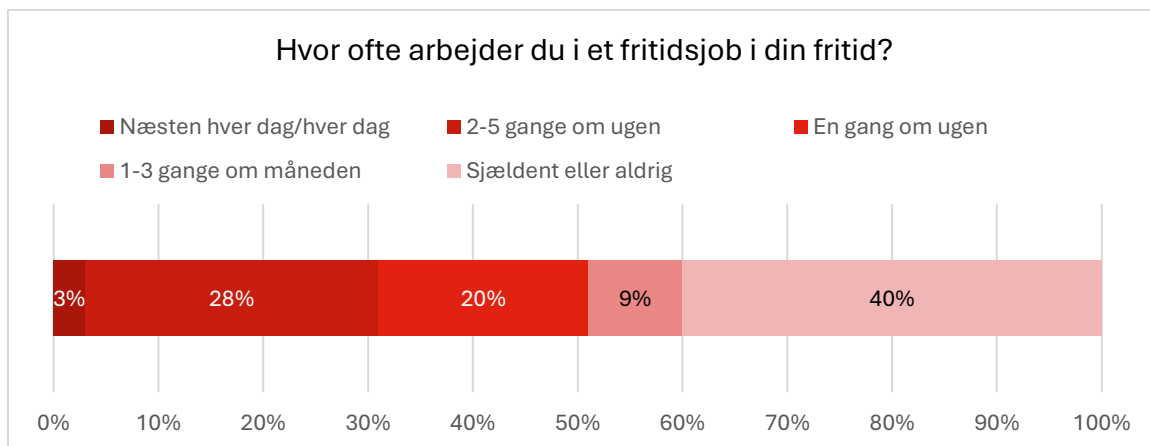
Unge og fritidsjob i Gentofte

I det følgende skifter vi fokus fra fritidsaktiviteter til fritidsjob og kigger på, hvad det betyder for de unge i Gentofte Kommune. Ser vi på graden af fritids- job blandt unge i Danmark generelt, viser nationale opgørelser fra Danmarks Statistik, at der er markante geografiske forskelle på, hvor stor en andel af unge, der har et fritidsjob i landets forskellige kommuner (Schultz 2024). Ifølge nye tal er der særlig forskel mellem unge fra landlige kommuner og unge fra bopælskommuner tæt på hovedstaden. Her fremgår det, at de høje- ste beskæftigelsesprocenter ses i vestjyske kommuner med Ringkøbing- Skjern på 47%, mens de laveste beskæftigelsesfrekvenser er blandt kommu- nerne i hovedstadsområdet, hvor Gentofte Kommune har den laveste andel af fritidsbeskæftigede unge med 28,3% (Schultz 2024).⁴

Ser vi på tallene fra BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024, ser det også lidt anderledes ud for de unge i Gentofte Kommune end i den natio- nale opgørelse fra Danmarks Statistik. Som det fremgår af figur 3.5 svarer 51% af de unge mellem 15-25 år nemlig, at de arbejder i et fritidsjob mindst én gang om ugen eller oftere, 9% gør dette på månedlig basis, og 40% gør det sjældent eller aldrig⁵.

⁴ I denne artikel fra Danmarks Statistik ses der på beskæftigede unge mellem 13 og 17 år. Beskæfti- gelse dækker her over at have arbejdet i mindst én time i den gældende referenceuge, som i dette til- fælde er i ultimo november 2022.

⁵ Forskellen på opgørelsen fra Danmarks Statistik og tallene fra Ungeprofilundersøgelsen skyldes sandsynligvis at Danmarks Statistik viser beskæftigelsesfrekvensen for samtlige unge mellem 13-17 år i kommunen, mens tallene i Ungeprofilundersøgelsen er baseret på besvarelser fra de 15-25-årige, som går i udskoling eller på en ungdomsuddannelse i Gentofte Kommune.

Figur 3.5: Graf over procentmæssig fordeling på spørgsmålet ”Hvor tit arbejder du i et fritidsjob?” (n=3568). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse for udskoling og ungdomsuddannelserne i Gentofte Kommune.

Til trods for forskellen i de to opgørelser, er der en del af de unge, vi har interviewet, der fortæller, at de har fritidsjob. Som vi skal se af det følgende citat, er der flere betydningsfulde temaer, der træder frem i den forbindelse:

Ung kvinde: Man kan jo også få de der gode fællesskaber andre steder end på skolen. Nu har jeg jo et ret godt job. Vi arbejder i et supermarkedsposthus. Og der har vi det ret godt sammen, der er en masse unge. Så det er fedt at tage på arbejde, fordi du er der sammen med en masse andre på din egen alder. Der bliver også lavet en masse arrangementer, sådan, udenfor arbejdstiden. Som man kan være med i. Det gør også, at man ligesom kan få det der afbræk fra alt det hektiske, der er i hverdagen.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Som den unge kvinde fremhæver, og som flere af de unge i interviewene italesætter på forskellig vis, oplever de unge, at de får en anden form for fællesskab i deres fritidsjob med unge, som de måske ikke ellers havde mødt. På

den måde kan de unges fritidsjob udgøre en væsentlig fællesskabsarena for det, vi med Bruselius-Jensen et al. (2023) kalder ”de løse forbindelser”⁶. Løse forbindelser udgør en væsentlig fællesskabsform i ungdomslivet, og har også potentialet til at føre til mere nære relationer.

Det, der også er værd at hæfte sig ved i ovenstående citat er, at fritidsjob kan opleves som et værdifuldt afbræk fra en hektisk hverdag. Som vi har været inde på i den første del af dette kapitel, oplever de unge i Gentofte Kommune generelt, at de har et godt fritidsliv med mange aktiviteter, men at det præcis også kan være det, der opleves som et pres for nogle unge. Selvom man kan sige, at fritidsjob kan være endnu en aktivitet de unge skal nå, beskrives det i citatet mere som et ”afbræk” fra hverdagen – det vil sige noget andet end hverdagen. På den måde kan de unges fritidsjob også udgøre en betydningsfuld arena, hvor de kan opleve at få, og skulle løse, nye og andre typer af opgaver end dem, de ellers møder i for eksempel i skolen og deres øvrige fritidsliv. Dermed kan fritidsjobbet være et sted, hvor de unge renser hovedet og får en pause fra de ting, der ellers fylder i hverdagen.

Fritidsjobs forbindes altså af mange af de unge, vi har talt med, med noget positivt, meningsfuldt og givende. Som et sted, hvor de kan lære nye ting og møde nye mennesker. I den forbindelse er det interessant, at forskning viser, at de unge, der bruger en del af deres fritid på arbejde, får bedre karakterer, bliver mere motiveret for fremtidig uddannelse, udvikler særlige kognitive kompetencer og i mindre grad deltager i risikofyldt adfærd (jf. Lesner et al. 2022). Dette lyder umiddelbart meget positivt. Men som Arbejdstilsynets nationale overvågning af arbejdsmiljøet, viser har 18% af børn og unge mellem 15-24 år været udsat for en eller flere arbejdsulykker inden for det seneste år (Arbejdstilsynet 2023). Desuden dokumenterer Jobpatruljen (2024), at 96% af de unges arbejdspladser bryder en eller flere regler om arbejdsmiljø og arbejdsforhold. På baggrund af dette har forskere peget på, at der er tydelig

⁶ For nærmere uddybning se kapitel 4.

evidens for, at fritidsarbejde ikke altid er gavnligt for børn og unge (Nielsen 2024). Dette er en vigtig problemstilling, der også bør have opmærksomhed i Gentofte Kommune i forbindelse med de unges fritidsjob, så de ikke udsættes for unødige fare eller risici i deres arbejdsliv.

Men de unge i vores undersøgelse udtrykker altså generelt gode erfaringer med deres fritidsjob. De fremhæver, som nævnt, fællesskabet og oplevelsen ved at kunne lære nye ting som værdifulde aspekter. Samtidig nævner de lønnen som en vigtig motivationsfaktor. At tjene sine egne penge gennem et job, de selv har valgt, giver dem en følelse af autonomi og selvstændighed. Som flere af de unge i interviewene fremhæver, kan det være dyrt at følge med i Gentofte Kommune. I den sammenhæng bliver lønnen fra et fritidsjob en vigtig ressource for de unge. På den måde kan de unges fritidsjob og deres løn både indebære et element af selvstændighed, men også nødvendighed for at kunne følge med i fællesskaberne og ungdomslivet i Gentofte Kommune.

Et sidste tema, de unge fremhæver i forhold til fritidsliv handler om, at et fritidsjob også kan opleves som udfordrende, hvis det bliver endnu en ting, som skal inkorporeres og balanceres i et travlt ungdomsliv. Det kommer blandt andet til udtryk i følgende citatuddrag med unge fra 2.g.:

Ung kvinde 1: Man skal jo kunne have det hele, agtigt. Man skal kunne have et socialt liv, have nok penge, så et arbejde for eksempel, og så skal man også kunne have tid til at lave skole for at få gode karakterer, og så skal man have...

Ung mand: God stil, og det koster bare mange penge.

Ung kvinde 1: Og igen, så skal man arbejde...

Ung mand: Fordi man skal følge trenden.

Ung kvinde 1: Så har man ikke så meget tid til at være social.

Ung mand: Der kommer jo hele tiden nye sko, der er flotte.

Ung kvinde 2: Man kan føle sig sådan virkelig presset.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Når vi samler op på de unges fortællinger om at have et fritidsjob, træder der således flere forskellige perspektiver frem. Mange af de unge, vi har interviewet, oplever det overordnet positivt at have et fritidsjob, fordi det kan give et afbræk i hverdagen, skabe adgang til nye sociale fællesskaber, og give mulighed for at tjene sine egne penge. Samtidig udgør fritidsjobbet endnu et element, der skal styres, prioriteres og balanceres ind i et fyldigt ungdomsliv. Det er altså ikke det at have et arbejde *i sig selv*, der presser og stresser nogle unge, men det at have et arbejde som *en del af et omfangsrigt netværk af ungdomslivsarenaer*. Igen træder pointen om balancering frem. Et fritidsjob kan fungere som et tiltrængt pusterum fra en hektisk hverdag, men det er vigtigt, at omfanget er afstemt, så de unge kan opretholde balancen mellem de mange aktiviteter og forpligtelser, de har i hverdagen.

Fritidsliv for unge uden for almindelige skole- og uddannelsesforløb

Der er også unge i vores interviews, som fortæller mindre positive historier om deres fritid. Det er typisk unge, der ikke er i klassiske skole- eller uddannelsesforløb. Hvis man ikke går i skole eller er under uddannelse, kan man nemlig opleve at have meget tid i hverdagen, som skal udfyldes med noget andet. Det fortæller en 16-årig ung mand om her:

Interviewer: Hvad laver du i din fritid?

Ung mand: Jeg træner. Seks gange om ugen. Der ryger der også lidt tid af. Med det. Så hænger jeg ud på klubben eller er sammen med mine venner. Eller familie.

Interviewer: Hvad laver du, når du er sammen med venner og familie?

Ung mand: Det kan være mange forskellige ting.

Interviewer: Ja?

Ung mand: Spiller bold eller bare gå lidt rundt. Nogle er lidt ældre, nogle har et kørekort. Så kører man lidt rundt. Mødes med nogen andre og ja. Bare få dagen til at køre stille og roligt. Og prøve så vidt muligt at holde os ude af ting, vi ikke skal lave.

(Enkeltinterview med en ung mand i et vejledningsforløb)

Det, der træder frem her, er, at tiden opleves på en anden måde end hos flertallet af de unge i Gentofte Kommune. For den unge mand opleves tiden ikke som knap, men som noget, man skal have til at gå – *bare få dagen til at køre stille og roligt*, så han kan holde sig ude af ting, han ikke skal lave, som han udtrykker det. En anden ung kvinde uden for uddannelse og arbejde fortæller om en lignende oplevelse af sin fritid:

Interviewer: Hvad laver du i din fritid? Hvor hænger du ud henne, og hvem er du sammen med, og hvad er fedt at lave i Gentofte?

Ung kvinde: Jeg laver ikke en skid i Gentofte. Hvis jeg nogensinde er i Gentofte, så er det fordi, vi har en twelve-pack øl nede ved Gentofte Sø. Fordi ellers, så er det virkelig kedeligt. Ja, jeg hænger egentlig bare ud, sådan, lidt rundt omkring. Nogle gange er jeg hjemme hos mine venner og hjemme hos bekendte, eller tager bare lidt ud i byen, og så er jeg sådan lidt: "Okay, nu finder jeg et eller andet sted, og så ender jeg bare på en eller anden bar". Sådan lidt "whatever".

Interviewer: Okay, så der er ikke noget fast, hvor du ved sådan: "Det kan jeg godt lide at bruge"? Et tilbud eller?

Ung kvinde: Altså, det ved jeg ikke. Lige nu går jeg egentlig bare lidt og prøver at finde op og ned på hverdagen, ses med mine veninder og ja, egentlig bare går og arbejder på mig selv.

(Enkeltinterview med en ung kvinde i et vejledningsforløb)

Det spiller selvfølgelig en rolle, at de unge fra de to citatuddrag står i andre situationer end flertallet af de unge i Gentofte Kommune. Alligevel er det vigtigt at huske på, at der er unge i Gentofte Kommune, som har et ungdomsliv, der primært handler om at hænge ud og få tiden til at gå. Når det overordnede billede af de unges fritidsliv i Gentofte Kommune – som beskrevet igennem kapitlet – er så fyldt med aktiviteter, bliver kontrasten til disse typer fortællinger særlig tydelige. Samtidig kan denne kontrast måske opleves endnu stærkere af de unge, som selv befinder sig i sådanne livssituationer.

Derfor er det vigtigt at rette opmærksomhed mod disse unge og interessere sig for, hvilke aktiviteter og former for støtte, der kan være meningsfulde for dem. Der findes allerede en række tiltag, som er sat i gang af kommunen, hvor især kontaktpersonerne omtales særligt positive af de unge, vi har

interviewet. Men man kan med fordel overveje, hvordan der kan arbejdes på at skabe sammenhænge, der giver unge uden for skole, uddannelse og arbejde adgang til sociale sammenhænge og fællesskaber, som størstedelen af de unge i Gentofte Kommune har adgang til og benytter sig af. Det, der skal overvejes, er ikke nødvendigvis at skabe særlige tiltag for denne gruppe af unge – idet disse unge kan være meget forskellige og have meget forskellige behov. I stedet bør der arbejdes med inklusion i de større fællesskaber, så denne gruppe af unge får mulighed for at betragte sig selv som 'almindelige' unge. Hvordan man kan arbejde med de større fællesskaber som "løse forbindelser", vil vi undersøge nærmere i næste kapitel.

Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 3

At finde nogen at følges med

Mange unge i Gentofte Kommune deltager i mange fritidsaktiviteter. Blandt dem, der ikke gør, angiver en stor del, at årsagen er, at de mangler nogen at følges med. Det anbefales derfor at undersøge muligheder for initiativer eller organisering, der kan gøre det lettere for unge at finde andre at følges med til aktiviteter.

At dyrke mange fritidsaktiviteter i en passende balance

De unge fremhæver Gentofte Kommune som et godt sted at være ung med mange muligheder for fritidsaktiviteter og udvikling. Samtidig oplever de, at det kan være udfordrende at nå det hele og svært at prioritere. Mange befinder sig i et konstant balanceringsarbejde, som intensiveres i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelse. Det er derfor vigtigt at støtte de unge, så de ikke oplever at stå alene med ansvaret for at lære sig dette balancearbejde i fritidslivet, særligt med fokus på unge i ungdomsuddannelserne.

Støt de unge i at finde balancen mellem fritidsarbejde som lyst og nødvendighed

En stor del af de unge i undersøgelsen forbinder deres fritidsjob med noget positivt, fordi det giver et afbræk i hverdagen, nye sociale fællesskaber og muligheden for at tjene egne penge. Samtidig kan fritidsjobbet være endnu en ting, der skal prioriteres og balanceres i et allerede travlt ungdomsliv. For nogle er lønnen et udtryk for øget selvstændighed, mens det for andre er en nødvendighed for at kunne følge med i ungdomslivet i Gentofte Kommune.

Det er vigtigt at hjælpe de unge med at finde en sund balance, så fritidsarbejdet ikke fylder for meget.

Sikre, at de unge i fritidsjob ikke udsættes for fare og risiko

Når mange unge i Gentofte Kommune har fritidsjob og oplever det som noget positivt, er det vigtigt at kommunen fokuserer på at sikre, at de unge ikke udsættes for fare og risiko i deres arbejdsforhold.

Unge uden for uddannelse og job kræver særlig opmærksomhed i deres fritidsliv

Mens mange unge i Gentofte Kommune har et rigt og varieret fritidsliv, er der en mindre gruppe, der står uden for uddannelse og job, og hvis fritid primært går med at hænge ud og få tiden til at gå. Det er vigtigt at rette fokus mod disse unge og støtte dem i at finde meningsfulde aktiviteter samt støtteordninger, der gavner dem. Kontaktpersoner spiller allerede en vigtig rolle for denne gruppe, men der bør arbejdes på at skabe fællesskaber, der inkluderer dem i de bredere ungdomsfællesskaber i Gentofte Kommune.

Kapitel 4: Venner og fællesskaber

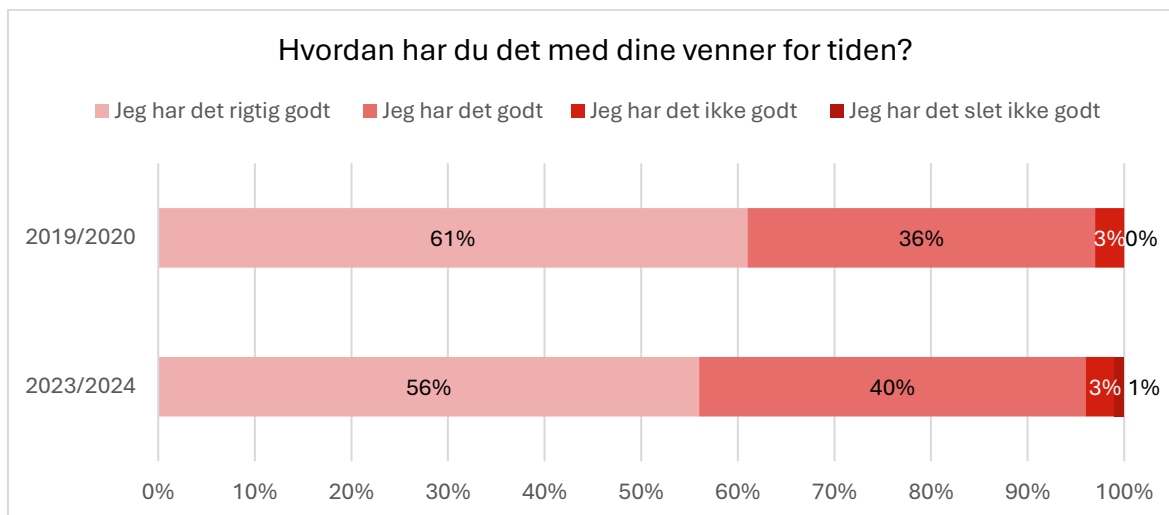
Man har nogle gode venner. Altså, der er der for én.

*Ja, at være veninder med folk, der vil prioritere mig
og ikke deres status.*

(To unge kvinder, 2.g. STX).

I dette kapitel kaster vi os over temaet omkring venner og fællesskaber blandt de unge i Gentofte Kommune. Og som vi skal se, er venner og fællesskaber en betydningsfuld del af de unges hverdag i Gentofte Kommune – måske endda den mest betydningsfulde. Denne pointe har været gennemgående for de forrige ungdomsprofilundersøgelser, og er det igen i dette års undersøgelse. På det helt overordnede niveau fremhæver den tyske sociolog Hartmut Rosa (Reckwitz & Rosa 2022) da også, at mange unge i dag oplever, at venskaber giver dem lige så meget stabilitet som familien, så det er ikke mærkeligt, at de unge i Gentofte også værdsætter deres venner og fællesskaber.

Overordnet tegner der sig et positivt billede af de unge i Gentofte, hvad angår venner og fællesskaber. Som det fremgår af figuren nedenfor, angiver 96% af de unge, at de har det godt (40%) eller rigtig godt (56%) med deres venner. Kun 4% angiver, at de ikke har det godt (3%) og slet ikke godt (1%) med deres venner.

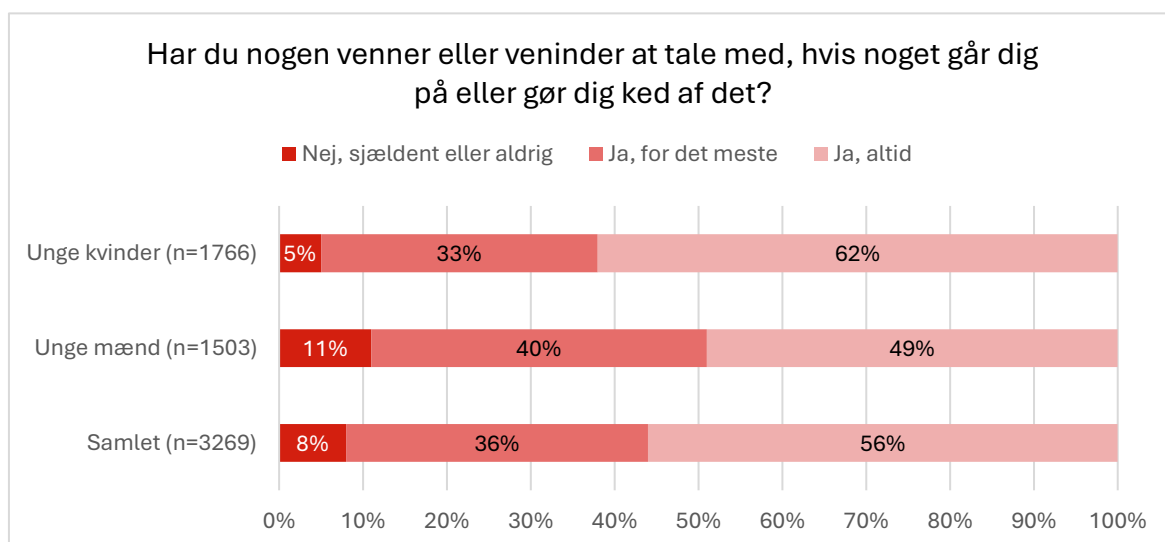

Figur 4.1. Graf over procentmæssig fordeling for spørgsmålet "Hvordan har du det for tiden med vennerne/i fritiden"? set over tid i hhv. ungeprofilundersøgelsen for Gentofte Kommune i 2019/2020 (n=3516) og 2023/2024 (n=3284). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2019/2020 og 2023/2024.

Sammenlignes disse tal med besvarelserne af samme spørgsmål fra 2019/2020, er det dog en anelse dårligere ud for den nyeste måling, idet 61% af de unge dengang havde det "rigtig godt" og 0% havde det "slet ikke godt" (jf. figur 4.1). Forandringen er meget lille og kan skyldes statistiske tilfældigheder, hvorfor det stadig kan konkluderes, at de unge i Gentofte overordnet har det særdeles godt med deres venner.

De unge i Gentofte er i den nyeste BørnUngeLiv undersøgelse også blevet spurgt til, om de har nogle venner eller veninder at tale med, hvis noget går dem på, eller hvis de er kede af det. Her svarer 49% af de unge mænd og 62% af de unge kvinder, at de altid har nogen at tale med, mens 40% af de unge mænd og 33% af de unge kvinder for det meste, har det. Overordnet set tegner dette også et positivt billede. Men det betyder også, at 11% af de unge mænd og 5% af de unge kvinder sjældent eller aldrig har nogen at tale med, hvis de har brug for det. Selvom der er tale om lave tal, kalder det stadig på opmærksomhed på den gruppe af unge i Gentofte Kommune, der oplever, at

de ikke har nogen at tale med, når de har brug for det. Spørgsmålet er, om der kan gøres mere, eller måske noget andet, for at støtte disse unge. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på den kønsmæssige forskel i besvarelserne. Som det fremgår af figur 4.2, angiver de unge mænd i mindre grad end de unge kvinder, at de har nogen at tale med. Det peger på, at de unge mænd potentielt er mere udsatte i situationer, hvor der er noget, der går dem på, eller de oplever at være ked af det.

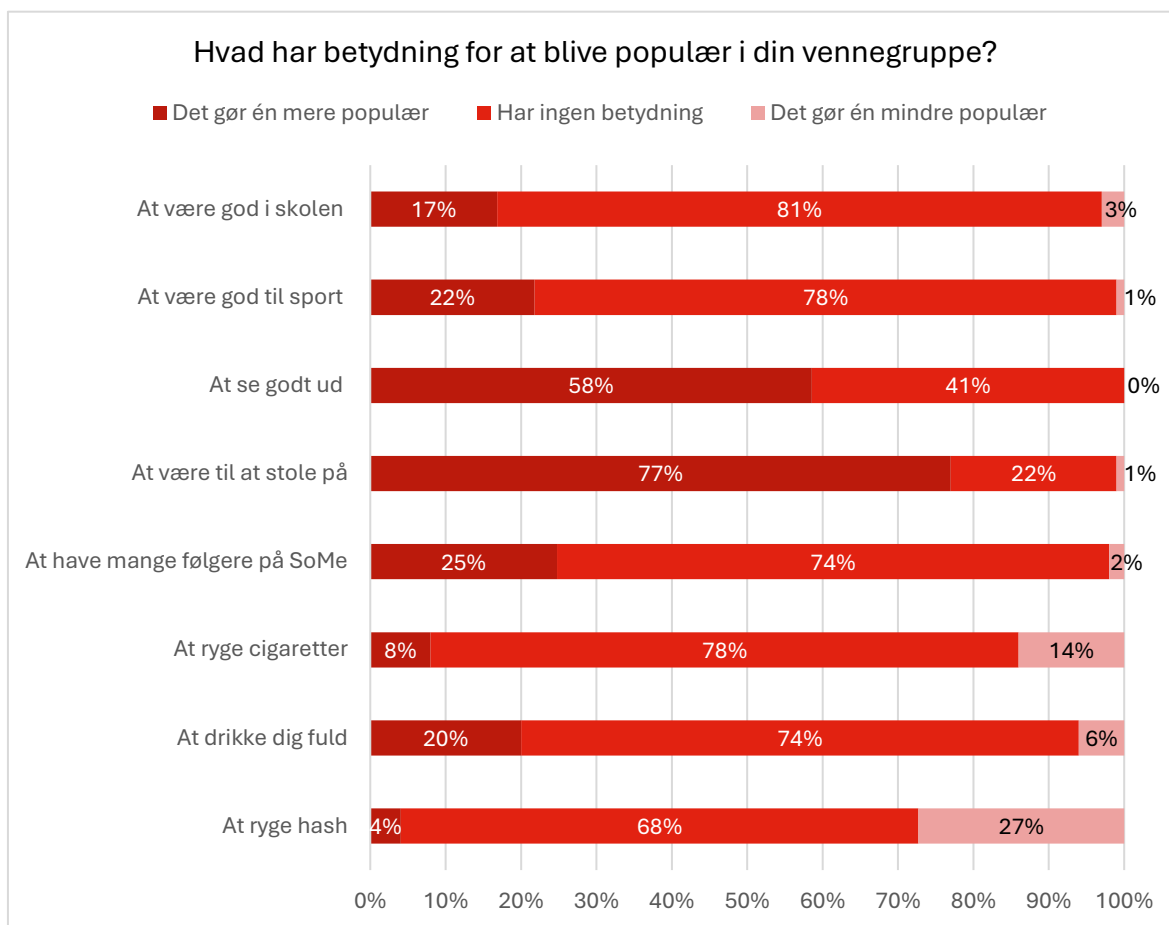

Figur 4.2: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Har du nogen venner eller veninder at tale med, hvis noget går dig på eller gør dig ked af det?” og respondenternes køn (n=3269).

Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

BørnUngeLiv undersøgelsen spørger også de unge i Gentofte, hvad de mener har betydning for popularitet i deres vennegrupper. Som det fremgår af figur 4.3 angiver 77%, at det ”at være til at stole på” er betydningsfuldt. Derudover angiver 58% det som vigtigt ”at se godt ud”, mens 25% angiver, ”at have mange følgere på SoMe”, 22% ”at være god til sport” og 20% angiver, ”at drikke sig fuld” har betydning for popularitet. Omvendt peger de unge på, at

faktorer som ”at ryge hash” (14%), ”at ryge cigaretter (14%)” og ”at drikke sig fuld” (6%) kan gøre én mindre populær.

Figur 4.3: Graf over procentmæssig fordeling for en række parametre på spørgsmålet ”Hvad har betydning for at blive populær i din vennegruppe?” (n varierer mellem 3299-3310). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Helt generelt tegner dette altså et billede af, at tillid og det at være til at stole på er særdeles vigtigt for de unges relationer i Gentofte Kommune. Men det peger også på, at udseende og sociale medier spiller en rolle for

populariteten. Vi vender tilbage til betydningen af dette senere i kapitlet, ligesom udseendes betydning foldes ud i kapitel 6.

Når man kigger på profilen af de unge i Gentofte Kommune på baggrund af disse overordnede statistiske analyser, giver det ikke anledning til bekymring. De unge i Gentofte Kommune har generelt gode sociale relationer og ofte nogen at gå til, når de er kedede af det. Men som vi også har været inde på, er der små grupper af de unge, som giver udtryk for ikke at have det så godt med venner og ikke at have nogen at tale med, når noget går dem på. Og der er en lille overvægt af mænd i disse små grupper. I de følgende dykker vi ned i interviewene med de unge, hvilket måske kan kaste lys over, hvad dette handler om for de unge. Og som vi skal se, handler det blandt andet om, hvilke typer af fællesskaber, de unge har lyst til – og brug for – at være i, og så handler det om en forskydning fra det mere fælles ansvar over mod et mere individuelt ansvar for at være del af et fællesskab.

Forskellige typer fællesskaber

I de tidligere ungdomsprofilundersøgelser har de unges fællesskaber på ungdomsuddannelserne fyldt meget. Det gør de sådan set også i denne undersøgelse, men de unge betoner også i særlig grad de helt tætte fællesskaber i år. For at komme nærmere en forståelse af betydningen af dette, trækker vi på nyere forskning på området, hvor Bruselius-Jensen et al. (2023) blandt andet skelner mellem nære venskaber og løse forbindelser⁷. Nære venskaber er præget af oprigtighed, tryghed, stabilitet, tillid og gensidighed. De løse forbindelser er derimod karakteriseret ved ”at deltage og orientere sig i større forsamlinger og netværk af unge, hvor alle ikke nødvendigvis kender hinanden, men man måske kender nogen (Bruselius-Jensen et al. 2023:149). I det

⁷ Bruselius-Jensen et al. (2023) skelner i alt mellem fire forskellige fællesskabsformer: *Samfundsmæssige fællesskaber*, *de løse forbindelser*, *grupper* og *nære venskaber*.

følgende folder vi betydningen af disse fællesskaber ud, fra de unge i Gentofte Kommunes perspektiv.

Den nære ven er for de unge i Gentofte, som allerede beskrevet, karakteriseret af tillid (jf. figur 4.3). En ung mand sætter her ord på, hvordan tillid fylder i hans venskaber:

Ung mand: Jeg tror på, at for at skulle have et godt liv, så skal du også have nogen, der står dig nært, ikke? Nogen du kan stole på. Det er ikke alle, du kan stole på. Men dem jeg ligesom fortæller, hvordan jeg har det til, det er meget få mennesker. Et par få venner. Jeg har tre venner, som jeg kan snakke med om alt, ikke? Og så min familie. Og resten det er venner, men ikke bedste venner, ikke? Bare nogen man mødes med en gang imellem.

(Enkeltinterview med en ung mand i et vejledningsforløb)

I citatet skelner den unge mellem de nære venner, og de venner han ”bare” mødes med en gang imellem. De nære venner stoler han på, og derfor kan han fortælle dem, hvordan han har det. Det føler han derimod ikke, at han kan dele med sine øvrige venner. I et gruppeinterview med unge fra STX berøres ligeledes dette tema om de nære venskaber, når vi spørger til, hvilke fællesskaber, der betyder mest for dem:

Ung mand: Jeg tror, i hvert fald for mig, mere de små. Sådan få venner.

Ung kvinde 1: Ja, også mig.

Ung kvinde 2: De tætte veninder og sådan noget.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX).

De nære venskaber træder også frem i følgende samtale med en gruppe unge fra 9. klasse, når vi spørger ind til, hvordan de vil prioritere, hvem de skal have med til fest:

Ung mand 1: Det er meget forskelligt fra person til person. Men jeg tror i hvert fald, at man vil vælge éns tætte, helt tætte venner først og så bare hvad, der vil give mening.

Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

Senere i interviewet uddyber en anden ung mand: ”Du har helt klart nogle venner, der forstår dig lidt bedre end andre. Eller nogle, du har kendt i længere tid” (ung mand 9. klasse). Disse citater udtrykker en generel tendens i dette års undersøgelse, som handler om, at de unge i Gentofte Kommune ofte vælger de tætte venskaber først og fremmest, selvom vi også kan se i materialet, at der også er andre ting på spil for de unges venskaber og relationer. Dette fordi popularitet på uddannelsesinstitutionen også har stor betydning for de unge. Det vender vi tilbage til om lidt.

Som Bruselius-Jensen et al. (2023) skriver, så har nære venskaber stor betydning for unge i dag generelt set. Det er der, de deler hemmeligheder, og er fortrolige med hinanden. De nære venskaber udgør på den måde den mest fortættede fællesskabsform, og kan nærmest komme til at fremstå som en idyllisk eller romantisk forestilling, der også forbindes normativt med det at være ung og at have et godt ungdomsliv. De unge i Gentofte Kommune fortæller på samme måde om disse nære venskaber, og som den unge mand i citatet ovenfor formulerer det, så udtrykker han også, at det at have nære venskaber nærmest er forbundet med at have et godt liv. På den måde udtrykker de unge i Gentofte Kommune en generel tendens blandt unge i dag.

Det, der kræver opmærksomhed her – både i Gentofte og blandt unge generelt i Danmark – er vigtigheden af, at forestillingen om det gode ungdomsliv

ikke begrænses til idealbilleder. Der skal være plads til, at unge kan have venskaber på mange forskellige og mangfoldige måder. Dette bliver især vigtigt i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, hvor etablerede venskaber ofte brydes op, og nye etableres. En pointe er her, at hvis unge i denne overgang oplever, at de mangler tætte venskaber, kan de måske blive bekymrede for, om de er unormale unge, netop fordi tætte venskaber ofte fremhæves som normen for, hvad der definerer et godt ungdomsliv.

Hvor billedet af de unges nære venskaber i Gentofte Kommune ikke skiller sig nævneværdig ud i forhold til unge mere generelt, tegner der sig derimod et lidt andet billede, når vi kigger på, hvad de løse forbindelser betyder for de unge i kommunen. Løse forbinder er som sagt karakteriseret ved større forsamlinger, hvor alle ikke nødvendigvis kender alle. Fester er et klassisk eksempel på en meget betydningsfuld ramme for de unges løse forbindelser, hvilket vi dykker yderligere ned i i næste kapitel. Men de unges uddannelsesinstitutioner danner også gode rammer for etableringen af de unges løse forbindelser. Det kommer vi ind på i det følgende, og dette kunne for så vidt lige så godt være beskrevet under kapitel 2 om skole og uddannelse. Men det er taget med her, fordi det først og fremmest handler om de unges fællesskaber. En ung kvinde fra 2.g. sætter her ord på oplevelsen af hendes skole som ramme for løse forbindelser:

Ung kvinde: Der er mange udvalg, som du kan melde dig ind i. For eksempel for de nye elever i 1.g. Det gør man også virkelig meget ud af. Og det er også sådan en ting, du gerne vil være en del af. Skolen skaber også engagement for, at du kan lave noget fællesskab her.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX).

”Skolen skaber også engagement for, at du kan lave noget fællesskab her”, fortæller den unge kvinde, og på den måde sætter hun ord på det, der gør sig

gældende for mange af de unge i interviewene. De unge fortæller om skolen som et centralt sted at mødes og indgå i de løse forbindelser med andre unge. Det gælder både i de mere formelle rammer, som skolen skaber (jf. citatet ovenfor), men også i mere uformelle sammenhænge; i pauserne, på gangene og i kantinen. På den måde udgør særligt perioden på ungdomsuddannelserne en betydningsfuld tid for de unge i Gentofte Kommune, hvor de løse forbindelser er relativt tilgængelige og betydningsfulde. Og som en ung mand her fortæller, bliver man måske først opmærksom på betydningen af denne periode og disse fællesskaber efter gymnasietiden:

Ung mand: Og så på en eller anden måde også den helt store gruppe [betyder meget]. Det finder man nok ud af efter gymnasiet. Dem du ikke ser privat, som du ser igennem skolen, kommer du nok til at savne på en eller anden måde.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX).

Ungdomsuddannelserne udgør generelt en central periode i ungdomslivet, hvor løse fællesskaber ofte spiller en stor rolle – og dette er, som tidligere nævnt, ikke unikt for de unge i Gentofte Kommune. Det særlige ved Gentofte er dog, at langt de fleste unge vælger at fortsætte på gymnasiet efter grundskolen. Gymnasiet bliver dermed den største og mest dominerende institutionelle ramme for de unges løse forbindelser og skaber en norm for, hvordan disse forbindelser udfolder sig i ungdomslivet. En norm, som vi så i kapitel 2 både kan skabe tilhør, tryghed og fællesskab, men også eksklusion og følelsen af at skulle passe sig ind.

Samtidig er der også unge i Gentofte, som vælger andre veje end gymnasiet. Det drejer sig om et mindretal, men for disse unge kan det være udfordrende at stå udenfor et fællesskab, netop fordi den store gruppe af unge i Gentofte Kommune har et ungdomsliv, der udfolder sig på gymnasiet. Dette gør det vigtigt at rette opmærksomhed mod dem, der af forskellige grunde vælger

andre veje end gymnasiet. Spørgsmålet bliver derfor, hvordan Gentofte Kommune kan sikre, at alle unge – uanset deres uddannelsesvalg – føler sig inkluderet i de bredere og løsere ungefællesskaber i Kommunen. Dette vender vi tilbage til i slutningen af kapitlet, hvor vi kigger på ”forstyrrelser af det positive billede”.

Men der er også andre interessante ting på spil omkring de unge i Gentofte Kommune. De unge i kommunen fortæller nemlig, at deres fællesskaber ofte rækker ud over deres egne skoler, måske fordi der ikke er så lang afstand mellem de forskellige uddannelsesinstitutioner i kommunen. Dette gælder både for udskolingselever og gymnasieelever. En ung mand fra 9. klasse giver indblik i, hvilke andre unge han bruger sin tid sammen med:

Ung mand: Jeg synes, det varierer meget, sådan fra uge til uge, hvem man lige sådan er sammen med. Nogle gange er jeg meget sammen med sådan to-tre af drengene fra klassen, eller så andre gange, så kan jeg være sammen med nogen fra fodboldholdet og sådan. Så kan det være nogle drenge, som jeg har mødt gennem nogle fester og sådan noget, og så kender den vej.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse).

Den unge mand fremhæver i citatet noget, som gør sig gældende for mange unge i kommunen, nemlig at de veksler mellem at tilbringe tid med deres nære venner og deltage i sociale sammenhænge med løse forbindelser i andre sammenhænge, hvilket vi også fremhævede i forrige kapitel om de unges fritidsliv. Disse løse forbindelser er derfor ikke kun knyttet til skolen, men findes også i andre dele af de unges liv, hvilket ofte kan være i forbindelse med fritidsinteresser og fester.

De løse forbindelser er altså nogle, mange unge i Gentofte Kommune finder værdi i. Flere beskriver disse fællesskaber som noget positivt i sig selv. En ung kvinde fra 2.g., fortæller for eksempel hvordan hun ser et ”overfladisk miljø”

som noget ”fedt,” fordi det giver hende følelsen af at være en del af et fællesskab, om end kun kortvarigt. Denne oplevelse beskriver hun som noget, der giver ”det der kick” (ung kvinde i 2.g. på STX).

I fortællinger som denne, der går igen blandt flere unge i Gentofte Kommune, beskrives løse forbindelser som fællesskaber, hvor det er muligt at opnå status gennem hurtig respons fra andre unge. Den samme unge kvinde forklarer, at status opstår, når ”folk kigger på én, som om man er sød og én man gider at snakke med.” Dermed bliver de andre unges reaktioner i de løse forbindelser afgørende for den enkelte unges oplevelse af sig selv og deres sociale position.

Øget ansvar på den enkelte

Løse forbindelser er imidlertid ikke altid positive og bestemt heller ikke risikofrie at tage del i. I de løse forbindelser er de unge synlige for mange andre unge, og samtidig er det ofte her, de unge afprøver deres grænser (Bruselius-Jensen et al. 2023). Derfor ligger der en risiko i at indgå i sociale sammenhænge med løse forbindelser. En unge kvinde beskriver denne udfordring, når hun siger: ”Dagen efter [en fest] kan de [unge mænd] bare gå forbi dig” (ung kvinde 2.g. på STX). Hendes udtalelse kan antyde, at den magi, der kan opstå i de løse forbindelser, hurtigt kan forandre sig for de unge. Måske særligt, hvis de er knyttet til fester og forbundet med indtag af rusmidler. Derfor understreger den unge kvinde også vigtigheden af, at ”man skal være bevidst om, om man kan klare det eller ej” (ung kvinde 2.g. på STX).

En gruppe unge fra STX peger desuden på, hvordan man som ung selv er ansvarlig for at give et godt indtryk i starten af gymnasietiden. De beskriver, hvad konsekvenserne ved at være stille i starten kan være:

Ung kvinde 1: Hvis man er lidt til den stille side i starten, så...

Ung mand: Så er det bare surt show. Man kan godt have en dag, længere inde [i skoleforløbet], men hvis du på din første dag i skole bare er nederen, så tror jeg nærmest, du får en mærke. Han er eller hun er lidt mærkelig, eller meget indadvendt, sådan lidt...

Ung kvinde 2: Så er det også lidt sværere at få venner.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Denne fortælling illustrerer også den dobbelthed, der er ved de løse forbindelser i gymnasiet for de unge. På den ene side er denne tid og den ramme gymnasiet udgør særdeles værdifuld for de unges fællesskaber og deres ungdomsliv. På den anden side afhænger meget også af denne tid, og det kan potentielt lægge et stort ansvar på de unge – et ansvar, der måske mærkes ekstra tydeligt i starten af gymnasiet, hvor oplevelsen kan være, at de i løbet af en kort periode skal bevise deres værd over for deres jævnaldrende. Hvis en ung er ”til den stille side i starten”, risikerer han/hun hurtigt at få et ”mærke”, der kan gøre det sværere at få venner. Derudover siger det også noget om de dynamikker og spilleregler, der gør sig gældende for de løse forbindelser. Her gælder det, at de unge er i stand til at udvise synlighed og gå-på-mod, hvis de skal gøre sig gældende i denne type fællesskab. Men denne udadvendte adfærd skal også balanceres:

Ung mand: Ikke for udadvendt. Det er der også nogen, der bliver irriteret over. Der er lige startet en ny pige i min klasse, og for at være ærlig har hun bare ikke nogen venner. Hun var lidt for udadvendt, og ville lidt for gerne være venner med de lidt mere populære piger. Og så fulgte hun efter dem, og så bliver du hurtigt for udadvendt mod dem. Og så blev de irriterede.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX).

Selvom det er vigtigt ikke at være for indadvendt, er det også vigtigt ikke at være for udadvendt. Dette vidner om, at de unge forventes selv at tage ansvar for at balancere deres adfærd, når de indgår i de løse forbindelser. Hvis ikke man gør det, er der risiko for, at disse forbindelser ikke fortættes, og at man ender med at stå uden for fællesskabet.

De unges fortællinger viser den risiko, der følger med at deltage i fællesskaber, hvor relationerne ikke er nære. Men fortællingerne sætter også de unges eget ansvar for deltagelsen i centrum. Hvis man ikke kan ”klare det”, som den unge kvinde udtrykte det, så bliver det med andre ord selvforskyldt – man kunne jo bare have gjort noget anderledes. Vi ved fra forskningen, at alle institutionelle overgange er forbundet både med nye muligheder og nye relationer, men også med risiko og bekymring for de unge. Dette gør sig også gældende for de unge i Gentofte Kommune, når de starter på gymnasiet. Pointen her er at være opmærksom på særligt overgangen og starten på gymnasiet, og støtte de unge i disse overgange, så alle unge føler sig trygge og inkluderede i de nye institutionelle rammer og løse fællesskaber.

Slutteligt skal det nævnes, at det, i Gentofte Ungdomsprofil fra 2020 blev fremhævet, hvordan COVID-19-pandemien og de globale klima- og miljøudfordringer bidrog til, at de unge dannede fællesskaber ud fra et fælles ansvar. Som vist, ser vi i år en tendens, der trækker lidt i en anden retning. Det lader nemlig til, at de unge i kommunen i langt højere grad betoner et individuelt ansvar for at danne relationer til andre sammenlignet med 2020, og dette individuelle ansvar er især på spil i de løse forbindelser. En forklaring kan selvfølgelig være, at der var mindre mulighed for at indgå i de løse forbindelser i forbindelse med pandemien, men det kan også antyde et skifte i ansvarsfølelsen hos de unge mere generelt.

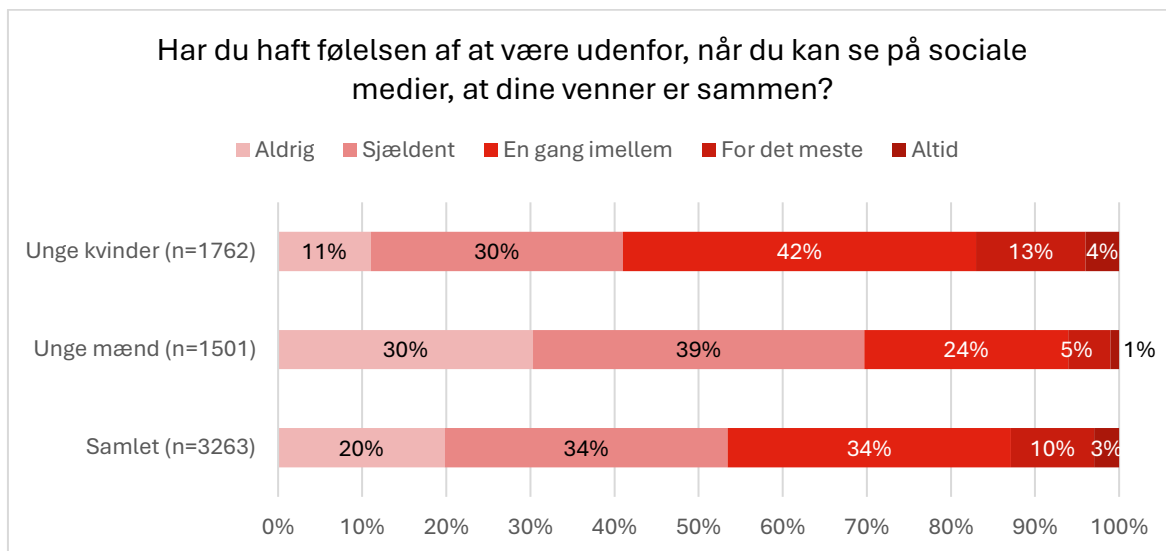
Skiftet fra et fælles til et individuelt ansvar for at danne fællesskaber afspejler muligvis en bredere bevægelse blandt unge, men er særlig stærk i Gentofte Kommune på grund af høje idealer om at have styr på eget liv og de stærke idealer om at være god til – og finde glæde ved – at indgå i de løse

forbindelser. Dette ansvar for eget liv og de høje idealer blandt de unge i kommunen vil vi uddybe yderligere i næste kapitel, når vi zoomer ind på udseende, krop og køn.

Forstyrrelser af det positive billede

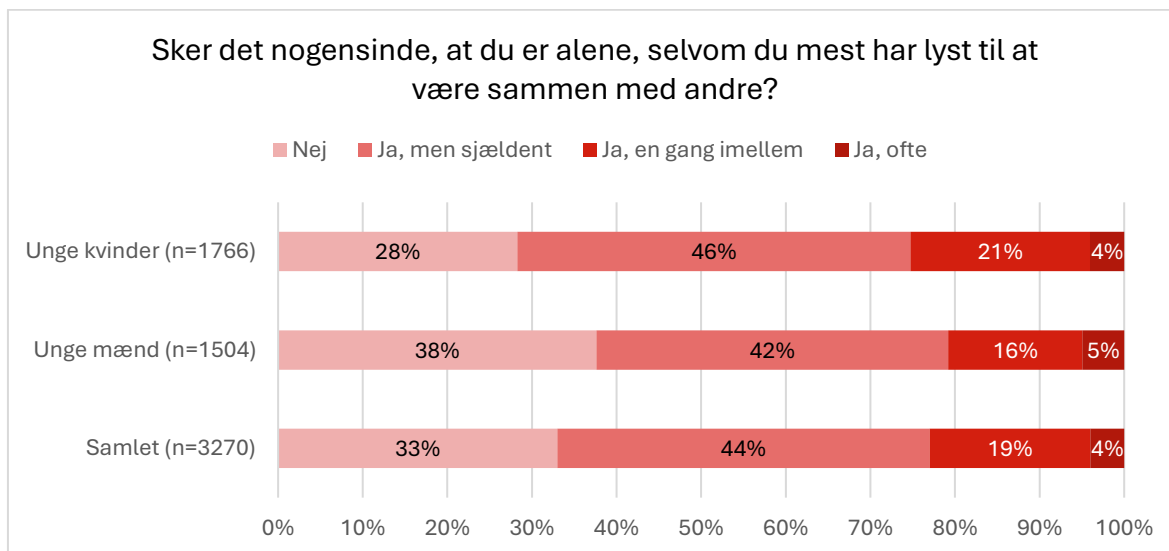
Som dette kapitel hidtil har vist, tegner der sig et overvejende positivt billede af de unges venner og fællesskaber i Gentofte Kommune. Men som vi også har set, kan der være forhold, der er værd at være opmærksomme på i arbejdet med de unges fællesskaber i Gentofte Kommune. Slutteligt vil vi komme ind på to af disse forhold, som kalder på opmærksomhed, nemlig sociale medier og oplevelsen af ensomhed.

Vi starter med at kigge på de unges brug af de sociale medier, som har betydning for deres oplevelse af deres fællesskaber. Som det fremgår af figur 4.4 angiver 47% af de unge, at de i forskellig grad har haft følelsen af at være udenfor, når de kan se på sociale medier, at deres venner er sammen. Og som det også fremgår af grafen, ser det ud til at påvirke de unge kvinder mere end de unge mænd. At se sine venner være sammen med andre, når man ikke selv er med, er altså med til at udfordre, hvordan man oplever sine fællesskaber.

Figur 4.4: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Har du haft følelsen af at være udenfor, når du kan se på sociale medier, at dine venner er sammen?” og respondenternes køn (n=3263). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Et andet forhold, som kan skubbe til det positive billede af unge i Gentofte Kommunes fællesskaber, handler om følelsen af at være alene. BørnUngeLivs undersøgelse spørger til, om det nogensinde sker, at de unge i kommunen er alene, selvom de har mest lyst til at være sammen med andre. Som det fremgår af figur 4.5 svarer 4% ”ja, ofte”, 19% ”ja, en gang imellem” og 44% ”ja, men sjældent” til dette.

Figur 4.5: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Sker det nogensinde, at du er alene, selvom du mest har lyst til at være sammen med andre?” og respondenternes køn (n=3270). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

En gentagende pointe fra dette kapitel er, hvor vigtige fællesskaber er for de unge i Gentofte Kommune (unge generelt), men også hvor svært det er for de unge at balancere det at ”opleve nok” sammen med sine fællesskaber. Derfor kan det tænkes, at de to store mellemgrupper i figur 4.5, der en gang imellem oplever at være alene, selvom man har mest lyst til at være sammen med andre, kan være et udtryk for denne balancering, hvor de unge på den ene side gerne vil have flere oplevelser med deres venner, men samtidig skal prioritere andre ting. En mindre gruppe af de unge (4%) svarer, at de ofte er alene, selvom de har mest lyst til at være sammen med andre. Vi ved ikke fra spørgeskemaundersøgelsen, hvorfor det forholder sig sådan, men i interviewmaterialet forklarer flere unge, hvorfor de ikke er sammen med nogen, selvom de har lyst til dette. Her gør det sig gældende, at flere af de unge slet ikke har adgang til de sociale fællesskaber, de gerne vil. En ung mand udtaler i denne forbindelse, at noget af det, han savner i Gentofte Kommune, er steder, hvor han kan få adgang til større fællesskaber:

Ung mand: Jeg føler, at man godt måtte gøre sådan, at der er et sted, hvor alle unge mennesker i Gentofte Kommune kan komme. Så man kan lave noget hyggeligt. Tænde for et bål. Eller spille noget musik. Eller lave nogle arrangementer. Det kunne være ret fedt. Jeg savner i hvert fald, at man var oftere tilknyttet til hinanden. Forstået på den måde at, at man var mere... uha hvordan skal jeg sige det? I lidt større grupper.

(Enkeltinterview med en ung mand i et vejledningsforløb)

Den unge mand i interviewet er ikke tilknyttet en uddannelsesinstitution og dermed heller ikke en del af de miljøer, hvor de fleste unge typisk danner venskaber til hverdag (jf. Bruselius-Jensen et al. 2023). Hans ønske peger på et behov for at indgå i løse fællesskaber, hvor unge kan mødes omkring aktiviteter og dele oplevelsen af at være ung i kommunen. Dette flugter med pointen i forrige kapitel om at skabe rammer i Gentofte Kommune, som alle unge i kommunen oplever inkluderende og relevante at deltage i. Det flugter videre med en pointe, vi fremhævede i Gentofte Ungdomsprofil 2020, hvor de unge generelt efterlyste steder i Gentofte Kommune, hvor de kunne mødes på tværs af uddannelsesskel og andre grupperinger (Nielsen & Louw 2021). På sigt kan sådanne steder muligvis være med til at gøre, at fællesskaber vil fortætte sig, dels for unge som ham, der ellers ikke indgår i de løse sociale forbindelser, som uddannelsesmiljøet ofte tilbyder og dels for unge generelt i Gentofte Kommune.

Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 4

Hjælpe de unge med balancearbejdet i deres fællesskaber

De fleste unge i Gentofte Kommune har adgang til mange forskellige fællesskaber og værdsætter både tætte venskaber og løse forbindelser højt. Samtidig viser kapitlet, at balancen mellem de forskellige fællesskaber kan være udfordrende for de unge, da alt synes lige vigtigt. Der kan derfor være behov for, at voksne støtter de unge endnu mere i dette balancearbejde, end det er tilfældet nu, for at minimere det pres, der er for at tage del i alle typer fællesskaber hele tiden.

De unge uden for gymnasiet har brug for ekstra opmærksomhed

De fleste unge i kommunen ved, hvor de kan finde fællesskaber, men nogle – især dem uden tilknytning til en uddannelsesinstitution – har brug for voksnes hjælp til at finde fællesskaber med løse forbindelser, som har potentiale til at fortætte sig for de unge. Det anbefales, at der skabes rammer og aktiviteter, hvor alle unge i kommunen kan mødes og indgå i løse forbindelser. Dette kan være afgørende for at undgå en yderligere polarisering mellem den brede gruppe af unge, der er en del af velfungerende fællesskaber, og den mindre gruppe, der står udenfor både fællesskaber og uddannelsesinstitutioner.

De unge skal ikke stå alene med ansvaret for deres fællesskaber

De unge tager et stort ansvar på sig i forhold til deres fællesskab. Dette er godt, men kan også føre til oplevelsen af eget ansvar for ikke at lykkes i sit fællesskabsarbejde. Det anbefales derfor, at der fokuseres på at mindske

den selvansvarliggørelse, som mange unge oplever i forbindelse med at skabe gode førstehåndsindtryk og nye venskaber. Dette gør sig ikke mindst gældende i de unges overgang fra grundskole til gymnasiet. De unge skal ikke stå alene med ansvaret for at skabe sociale relationer, især ikke når potentialet for gode og trygge fællesskaber i kommunen er så stort.

Skab plads til mangfoldige ungefællesskaber

Som det fremgår af kapitlet, eksisterer der nogle normative fortællinger om 'rigtige' ungefællesskaber. Men der er mange forskellige unge i kommunen og dermed også mange forskellige behov. Pointen er her, at forskellige unge har brug for forskellige former for fællesskaber. Hvor nogle trives godt i de løse forbindelser, har andre brug for få nære venner – og der er helt sikkert også nogle, der har mere brug for grupper, selvom disse unge ikke er tydelige i dette års datamateriale. Det er derfor vigtigt, at kommunen er med til at udbrede og nuancere fortællingerne om *de* rigtige ungdomsliv og *de* rigtige fællesskaber, så man som ung ikke føler sig unormal, fordi man ikke har lyst til at gå til fest med mange andre unge hver weekend.

Kapitel 5: Fester, festkultur og alkohol

“

Jeg ved i hvert fald for mig selv, at jeg gider ikke at blive træt fuld. Når jeg endelig er i gang, så lad mig hellere bare drikke mig fuldstændigt under bordet og så have det mægfedt. Men heller ikke så stiv, at man havner i en eller anden situation, der ikke er sjov.

(Ung kvinde, 2.g. STX)

Det er velkendt, at de unge i Danmark godt kan lide at drikke alkohol og gå til fest. Faktisk er danske unge blandt de unge, der drikker mest og hyppigst (Alkohol & Samfund 2022). Det er også velkendt, at de unge i Gentofte Kommune drikker mere alkohol end den gennemsnitlige unge på landsplan, hvilket også fremgik i de to foregående ungdomsprofilundersøgelser (Hanssen et al. 2016; Nielsen & Louw 2021). Ligesom for mange andre danske unge er fester i Gentofte Kommune tæt forbundet med alkohol. Da festkulturen udgør en så central del af de unges hverdag i kommunen, har vi i år valgt at dedikere et selvstændigt kapitel til netop dette emne.

I dette kapitel tager vi tråden op om de løse forbindelser fra kapitel 4 og kigger nærmere på deres betydningen for de unges relationer til fester og festkulturen. Festen er en arena, der åbnes op i ungdomsårene, og som udvider sig, jo længere de unge bevæger sig ind i deres ungdomsliv. Det er et ungdomskulturelt rum, som adskiller sig fra andre, ofte mere strukturerede dele, af de unges liv. Her mødes de unge på anderledes måder end i andre arenaer, og der kan være meget på spil. Særligt fordi det at feste også knytter sig til at være

en del af fællesskaber med andre unge – både til selve festen og uden for festen.

Vi dykker i det følgende ned i, hvad fester, festkultur og alkohol betyder for de unge i Gentofte Kommune og undersøger dette i forhold til deres identitetsdannelse, fællesskaber og overgange fra barndom til ungdom. Det statistiske materiale fra BørnUngeLivs undersøgelse har ikke spørgsmål, der går direkte på de unges oplevelser af fester. Men i dette kapitel vil vi starte med dette, netop fordi de unge under interviewene fremhævede festen som særlig betydningsfuld for deres ungdomsliv. Til slut i kapitlet vil vi udfolde betydningen af alkohol, som udgør en (uløselig) del af festerne.

Festen som betydningsfuld ungdomskulturel arena

I vores interviews med forskellige unge fra Gentofte Kommune træder festerne flere gange tydeligt frem som spændende og betydningsfulde. De unge fortæller om festerne, og de muligheder festerne giver for at mødes med mange forskellige unge i det, vi i kapitel 4 definerede som løse forbindelser⁸.

Gode fester med plads til alle

Først og fremmest taler de fleste unge positivt om festerne og festkulturen i Gentofte Kommune. De fortæller om gode fester og den store betydning disse har for at kunne møde andre unge, som de ellers ikke vil have mødt:

⁸ Løse forbindelser er karakteriseret ved ”at deltage og orientere sig i større forsamlinger og netværk af unge, hvor alle ikke nødvendigvis kender hinanden, men man måske kender nogen” (Bruselius-Jensen et al. 2023: 149). For yderligere uddybning se kapitel 4.

Interviewer: Kunne du godt tænke dig, at der var noget, der var anderledes herude?

Ung mand: Til fester? Nej. Det fungerer faktisk, som jeg forestiller mig, at den, sådan i gåseøjne, "perfekte fest" ville fungere.

Interviewer: Og hvad betyder det sådan for dit ungdomsliv, at du har mulighed for at gå til fest?

Ung mand: Det betyder, at jeg får denne her både pause, men også de her sociale oplevelser sammen med alle, også folk som jeg normalt ikke ville være social med udenfor skoletid. Det hjælper ligesom med at bygge relationer og bygge et større socialt netværk, og så udløser det også en masse af de her feel-good-kemikalier inde i hovedet, som man ligesom kan leve højt på i et par dage.

(Enkeltinterview med en ung mand fra 3. årgang på et specialiseret ungdomsuddannelsesstilbud)

Gymnasieeleven fortæller her meget fint om, hvad det er, fester kan for de unge i Gentofte Kommune. De kan siges at være en betydningsfuld arena, der åbner for at skabe nye relationer og bekendtskaber på kryds og tværs af eksisterende relationer. Dermed kan festerne være med til at skabe et større socialt netværk og spiller på den måde en væsentlig rolle i ungdomslivet. De unge i Gentofte understreger flere gange oplevelsen af, at alle føler sig velkomne til festerne. Dette blev f.eks. tydeligt under en samtale med denne gruppe 2.g.-elever, hvor eleverne svarer på, om der er kliker til fester:

Ung mand: Nej.

Ung kvinde: Jeg føler, til skolefesterne, der kan man snakke med alle.

Ung mand: Også nogen du aldrig har snakket med før. Bare fordi du er lidt fuld, det er sjovt, det er sådan "Hej".

Ung kvinde: Ja. Og sådan, det er ligesom, at alle er inviteret agtigt.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

De unge fortæller her om oplevelsen af, at skolefesterne på gymnasierne er åbne rum med plads til alle, og at dette åbne rum bidrager til en følelse af en afslappet stemning hos dem. Det samme gør sig gældende i næste citat med en gymnasieelev, hvor han også fremhæver, at der skal være plads til alle – også dem, der ikke nødvendigvis har lyst til at drikke sig fulde. Her svarer den unge på, hvad han synes om den måde, der festes på til skolefesterne:

Ung mand: Det synes jeg er meget, meget fint. Fordi det gør også, at du kan melde dig lidt ind i den aktive fest, og så hvis du har brug for at trække dig lidt tilbage, kan du melde dig lidt mere ind i den mere passive fest, som for eksempel folk, der sidder og spiller kort eller et eller andet. Jeg synes, det er en meget hyggeligere måde at feste på, fordi alle får lov til at være alle. I stedet for det der med, at man står ovre i et hjørne og prøver at drikke sig så... se hvem, der kan drikke sig mest fuld, før de kaster op, og alle skal være med. Det er der på mange gymnasier, hvor alle skal være med til det der drukkultur, ellers så er de yt.

(Enkeltinterview med en ung mand fra 3. årgang på et specialiseret ungdomsuddannelsesstilbud)

Selvom den unge mand her til sidst i citatet fremhæver, at denne åbne fest med plads til alle, ikke gør sig gældende alle steder – hvilket vi vender tilbage til senere i kapitlet – tegner der sig alligevel et positivt billede af festerne i skoleregi i Gentofte Kommune. Det tyder på en bevidsthed blandt de unge i kommunen om, at særligt skolefesterne skal være inkluderende, og at der skal være rum til at feste på forskellige måder. I den forbindelse kan de rammer, som skolen lægger for festerne, se ud til at have en betydning for de unges positive oplevelse af festen som inkluderende og tryk. Dette uddyber gymnasieeleven fra før:

Ung mand: Vi har lærere, som for det meste render rundt og sådan nærmest fungerer som tjenere. De står sådan ved baren og skænker drikke og sådan noget. Og så har vi også sikkerhedsvagter rendende rundt. Det er en ting, jeg er meget glad for herude, fordi jeg har aldrig gået nogen steder, hvor der var sikkerhedsvagter til fester. Det er faktisk rart at se, fordi det betyder, at hvis nogen drikker sig for fulde, så er der nogen til at tage sig af dem, som ikke kun er elever. Men det betyder også, at man har den der tilføjede sikkerhed af, der kommer ikke lige nogen og smugler sig ind eller sådan noget.

Det betyder altså noget, hvordan rammerne for festen er tilrettelagt, og at der er voksne til stede. Begge dele fungerer nemlig tryghedsskabende og konfliktløsende. Dette flugter med aktuel forskning i unges fællesskaber, der netop fremhæver, at de unge ikke nødvendigvis ønsker, at de voksne trækker sig fra deres fællesskaber, men netop er til stede og sammen med de unge skaber gode rammer for de unges fællesskaber (Bruselius-Jensen et al. 2023). Ønsker og behov for voksne som medskabere af trygge rammer for de unges fællesskaber – her i relation til skolefesterne – gør sig altså også gældende for de unge i Gentofte Kommune.

Byen åbner sig

Men skolefesterne er ikke den eneste festform, de unge i Gentofte har adgang til og benytter sig af. De unge er nemlig midt i ungdomslivet, og der sker rigtig meget for dem i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse, hvor horisonterne rundt omkring dem åbner sig op og præsenterer nye muligheder og sammenhænge. Ud over skolefesterne på gymnasiet som nyt indslag på festfronten, bliver de unge også 18 år i løbet af gymnasietiden. Dette åbner op for også at kunne deltage i byens festlige natteliv. Hvad dette betyder for de unge, sætter en 2.g. elev her ord på:

Ung mand: En vigtig ting at have med, det er det der med at gå i byen. Men det er jo sådan lidt en anden ting, hvor det især er dyrt at være med. Men det er jo også sådan noget, man begynder på nu. Altså det her med at tage i byen sammen og sådan nogle ting. Inde på klubber og sådan noget. Det er også noget, som er en ret stor del af festlivet i gymnasiet sammen med privatfesterne.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Der er flere interessante ting at hæfte sig ved i dette citat. For det første fremhæver den unge mand, at det "er dyrt at være med". Dette aspekt vender vi tilbage til. For det andet fremhæver han, hvordan det opleves som vigtigt for de unge i Gentofte at kunne tage i byen og feste. At tage i byen udgør dermed også en vigtig arena for at tage del i de løse forbindelser for de unge. Men når det fremhæves som *vigtigt*, kan det samtidig også betyde, at det kan opleves som hårdt at skulle deltage i nattelivet i byen og samtidig passe sin skole. Dette perspektiv tydeliggøres af samtalen herunder med nogle 2.g. elever, hvor interviewereren spørger til, hvor de tager i byen:

Ung mand: Søpavillionen. HIVE. Det er de to eneste steder, folk tager hen. Også fordi HIVE har noget, der hedder Swing [et koncept for unge under 18 år] om torsdagen.

Interviewer: Skal man så i skole om fredagen?

Kollektivt: Ja.

Ung kvinde 1: Så er det op klokken 8 den næste morgen.

Interviewer: Hvor sent er man så ude?

Ung mand: 3. Hurtigt til kl. 4.

Interviewer: Hvordan er det så at være i skole om fredagen?

Ung mand: Der er også mange, der ser trætte ud.

Ung kvinde 2: Der er mange, der lugter, og så er der andre, der går i bad inden.

Ung mand: Der er mange, der er trætte. Mange, der går rundt og kaster op på toilettet.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Som allerede beskrevet, bringer overgangen fra grundskolen til ungdomsuddannelserne mange forandringer og åbner op for muligheder. Det er en normal del af ungdomslivet. Men det betyder ikke, at det er let for de unge at navigere i. De mange muligheder kan gøre det udfordrende at finde balance. Som citatet ovenfor illustrerer, kan det for eksempel være svært at kombinere det at gå i byen en torsdag aften med at møde op i skole næste dag. Spørgsmålet er, hvorfor det er så udfordrende for unge i Gentofte at finde denne balance, så de undgår situationer som at kaste op på toilettet dagen efter en bytur. En del af forklaringen kan ligge i en følelse af, at det er vigtigt at deltage – at man risikerer at gå glip af noget væsentligt, hvis man ikke er med. Denne frygt for at stå udenfor kan gøre det sværere at prioritere og sætte grænser for

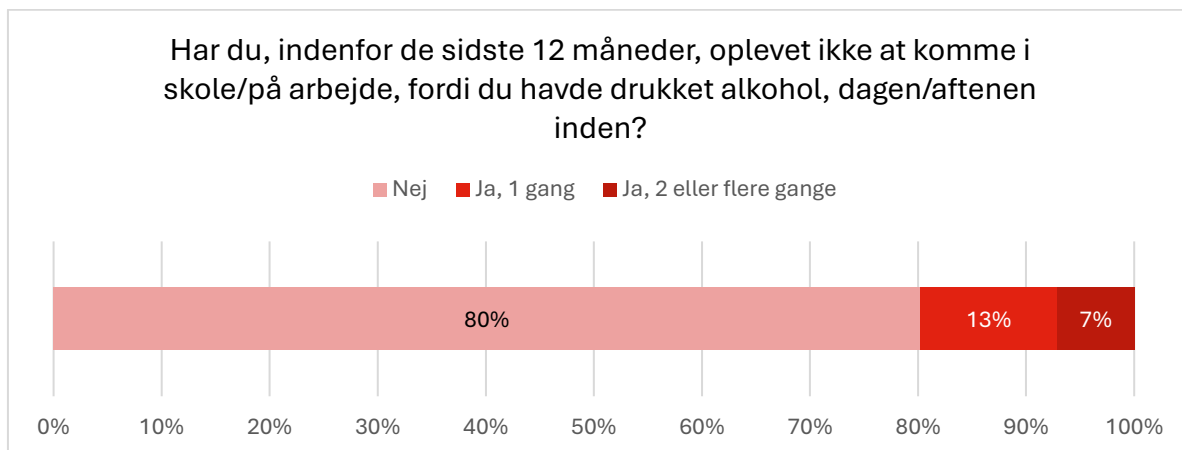
sig selv. I forlængelse af forrige samtale, sætter en ung kvinde ord på, hvad konsekvenserne kan være ved at vælge noget fra:

Ung kvinde: Hvis man ikke har været med, så skal man sidde der fredag til frokostbordet, hvor alle snakker om noget, de har været med til.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Den unge kvinde peger på noget vigtigt: Selvom det objektivt set er muligt at vælge byture fra, opleves det ofte som om, dette valg reelt ikke eksisterer. At deltage i bylivet åbner en ny social arena, der kan skabe både frihed og værdifulde fællesskaber – noget, der derfor kan føles vigtigt at prioritere. Alligevel kan det opleves som endnu et element, de unge skal balancere i deres i forvejen travle hverdag, hvor skole og fritidsaktiviteter allerede kræver meget opmærksomhed.

Af figur 5.1 lader det dog til, at alkohol kun i mindre omfang holder de unge tilbage for at tage i skole/på arbejde, idet kun 13% af de unge angiver, at de en enkelt gang har oplevet ikke at komme afsted, og 7% angiver, at de har prøvet det to eller flere gange. 80% af de unge svarer nej til, at de har oplevet ikke at komme i skole/på arbejde, fordi de har drukket alkohol dagen/aftenen inden. Af disse data kan vi ikke se, hvor mange af de 80%, der har drukket alkohol inden deres respektive forpligtelser, og alligevel er mødt op. Derfor kan vi heller ikke se, om de unge er i stand til at passe deres forpligtelser. I samspil med interviewmaterialet lader det nemlig til, at der godt kunne være nogle i svarkategorien med de 80%, der har drukket alkohol og møder i skole/på arbejde dagen efter.

Figur 5.1: Graf over procentmæssig fordeling for spørgsmålet ”Har du, indenfor de sidste 12 måneder, oplevet ikke at komme i skole/på arbejde, fordi du havde drukket alkohol, dagen/aftenen inden?” (n=2942). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

For at samle op på denne del har tidligere Gentofte Ungdomsprofilundersøgelser også vist, at de unge i kommunen har svært ved at finde balancen mellem forskellige forpligtelser og aktiviteter. Det understreger det fortsatte behov for at støtte de unge i at kunne sige til og fra på en måde, der skaber balance i deres liv. Det handler både om de professionelle voksne, som de unge møder i forskellige sammenhænge, men også om de unges forældre og hvilket ansvar man som forældre har for at sikre, at de unge ikke fester til kl. 03-04 om natten på en hverdag. Særligt deltagelse i bylivet bør have ekstra opmærksomhed, da det kan påvirke de unges mulighed for at deltage i skolen dagen efter.

Det er dyrt at følge med

Et andet væsentligt aspekt af de unges fester og festkultur handler om økonomi, som vi var inde på tidligere. Som den unge fra før fremhævede, kan det være dyrt at følge med, og dette er der flere af de unge i undersøgelsen, som fremhæver. Her er det en anden ung fra 2.g., der sætter ord på dette:

Ung mand: Jeg synes, det er dyrt at følge med. Jeg synes bare, man lægger mærke til, at nu er man selvfølgelig også en anden alder, så man brugte ikke samme slags penge, da man gik i folkeskole. Det er hver weekend, man skal spendere.

Interviewer: Og hvad skal man bruge penge på?

Ung mand: Alkohol og nikotin og sådan noget

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Det kan ikke bare være dyrt at følge med – det kan også være dyrt at være populær. Økonomi kan nemlig også spille en rolle for de unges popularitet, hvilket en ung kvinde fra 2.g. her fortæller om:

Ung kvinde 1: Jeg vil sige, hvis man har penge, så har man nemmere ved at blive populær, fordi man bare kan betale sig fra, hvis det er det.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Det, den unge kvinde peger på her, er, at der er nogle ting, som bliver nemmere, hvis ”man har penge” sammenlignet med, hvis man ikke har. En gruppe gymnasieelever fra et andet gymnasium fortæller tilsvarende om økonomi, og hvordan den kan være forbundet med en dyr skitur, som mange vælger at

tage med på. Som de unge i citatuddraget herunder fortæller, så handler skituren for mange af de unge faktisk ikke om at stå på ski, men om at være en del af feststemningen. Intervieweren spørger, hvorfor de unge prioriterer, som det gør, hvortil de svarer:

Ung mand 1: Den der fear of missing out. Altså, selvfølgelig alt er relativt, hvad penge koster, eller hvad penge er værd, men jeg synes, det var pengene værd.

Ung mand 2: Du behøver ikke kunne stå på ski for at tage derned. Det er den lille del af det.

Interviewer: Hvad laver I så, når I ikke står på ski?

Ung mand 2: Fester.

Ung mand 1: Altså man står på ski eller tager liften hen til noget afterski, og så tager du hjem, og så tager du videre, og så tager du hjem, og så tager du videre.

Ung mand 2: Dem, der stod på ski, står også kun to-tre timer. Eller det var i hvert fald tilfælde for mig, for jeg tog også derned for at stå på ski, men jeg kunne kun stå to timer om dagen, fordi selvom man kom tidligt op, så skulle man være inde på det der [navn på bar/klub] allerede klokken 12.30. Som er afterski på pisten, hvor alle unge mennesker i Hellerup tager hen. Så tager man videre på noget afterafterski, og så tager man så på klub om aftenen. Så det er på hele tiden.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

De unge sætter her ord på, at økonomi spiller en væsentlig rolle for adgangen til visse festkulturelle sammenhænge i Gentofte Kommune – hvad enten det handler om nattelivet i byen eller en dyr skitur i udlandet. På den måde bliver økonomi en vigtig faktor i de unges fællesskaber. For dem, der ikke har råd til at tage med på skiture eller bruge penge i byen hver weekend, kan det føre til

en følelse af eksklusion fra disse sociale sammenhænge. Til gengæld fylder økonomi ikke på samme måde, når de unge taler om skolefester.

Spørgsmålet her er, hvordan forældre og skoler kan og bør forholde sig til disse sociale aktiviteter. På den ene side er de vigtige for de unges fællesskaber og relationer og fungerer som arenaer, hvor nye bekendtskaber opstår. På den anden side indeholder nogle af disse aktiviteter ekskluderende elementer, især på grund af økonomi. Dette knytter sig også til de potentielt polariserende tendenser, der også blev omtalt i Kapitel 4, hvor der kan opstå en opdeling mellem unge, der har mulighed for at tage del i fællesskaberne, og dem der ikke har. I forhold til festerne bliver skillelinjen her tydeligt tegnet mellem dem, der har råd til at være med og dem, der ikke har.

At blive valgt til og fra

Som det blev tydeligt indledningsvis i dette kapitel, oplever mange unge i Gentofte Kommune, at fester – især skolefester – er præget af en tryk og inkluderende atmosfære, hvor der er plads til at deltage på forskellige måder. Samtidig er der også andre aspekter af festkulturen, der træder frem, når de unge begynder at udforske nattelivet i byen eller deltager i dyre skiture. I denne sidste del af kapitlet vil vi tage fat på nogle af de udfordringer, der kan nuancere det billede af festkulturen. Det drejer sig blandt andet om udseende og om at blive valgt til eller fra i sociale sammenhænge. En gruppe elever fra 2.g. deler her deres oplevelse fra en bytur, når interviewer spørger til, om det er selvvalgt, hvis man som ung ikke har været med i byen:

Ung mand: Ikke altid.

Ung kvinde 1: Ikke altid. Fordi nogle gange er det igen drengene, der køber et bord, og så er det dem, der vælger.

Ung kvinde 2: Så bliver du ligesom inviteret op på det der bord.

Interviewer: Så ved man ikke altid, at man ikke har været med før dagen efter, eller hvad?

Ung mand: Ej, det tror jeg, alle godt ved.

Ung kvinde 3: Jo, man ved godt, man ikke har været med. Men det er bare nederen.

Ung kvinde 2: Man kan jo se på stories.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX).

"Det er drengene, der køber et bord, og så er det dem, der vælger," fortæller den unge kvinde i citatet ovenfor. Dette antyder en enslydende fortælling blandt de unge om, at adgangen til at købe et bord på en natklub skaber en tydelig in- og eksklusion blandt pigerne – dem, der bliver inviteret med, og dem, der ikke gør. Samtidig bliver de sociale medier et ekstra lag, der forstærker in- og eksklusionsmekanismerne – ”man kan jo se på stories”, som den unge kvinde udtrykker det ovenfor. En tendens, som vi også så i kapitel 4 (jf. figur 4.4). En lignende fortælling træder frem med eksplicit reference til ud-seende, hvilket synes at dominere de unges festkultur i Gentofte Kommune:

Ung kvinde 1: Og så også den der skønhedskultur med, at hvis du er pæn, så har du også nemmere ved ligesom at stikke ud. Og så er du populær.

Ung mand: Og så vil de andre, det andet køn, have dig med til [privat]fester.

Ung kvinde 2: Og det er også sådan en meget Gentofte-ting. Fordi jeg har prøvet at forklare festkulturen til min mor, som ikke er herfra, og jeg har aldrig set et mere forvirret menneske.

Interviewer: Men vil I ikke prøve at forklare det for os?

Ung mand: Jeg ville mene, sådan noget med, specielt overfor pigerne, at drengene vælger nogle piger, de synes er flotte og selvom den ene siger ”jeg

kommer kun med en anden”, så siger de jo “så vælger jeg bare en anden”. Så det er meget sådan.

Ung kvinde 3: Det er tit de pæne eller dem, de gerne vil score.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Disse historier fra nattelivet i byen og privatfester, hvor det ser ud til, at udseende kommer til at betyde en del for at være med, står i ret stor kontrast til de fortællinger om inkluderende skolefester. Det siger måske noget om, at de forskellige fester og festkulturelle sammenhænge, som de unge har adgang til, har nogle ret forskellige rammer og betingelser, som de unge må forholde sig til og navigere i. Samtidig omtaler de unge selv denne festkultur som en "Gentofte-ting" og understreger, at udseende har en særlig betydning i festkulturen i Gentofte Kommune. Især nævner de unge på STX puttemiddage som et særligt kendetegn for festkulturen i kommunen:

Ung mand: Puttemiddage er der nærmest kommet flere af efter, at man har fået at vide, man ikke må lave dem. I hvert fald blevet gjort til en større ting. Nu er det hemmeligt. Det gør det jo endnu mere spændende.

Interviewer: Hvad synes I om det, kan I godt lide det, eller ville I helst, at det ikke var det?

Ung kvinde 1: Altså, jeg ville helst foretrække, at der var nogen andre vaner, end hvad der er. Fordi nogle gange kan jeg synes, det kan være sådan lidt... ej, jeg ved ikke, hvordan jeg skal forklare det...

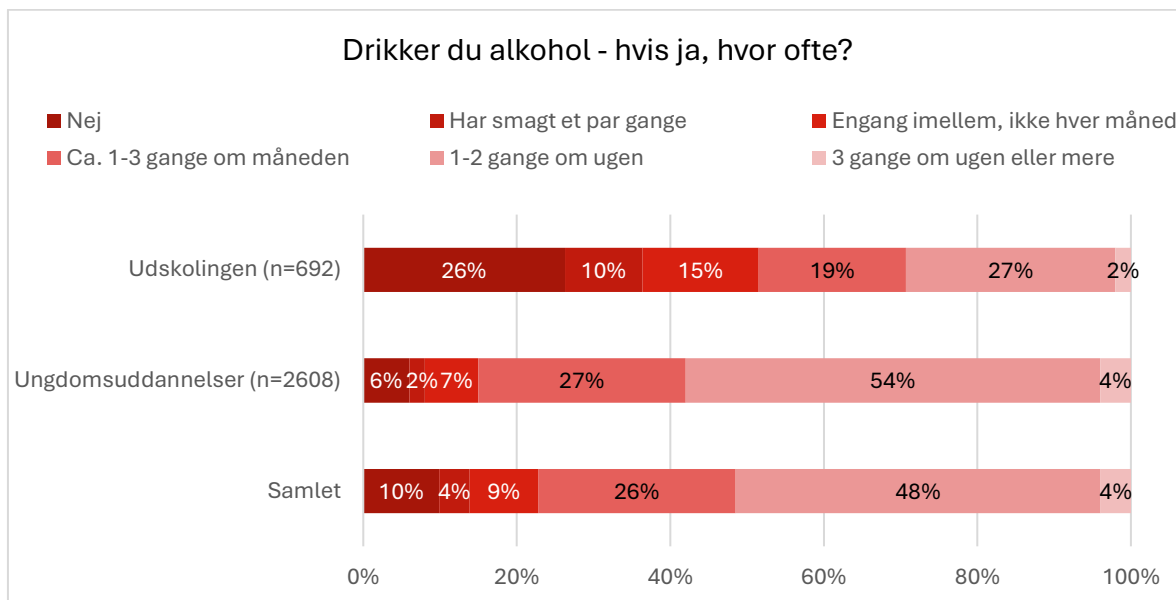
Ung kvinde 2: Jeg tror, det er den måde, de udpeger folk på, fordi... i hvert fald da vi gik i 1.g., og det var der, hvor man blev inviteret, så... altså, vi havde aldrig snakket med nogen af de der 3.g.'ere, som er dem, som inviterer. Så de peger bare ud fra udseende.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX).

Som citatuddraget viser, er der nogle kønsroller på spil, hvor de unge mænd i Gentofte Kommune træffer valg om, hvilke unge kvinder, der inkluderes til festerne baseret på udseende. Denne tendens kan betragtes gennem sociologens Catherine Hakim's begreb om *erotisk kapital*, hvor udseende bliver afgørende for, hvilke fællesskaber de unge får adgang til (jf. Hakim 2010). I Gentofte Kommune ser det ud til at være på spil, og særligt puttekulturen ser ud til at være et sted, hvor denne erotiske kapital er på spil i de unges relationer, idet dem, der vurderes som mest attraktive, også er dem, der inviteres til privatfester arrangeret af unge mænd fra 3.g. Dette forhold omkring udseendes betydning for de unge i Gentofte Kommune undersøger vi nærmere i næste kapitel 6. Men det, der allerede her kalder på opmærksomhed som væsentlig pointe er, at disse fortællinger om udseende bliver beskrevet som noget særligt ved Gentofte og viser på den måde, at festkulturen blandt de unge i Gentofte Kommune til en vis grad er præget af normer, hvor de unge kvinders udseende spiller en betydelig rolle.

Alkoholkultur blandt unge i Gentofte Kommune

Afslutningsvis vil vi her kigge nærmere på de unges alkoholforbrug i forbindelse med fester og festkulturen i Gentofte Kommune. Dels fordi alkohol og fest er tæt forbundne i de unges fortællinger – hvad enten de drikker eller ej – og dels fordi unge i Gentofte Kommunes alkoholforbrug er relativt højt, som allerede nævnt.

Figur 5.2: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Drikker du alkohol? Tænk på de sidste 3 måneder” og respondenternes uddannelsestrin (n=3300). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

For at blive klar over, hvad vi mener, når vi skriver, at alkoholforbruget er højt blandt de unge i Gentofte, er det værd at kigge på, hvor ofte de unge i kommunen drikker. Af figur 5.2 kan vi se, at det kun er 10% af den samlede ungegruppe, der ikke drikker. Samtidig tegner der sig en tydelig tendens til et øget alkoholforbrug i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelserne, hvor 26% af de unge i udskoling ikke drikker alkohol, hvilket kun gælder 6% af de unge på ungdomsuddannelserne. Det er ikke overraskende, at alkohol fylder mere, jo ældre de unge bliver. Denne tendens så vi også i de tidligere ungdomsprofilundersøgelser. Som det videre fremgår af figur 5.2, drikker over halvdelen af de unge på ungdomsuddannelserne alkohol en til to gange om ugen, og 4% drikker tre gange om ugen eller mere. Blandt de unge i udskoling gælder det, at 27% drikker en til to gange om ugen og 2% tre gange om ugen eller mere.

Mange af de unge, vi har talt med, beskriver den danske alkoholkultur som særligt ekstrem og bemærkelsesværdig i et globalt perspektiv. De påpeger også, at alkoholkulturen i Gentofte Kommune er mere udtalt end i andre dele af landet. Dette sætter en gruppe unge mænd her ord på:

Ung mand 1: Ja, men druk det er sådan noget...

Ung mand 2: Det vil altid være en del af en ungdomskultur i hvert fald.

Ung mand 1: Specielt i Danmark.

Ung mand 2: Også især hvis vi tager udgangspunkt i Gentofte. Så tror jeg, den er sådan der jævnt højere, end hvis man tager til Ishøj eller sådan noget. Men det tror jeg er et spørgsmål om kultur og religion og sådan noget. Her er der bare sådan lidt, drik og vær med eller lad være at drik og så er du sådan, hvis du ikke gør en effort, så er du i hvert fald ikke med.

(Fokusgruppeinterview med seks unge fra HF)

Her beskrives alkohol som noget særligt karakteristisk for danske unge – især dem fra Gentofte. Det bliver en måde at være sammen på, som også kan være ekskluderende, hvis man ikke ”gør en indsats” for at drikke, som den unge udtrykker det.

De unge i Gentofte Kommune bliver også spurgt om deres oplevelser i relation til alkohol og sociale arrangementer. På spørgsmålet om, hvorvidt de har sagt nej til at deltage i en hyggeaften, fest eller lignende, fordi de ikke havde lyst til at drikke alkohol, svarer 62% ”nej” og 30% ”ja”. De bliver også spurgt, om de har oplevet ikke at blive inviteret til hyggeaftener eller fester, fordi de ikke drikker alkohol. Her svarer 80% ”nej”, mens 9% svarer ”ja” (jf. figur 5.3).

Tallene viser, at de unge oftere vælger sociale arrangementer fra, når de ikke selv ønsker at drikke (30%), end de bliver ekskluderet af andre på grund af deres alkoholvalg (9%). Det er positivt, at fravalget af arrangementer primært

sker på eget initiativ. Dog rejser det bekymring omkring, at der stadig er en social risiko forbundet med at vælge alkoholen fra – nemlig risikoen for at blive holdt uden for fællesskabet.

Figur 5.3: Graf over procentmæssig fordeling for spørgsmålene ”Har du oplevet at sige nej til at deltage i en hyggeaften, til en fest eller lignende, fordi du ikke havde lyst til at drikke alkohol?” (n=3237), og ”Har du oplevet ikke at blive inviteret med til hyggeaftener, fester eller lignende, fordi du ikke drikker/drak alkohol?” (n=3224). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

De fleste unge, vi har talt med, fortæller, at de drikker alkohol regelmæssigt og ser det som noget, de nyder at gøre. Alkohol spiller derfor en central rolle til fester og er ofte til stede i betydelige mængder. Samtidig præger alkohol-kulturen tydeligt den generelle festkultur i Gentofte. Mange unge bruger selv udtrykket ”druk” til at beskrive deres alkoholvaner og -forbrug og fremhæver, at formålet med at drikke ofte er at blive fuld. Dette beskrives som en måde at blive mere udadvendt, løsne op og skabe den rette feststemning. En ung fra 9. klasse forklarer:

Det er jo til fester, der kan du være udadvendt, og der kan du få den energi frem, som du måske holder tilbage normalt

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse).

Her får alkohol altså den betydning, at den unge kan slappe af og være mere udadvendt. Alkohol og festkultur kobler sig på den måde til hinanden, og handler i høj grad om at være sammen, have det sjovt og styrke fællesskabet. Det uddyber en gruppe unge STX-elever her:

Ung mand 1: Det [drikke alkohol] er jo bare en slags aktivitet, vi gør sammen. Altså det er jo lidt ligesom noget, der skaber en festlig stemning og sådan et slags samlingspunkt. Jeg tror, det er derfor, at man gør det. Det er noget, som alle kan samle sig omkring, hvis man er en masse mennesker eller nogle venner, ik?

Interviewer: Så I gad ikke have, at der for eksempel slet ikke måtte drikkes til gymnasiefest?

Flere på samme tid: Nej.

Interviewer: Hvorfor ikke det?

Ung mand 2: Fordi det er sjovt, og man bliver sjovere, og man bliver mere ligeglad, og alle bliver mere ligeglade.

Ung kvinde 1: Man bliver mere ekstrovert, når man drikker.

Ung mand 1: Hvis man forbyder det, så vil folk enten ikke komme til festerne, eller så ville de bare drikke nogle andre steder. Altså splitte sig op, og så drikke nogle andre steder. Så derfor er det meget bedre at have sådan et samlingspunkt, hvor alle kommer og så kan alle drikke.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g på STX).

Det at være udadvendt eller ekstrovert er altså noget, de unge vurderer som centralt, når de er sammen med andre unge. Det ser vi af citaterne i dette afsnit, men også i kapitel 4. Og alkoholen til festerne får på den måde en central betydning, fordi det kan være med til at lette stemningen og skabe samlingspunkter. Alkoholen er faktisk så betydningsfuld for de festlige aktiviteter, at hvis det var forbudt, så ”vil folk enten ikke komme til festerne, eller så ville de bare drikke nogle andre steder.”, som den unge mand siger i citatet ovenfor.

Denne udtalelse kan måske indikere, at de inkluderende skolefester faktisk ikke er så inkluderende, når det kommer til indtag af alkohol. Men når interviewereren spørger, om man kan komme til fester uden at drikke alkohol, så svarer de unge:

Ung kvinde 1 + 2: Ja.

Ung mand 1: Sagtens.

Ung mand 2: Ja sagtens.

Ung mand 3: Jeg tror godt, at man kan. Jeg tror bare, at presset på en eller anden måde manifesterer sig anderledes end sådan decideret gruppepres. Det er sådan lidt et kriterie, på en eller anden måde... det er ligesom en eller anden inside-joke, som man bare ikke er med på, hvis du ikke drikker.

Interviewer: En stemning?

Ung mand 3: Ja, præcis.

Ung mand 1: Men så er det fordi, du har FOMO. Så har det ikke noget med andre folk at gøre. Så er det bare sådan, det er jo. Så er du anderledes.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX).

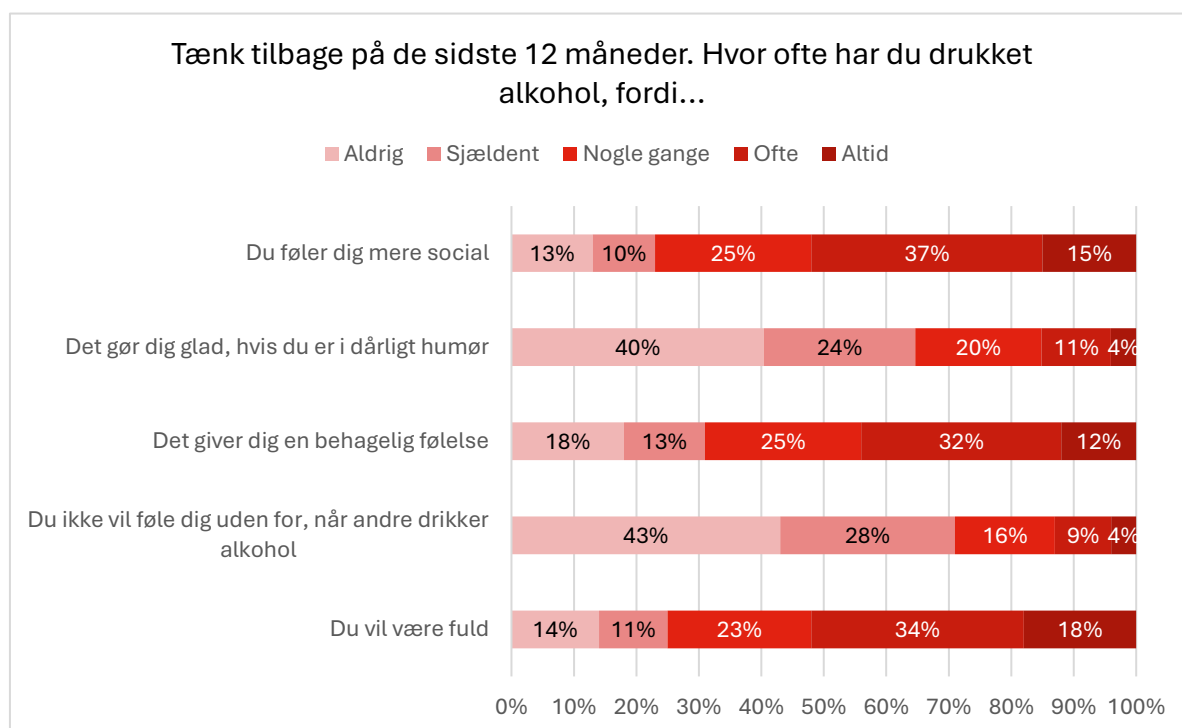
Som citatet illustrerer, oplever de unge et vist pres om at gøre som de andre. Når alle andre drikker, vil man ikke være "anderledes", og dermed mindre sjov eller udadventt. Det er med andre ord et muligt og validt valgt ikke at drikke alkohol til fester, men at det samtidig også er et valg, der afskærmer den enkelte unge fra andre dele af festen. Det er svært for de unge i gruppen helt af sætte konkrete ord på, hvorfor det forholder sig sådan, men det beskrives som "en eller anden inside-joke, som man bare ikke er med på".

I flere af fokusgruppeinterviewene er der også fortællinger om at stå på siden af fællesskaberne, fordi man har fravalgt alkohol – enten for en enkelt aften, eller fordi man slet ikke drikker alkohol – samt hvilke implikationer det kan have for ens tilknytning til festen og de andre unge til festen. I disse fortællinger træder det frem, at fravalget af alkohol skal forklares – at der skal være en legitim grund til at sige nej. Det kan være religion, sport på eliteplan, helbredsmæssige årsager eller andet. Pointen er, at fravalg af alkohol kræver forklaring. Det siger noget om det pres og de dilemmaer, de unge i Gentofte Kommune står i. På den ene side er de bevidste om at skabe plads til, at alle kan være med som de er, men samtidig er de bevidste om alkoholens betydning for fællesskaberne til festerne og mærker presset for at drikke.

Alkohol er altså et element af det at være ung og blive en ung voksen. Der kan tales om en normaliseret forestilling om en alkoholkultur i Danmark, og særligt i Gentofte, som mange unge forventer og glæder sig til at møde, når de træder ind i ungdomskulturelle fællesskaber. Der er noget spændende ved at drikke alkohol, og det knyttes på den måde sammen med et ungdomsliv, som de unge ser frem til og som de forbinder med at være ung og blive ældre. På den måde er mødet med alkohol – at smage det første gang, at blive fuld første gang, at blive gammel nok til selv at købe det – også med til at repræsentere overgange i ungdomslivet.

Af figur 5.4 nedenfor kan vi se, hvorfor de unge i Gentofte Kommune har drukket alkohol de sidste 12 måneder. I relation til de temaer, vi allerede har taget op i dette kapitel, er det særligt bemærkelsesværdigt, at 77% af de unge

nogle gange (25%), ofte (37%) eller altid (15%) har drukket alkohol for at føle sig mere sociale. Det er også bemærkelsesværdigt, at 29% nogle gange (16%), ofte (9%) eller altid (4%) har drukket alkohol for ikke at føle sig uden for, når andre drikker alkohol.

Figur 5.4: Graf over procentmæssig fordeling for en række parametre på spørgsmålet "Hvor ofte har du drukket alkohol fordi...?" (n varierer mellem 2894-2910). Kilde: Børn- UngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Når det statistiske materiale kobles sammen med interviewmaterialet, bliver det derfor ikke helt entydigt, om det faktisk er muligt at sige nej til alkohol, og eventuelt hvorfor nogen har mulighed for at sige nej, mens andre måske ikke har. Derimod er det tydeligt, at alkohol overvejende tillægges en positiv betydning for de unge i Gentofte Kommune, fordi det skaber nye muligheder for at være sammen med andre unge.

Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 5

Tag de unge med på råd

For mange unge i Gentofte Kommune spiller alkohol en så central rolle til fester og i festkulturen, at det kan være svært at forestille sig fester uden det. Alkoholen beskrives af de unge som bidragende til, at de selv, deres omgivelser og selve festen opleves som sjovere og mere afslappet. Denne stærke sammenkobling mellem festkultur og alkohol rejser spørgsmålet om, hvordan forældre og professionelle bør forholde sig til det. Skal man eksempelvis forbyde alkohol helt eller finde en anden tilgang? Dette tema blev også drøftet i ungdomsprofilundersøgelsen fra 2020, og anbefalingen dengang er stadig relevant: Når alkohol spiller en så vigtig rolle i de unges sociale fællesskaber og festkultur, bør de unges egne perspektiver inddrages i udarbejdelsen af regler og politikker. At tage de unge med på råd kan være en værdifuld tilgang til at skabe rammer, der både tager højde for deres behov og samtidig sætter sunde grænser.

Støt de unge i deres nej

De unge i undersøgelsen peger på, at det er muligt at sige nej til alkohol til fester. Alligevel indikeres det flere gange, at dette nej kan være svært at gøre brug af, og at det skal forklares. Her fortæller de unge, at de lægger et pres på sig selv i forhold til at gøre som de andre til festerne, og at det kan være svært at holde fast i deres beslutning om at sige 'nej tak til alkohol'. Der er derfor brug for, at de unge støttes i, at det kan være okay at sige nej.

Skolefesterne som trygge steder at feste

De unge fremhæver, hvordan skolefesterne tilbyder gode rammer for at feste. De begrundet det med, at skolefesterne opleves som trygge, at der er plads til alle, og at det er rart, at der er voksne til stede. Derudover beskriver de unge, at det er nemmere at sige nej til alkohol til skolefesterne, og at dette nej respekteres i højere grad end andre steder. Det er dog vigtigt at være opmærksom på, at stadig ikke alle unge i Gentofte Kommune er en del af en skole, hvor sådanne rammer for fester tilbydes. Unge uden for uddannelse kan derfor have sværere ved at finde fester med disse rammer. Derfor kan der være behov for at organisere fester i kommunen, hvor der er voksne til stede, og hvor alle unge er velkomne.

Bylivet udfordrer de unges skolegang

Nattelivet i byen tilbyder nye muligheder for at udfolde fællesskaberne. Samtidig skaber nattelivet udfordringer for de unges skolegang, da de attraktive steder for unge på 18+ år primært er åbne om torsdagen. Mange unge ønsker ikke at gå glip af de oplevelser, som nattelivet tilbyder denne aften, hvilket betyder, at flere møder op i skole om fredagen trætte og uoplagte. Det kan derfor være relevant at gå i dialog med de klubber, hvor de unge færdes, for at sikre, at de får bedre muligheder for at balancere nattelivet med deres skoleforpligtelser. Samtidig kalder det på opmærksomhed fra forældrene i Gentofte Kommune i forhold til deres unges deltagelse i fester i byen i hverdagen.

Adgang til privatfesterne er baseret på udseende

Et opmærksomhedspunkt, som de unge selv fremhæver i dette kapitel, er, at udseende har en enorm betydning i Gentofte Kommune. I relation til de unges fester, så er det især de unge kvinders udseende, der fungerer som adgang til visse sociale sammenhænge. Her er det især de unge mænd på de

ældre årganges privatfester, der gives adgang til. I samme forbindelse er det vigtigt at understrege, at det er de unge mænd, der bestemmer hvis udseende, der er adgangsgivende. Det anbefales at styrke fester, hvor voksne er til stede, fordi det virker tryghedsskabende for de unge og minimerer kroppens betydning for adgang til fællesskaberne. Det kan for eksempel være ved skolefester, som kapitlet sætter fokus på.

Det er dyrt at følge med

De unge oplever, at det er ”dyrt at følge med” i festkulturen. Dette, fordi deltagelse kræver økonomiske midler til køb af alkohol og aktiviteter såsom skiture. Dette kan føre til en opdeling mellem de unge, der har råd til at deltage fuldt ud og dem, der ikke har. Der er således en risiko for, at økonomiske ressourcer bliver en afgørende faktor, der skaber eksklusion og forstærker polariserende tendenser i forhold til de unges fester og fællesskaber. Det anbefales at fremme en festkultur, hvor de unge kan deltage uanset økonomiske forudsætninger.

Kapitel 6: Udseende, krop og køn

*Drenge gider ikke at tale med én, hvis man er...
Så siger de bare til dig: "Du er tyk".*

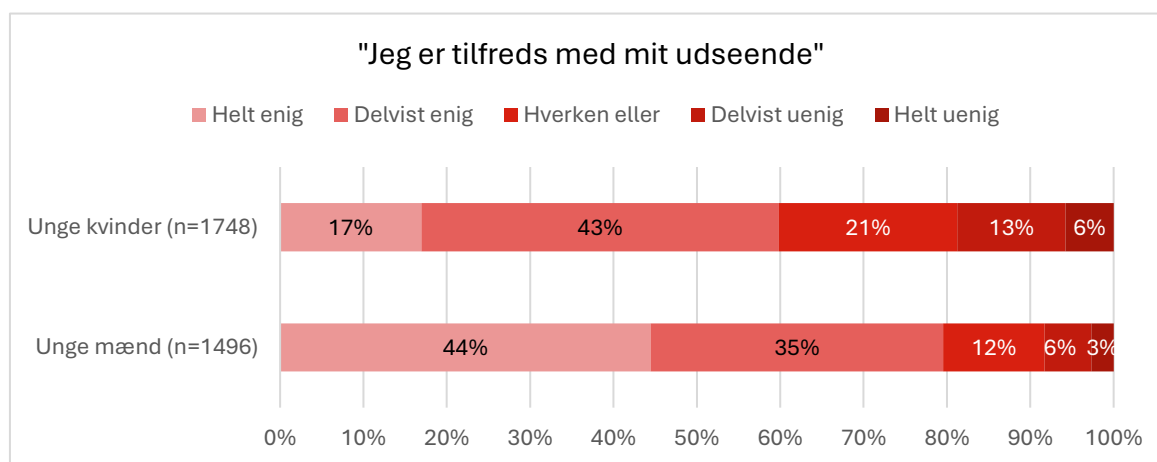
(Ung kvinde, 2.g. STX)

Som vi indledningsvis beskrev, er det generelle billede af unges liv i Gentofte Kommune overvejende positivt. Kommunen lykkes på mange måder med at skabe gode rammer for ungdomslivet. I dette kapitel tager vi livtag med det tema, som tydeligst træder frem som en udfordring for de unge i kommunen. Det er således her, at de voksne og professionelle omkring de unge særligt bør fokusere deres indsats. Temaet handler om udseende, krop og køn.

I kapitel 4 fremgik det, at 58% af de unge i Gentofte mener, at det "at se godt ud" er vigtigt for at være populær i sin vennegruppe, mens ingen (0%) mener, at det gør én mindre populær at se godt ud (jf. figur 4.3). Udseende synes derfor primært at have en indflydelse på de unges status og position i vennegrupperne og synes således at påvirke, hvilke fællesskaber de unge får adgang til, og hvor hårdt de skal kæmpe for at være en del af dem, hvilket anden forskning på området også bekræfter (Justenborg, 2023).

Samtidig viser data fra dette års BørnUngeLiv undersøgelse, at der er en tydelig forskel på, hvordan unge kvinder og unge mænd i Gentofte Kommune vurderer deres udseende. Som det fremgår af figur 6.1 nedenfor, angiver 79% af de unge mænd, at de er enten helt eller delvist tilfredse med deres

udseende, mens det samme gælder for 60% af de unge kvinder. I den modsatte ende, ser vi tilsvarende, at 19% af de unge kvinder angiver, at de er delvist eller helt utilfredse med deres udseende, mens det gør sig gældende for 9% af de unge mænd.

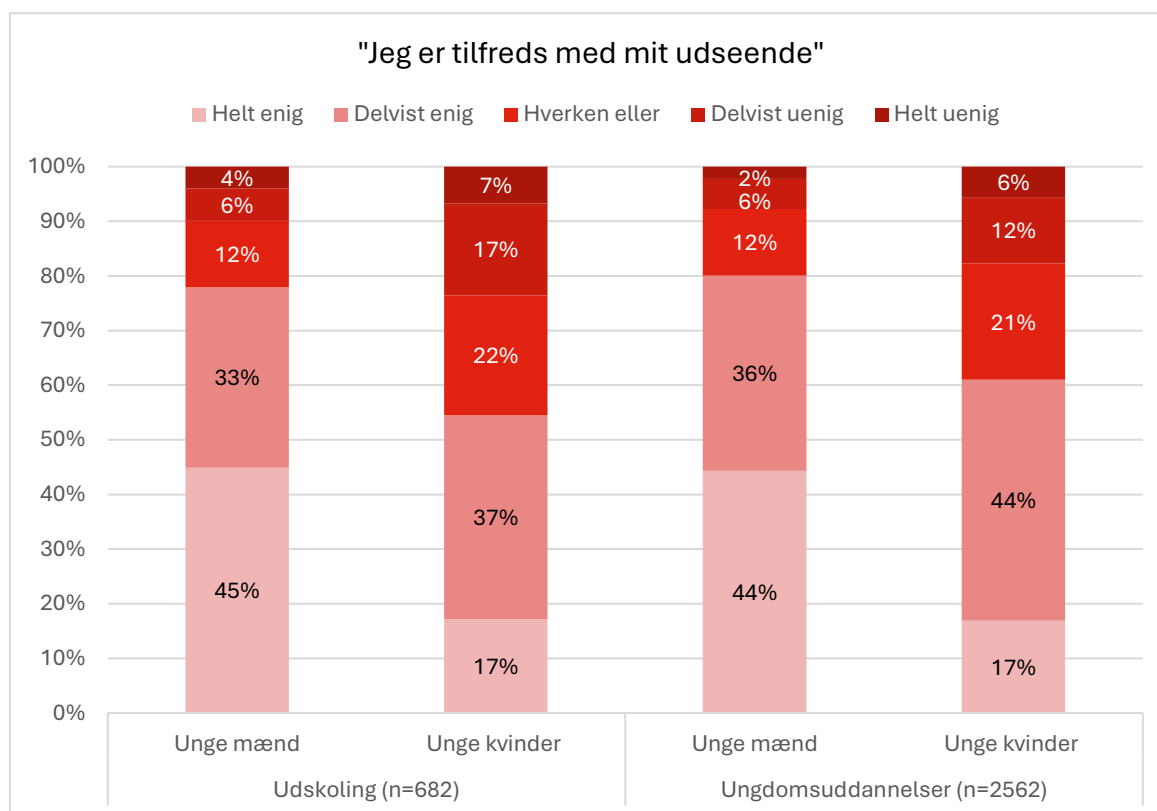
Figur 6.1: Graf over krydstabel for spørgsmålet "Hvor enig er du i følgende: Jeg er tilfreds med mit udseende" og respondenternes køn (n=3244). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Udseende ser altså ud til at spille en større rolle for unge kvinder end for unge mænd, og konsekvenserne af ikke at "se godt ud" ofte er således større for kvinderne, hvilket også var et billede, der trådte frem i interviewene med de unge, som vi kommer mere ind på i det følgende. Det tyder på, at de unges opfattelse af deres eget udseende hænger sammen med deres oplevelse af at være en del af sociale og institutionelle fællesskaber.

Fra udskoling til ungdomsuddannelse

Foruden den betydelige forskel mellem unge mænds og kvinders tilfredshed med deres eget udseende, synes der også at være en mindre – men positiv –

ændring i de unge kvinders vurdering af deres tilfredshed med eget udseende i overgangen fra udskolingen til ungdomsuddannelserne (jf. figur 6.2). For unge kvinder i udskolingen er 24% enten helt eller delvist uenige i, at de er tilfredse med deres udseende. På ungdomsuddannelserne falder denne andel til 18%. Dette tyder på en lille forbedring i kvindernes vurdering af eget udseende i overgangen fra folkeskole til ungdomsuddannelse. For unge mænd ser billedet anderledes ud. Her er andelen af dem, der er helt eller delvist utilfredse med deres udseende, markant lavere og næsten ens på tværs af skolekontekst. Dette gælder for 8% i udskolingen og 10% på ungdomsuddannelserne.

Figur 6.2: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Hvor enig er du i følgende: Jeg er tilfreds med mit udseende” og respondenternes køn og uddannelsestrin. Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Interviewene med de unge kan være med til at kaste lys over, hvad der kan ligge bag denne udvikling. En ung kvinde forklarer for eksempel herunder, hvordan overgangen fra grundskole til gymnasium markerer en betydelig ændring i måden, hendes krop bliver opfattet og set på. Hun beskriver, at denne overgang ofte indebærer en seksualisering af unge kvinder:

Ung kvinde 1: Men nu er det mere det der med, at du starter i 1.g, og så bliver du, altså det er sådan seksualisering på en helt anden måde end fra folkeskolen. Du går fra at være en 15-årig i 9. klasse til at være en 15-årig 1.g'er. Og det er der, jeg synes, det er der, at udviklingen sker. Fordi pludselig så er der de der 19-årige drenge på gangene.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Denne unge kvinde peger på, hvordan overgangen til gymnasiet fører til ændringer i andres blikke og forståelser af hende, og hvordan hun bliver set på. Hun oplever, at hendes krop bliver set gennem en mere seksualiseret linse, hvilket skyldes (skole)konteksten og tilstedeværelsen af ældre mandlige elever på skolen, mere end det skyldes hendes alder. To andre unge kvinder fortæller i forlængelse heraf, at det også handler om kultur og behovet for at være en del af de nye fællesskaber på ungdomsuddannelsen:

Ung kvinde 2: Det handler også om, hvordan man jo er, og hvordan man synes, det er fedt at feste med 3.g'ere. Men jeg tror, at der kan føles... der kan være meget pres på det her med, at du er 1.g'er og sådan... Ja.

Ung kvinde 3: Faktisk denne der forventning, man har lidt til sig selv om "nu skal jeg ud, og det er vigtigt, at jeg får den her anerkendelse fra de her drenge... Og jeg skal være vild og sådan. Ellers så får man at vide, at man er kedelig, og det handler selvfølgelig også om, hvilke drenge man er sammen med. Det ved

jeg godt. Du kan også vælge ikke at være en del af den kultur, men den findes bare også.

Ung kvinde 2: Ja, og pludselig så bliver du også bare dømt på dit udseende, ik?

Ung kvinde 3: Altså i langt højere grad end i folkeskolen.

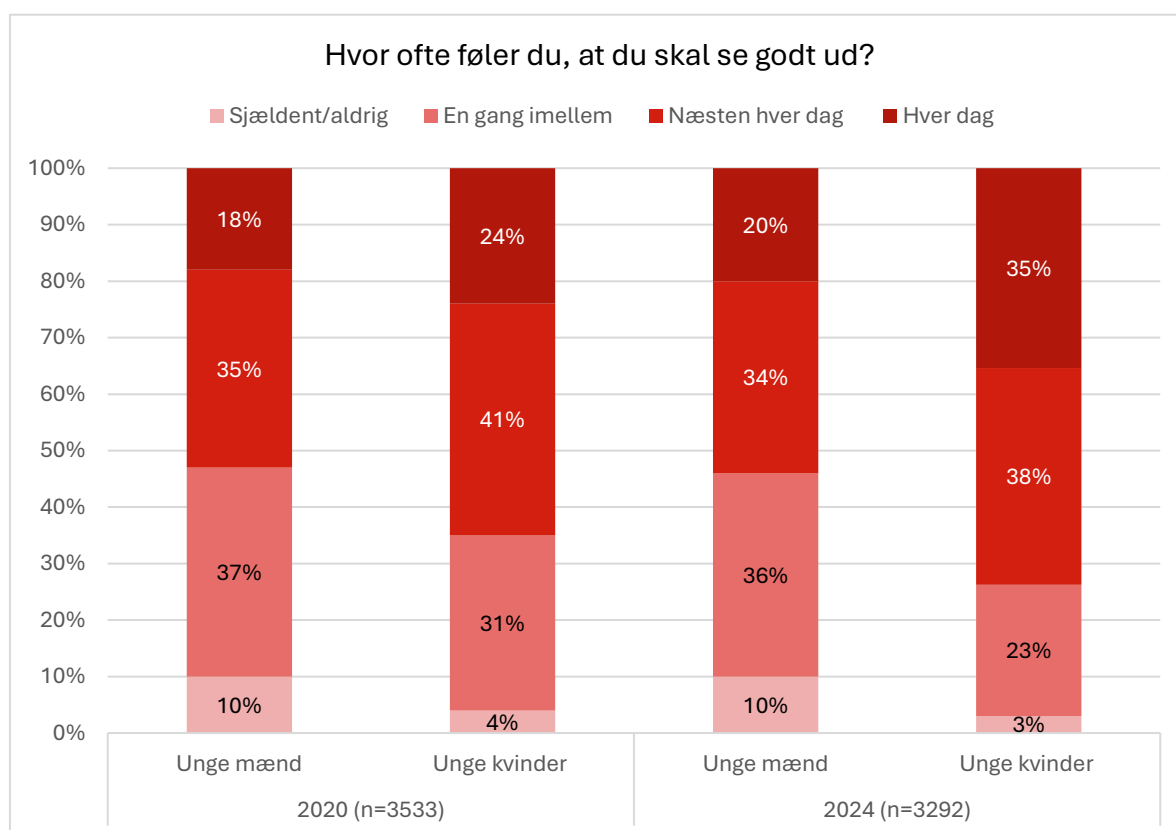
(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Som citatuddraget viser, oplever de unge kvinder i særligt 1.g. et pres for at tilpasse sig en kultur på gymnasiet, som i høj grad er centreret omkring udseende. For at undgå at blive stemplet som ”kedelige” idealiseres en vildere adfærd. Denne adfærd muliggør nemlig anerkendelse og accept fra de ældre mandlige elever. De unge kvinders fortællinger vidner også om, hvordan det synes svært at træffe et valg om at tage afstand fra kulturen, hvilket vidner om det pres, de unge kvinder oplever.

Selvom dette vækker bekymring, kan denne ændring i andres blikke og forventninger til de unge kvinder måske også være med til at forklare, hvorfor nogle kvinder vurderer deres udseende mere positivt på ungdomsuddannelserne end i udskoling, som fremlagt ovenfor. Måske kan det handle om, at seksualiseringen og øget opmærksomhed for nogle kan være forbundet med en følelse af anerkendelse, som eventuelt understøtter deres selvvurdering. Men, som interviewene med de unge viser, er dette ikke et entydigt billede. Her fortæller de unge nemlig, at denne form for opmærksomhed også kan være forbundet med en risiko for at skubbe til oplevelse af objektivisering og give et øget pres for at leve op til andres forventninger og normer om udseende. Pointen er, at billedet ikke er entydigt, og at begge ting kan være på spil samtidig, og at det er noget, de unge – og i særlig grad de unge kvinder – skal finde ud af at navigere i i overgangen fra udskoling til gymnasiet.

At se godt ud hver dag

Når det kommer til oplevelsen af at se godt ud, tegner der sig også et billede blandt de unge, der kalder på opmærksomhed. Som det fremgår af figuren herunder angiver 35% af de unge kvinder i Gentofte Kommune i 2024, at de føler, at de skal se godt ud *hver dag*, hvilket er en stigning på 11 procentpoint fra 2020, hvor 24% af de unge kvinder angav dette. For mændene ligger tallene rimeligt stabilt i de to målinger.

Figur 6.3: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Hvor ofte føler du, at du skal se godt ud” og respondenternes køn set over tid. Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2019/2020 og 2023/2024.

Selvom udseende er noget, som har fyldt i Gentofte Kommune over længere tid, indikerer figur 6.3 en intensivering af et skønheds-pres fra 2020 til 2024, som det ser ud til, at særligt de unge kvinder oplever. Og selvom figuren ovenfor viser, at flere af de unge kvinder føler, at de skal se godt ud hver dag, er denne følelse ikke fraværende hos de unge mænd – ca. hver femte unge mand føler nemlig, at de skal se godt ud hver dag.

For de unge mænd fremstår dette pres mindre fremtrædende i interviewmaterialet, selvom figur 6.1, 6.2 og 6.3 viser, at en del af de unge mænd også kan opleve et vist pres for at se godt ud. Når vi i et interview spørger en gruppe unge om, hvorvidt unge mænd er underlagt samme pres som kvinder, svarer de:

Ung kvinde 1: Nej, nej, de køber i kantinen.

Ung kvinde 2: Drengene må godt være tykke.

Ung mand: Mange af drengene er også lidt...

Ung kvinde 2: Chubby.

Ung kvinde 3: Det må de gerne være.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Disse typer af udtalelser tegner tydelige forskelle i, hvordan kropsidealer presser unge mænd og kvinder i Gentofte Kommune. Mens kvinderne i høj grad er underlagt snævre normer, synes bredere normer at gælde for mændene.

Skønhedspres og mad

Fokus på udseende hænger, som vi skal se i det følgende, også tæt sammen med de unges madvaner. Flere gymnasieelever i vores undersøgelser fortæller, som eleverne i interviewuddraget herunder, om et udpræget skønhedspres blandt unge kvinder på deres uddannelser, hvor idealet om at være tynd påvirker deres forhold til mad og spisning. En ung kvinde beskriver, hvordan pigerne ofte samles ved kantineborde, hvor næsten ingen spiser frokost:

Ung kvinde: Altså, for eksempel os piger, vi sidder tit på sådan et bord nede i kantinen, der er maks en person, der spiser frokost. Og det er hver dag.

Interviewer: Og hvorfor?

Ung kvinde: Fordi jeg tror bare, det er sådan, man skal være tynd.

Ung mand: Meget tynd. Altså, hvis man, fra siden skal man nærmest, jeg skal nærmest kunne gøre sådan her, tror jeg [viser med hænder, hvor tynde pigernes talje forventes at være].

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Citatuddraget her illustrerer, at der på gymnasiet er et kropsideal blandt unge kvinder, der knytter sig til det at være meget tynd. Den unge mand i citatet understreger dette ideal, ved at forme et taljemål med sine hænder. Den unge kvinde fortæller desuden, hvordan pigerne vælger ikke at spise for at leve op til kropsidealet.

Men det handler ikke kun om at være tynd. Andre unge kvinder fremhæver, hvordan bekymringer relateret til spisning forværrer deres forhold til mad i skolerelaterede sociale sammenhænge. En kvinde beskriver for eksempel her, hvordan det at spise foran andre virker decideret angstprovokerende for hende:

Ung kvinde 1: Jeg tror, det ville være virkeligt angstprovokerende, at folk skal se dig spise. Det har jeg det rigtigt stramt med. Det der med sådan "ej, har jeg nu noget rundt om munden?", "ej, spiser jeg grimt?", "lyder jeg klam?"

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

En anden kvinde tilføjer, at blot det at have sin egen madpakke med i skolen kan føles pinligt: "Jeg tror, at jeg ville måske synes, det var lidt pinligt at have min egen madpakke med, fordi hvad nu hvis folk synes, det er klamt?" (Ung kvinde, 2.g., STX)

Andre citater fra kvindelige gymnasieelever understreger videre, hvordan undvigelse af mad forekommer risikobetonet. Det gælder særligt, når de unge kvinder fortæller om, at de går en hel dag uden at spise, og hvordan dette er en adfærd, de har lært på gymnasiet. En ung kvinde beskriver:

Ung kvinde: Jeg syntes, det var virkeligt svært i starten. På min folkeskole, der spiste jeg altid frokost. Der gik jeg altid hjem og spiste frokost, for jeg boede virkeligt tæt på. Men jeg tror lige så snart, man vænner sig til det, så er man bare ikke sulten mere på en eller anden måde.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Den unge kvinde har først fået erfaringer med at undvige måltider, da hun begyndte i gymnasiet. I folkeskoletiden var hendes spisevaner præget af regelmæssige måltider, som hun ofte indtog derhjemme, men de sociale normer i gymnasiet har skabt et pres for, at hun ikke skal spise. Dette beskrives som svært i starten, men er blevet nemmere med tiden – *man vænner sig til det*, som kvinden udtrykker det.

Selvom sult lader til at være en følelse, som de unge kvinder i gymnasiet lærer at håndtere, beskriver en ung mand fra 2.g. det anderledes. Han oplever, at sult fylder rigtig meget for de unge kvinder i hverdagen. Han forklarer, at de i stedet for at spise drikker en del forskellige kaloriefrie drikke, så som Faxe Kondi Free, Cola Zero mm. Han siger yderligere:

Der er virkelig også mange piger, der drikker absurde mængder af vand. Vi har en vandpost nede i kantinen, der er altid kø til. Fordi du bliver jo mæt af at drikke vand. Eller... [sarkastisk].

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Sarkasmen i den unge mands bemærkning antyder, at han godt ved, at kaloriefrie drikke eller vand ikke giver kvinderne en længerevarende mæthedsfornemmelse, men snarere indtages for at holde ud gennem skoledagen uden at spise. Citaterne peger på, at skønhedspresset ikke blot handler om kropsidealer, men også om mad og en frygt for at blive opfattet som "klam" eller forkert i måden, man spiser på eller det man har med på madpakken. Mad og måltider bliver på den måde en kilde til både forskellige typer af pres, hvor de unge kvinder både skal efterleve et bestemt kropsideal og undgå at virke forkerte i deres adfærd relateret til mad og spisning.

Et sidste element, vi vil komme ind på her, relaterer sig til alkohol. En ung kvinde fortæller for eksempel herunder om en form for risikoadfærd i den forbindelse. Hun fortæller, hvordan hun og hendes veninder bevidst kaster op efter at have drukket alkohol for at holde kalorieindtaget nede:

Ung kvinde: Mig og mine veninder, det er totalt, det er så forkert, men vi har en ting, vi kalder bulimi. "Skal vi ikke lave bulimi i aften?" siger vi. Og det er, altså, at man bliver så fuld, så man brækker sig, så alt det, man har spist den dag, ryger op. Så det er, hvis vi føler, vi har spist klamt den dag. Så laver vi bulimi. Og så, fordi vi nogle gange får dårlig samvittighed, hvis vi spiser for meget, altså, for mange kalorier, sådan natmad. Og så blev det bare til en ting med at, hvis man brækker sig, så kan man spise natmad uden dårlig samvittighed.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Den unge kvinde reflekterer i citatet over, hvordan hun på den ene side synes, at det at "lave bulimi" er "forkert", men på den anden side synes det at være nødvendigt for at kunne indtage natmad med god samvittighed efter at have drukket alkohol. For hende og veninderne bliver opkast en strategi for at håndtere følelsen af skyld over at have indtaget kalorierig mad og drikke. Selvom denne adfærd er alvorlig, er det vigtigt at understrege, at den ikke er udbredt blandt den brede ungegruppe i Gentofte Kommune, men derimod synes at være socialt accepteret i afgrænsede grupperinger. Samtidig foregår dette kun, når de unge kvinder drikker alkohol.

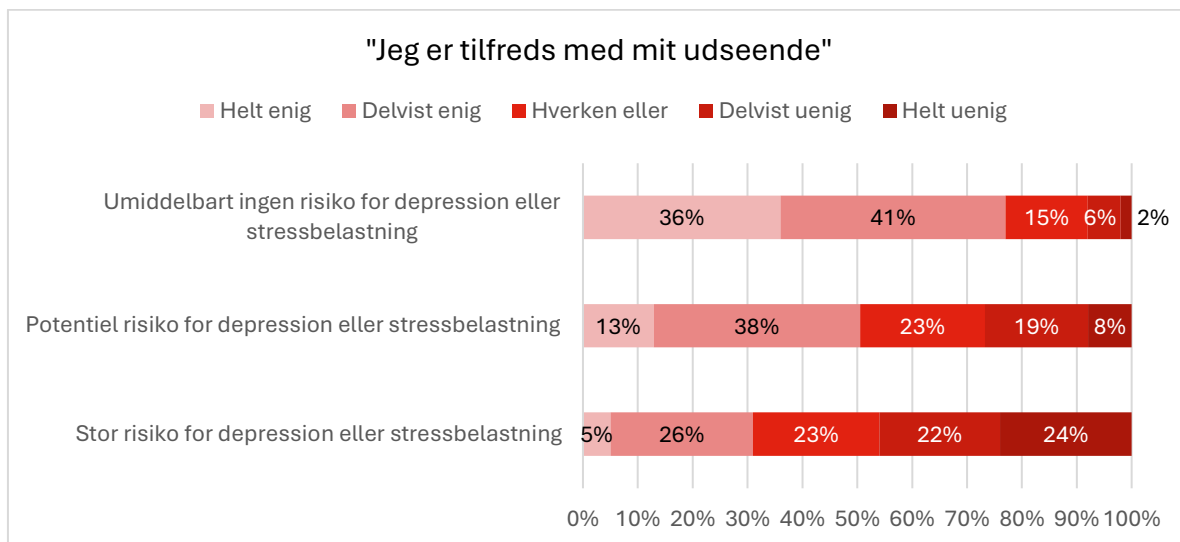
Sammenhænge mellem udseende og trivsel

Som vi beskrev i indledningen til dette års ungdomsprofilundersøgelse, er krop og udseende noget, de unge selv peger på som vigtigt for deres trivsel. Dette perspektiv understøttes yderligere, når data fra BørnUngeLiv-undersøgelsen sammenholdes med WHO-5's trivselsindeks (jf. figur 6.4). WHO-5 måler trivsel på en score fra 0-100, og opdeler respondenterne i tre grupper på baggrund af deres svar. Scoren udregnes ud fra fem specifikke spørgsmål relateret til sundhed og trivsel. En ofte anvendt måde at gruppere respondenter på, baseret på deres svar, er i kategorierne: 'Stor risiko for depression eller stressbelastning' (score: 0-35), 'Potentiel risiko for depression eller stressbelastning' (score: 36-50), og 'Umiddelbart ingen risiko for depression eller stressbelastning' (score 51-100)⁹. Det er den inddeling, der anvendes i dette afsnit i denne rapport.

De unge i Gentofte Kommune fordeler sig således inden for de tre kategorier:

- Unge i stor risiko for depression eller stressbelastning (score: 0-35): 7%
- Unge i potentiel risiko for depression eller stressbelastning (score: 36-50): 18%
- Unge med umiddelbart ingen risiko for depression eller stressbelastning (score 51-100): 75%

⁹ Denne gruppering er hentet fra Sundhedsstyrelsens "Guide til trivselsindekset: WHO-5" ([Guide til WHO-5](#)). Her fremgår også de fem spørgsmål, som respondenternes trivselsscore udregnes på baggrund af.

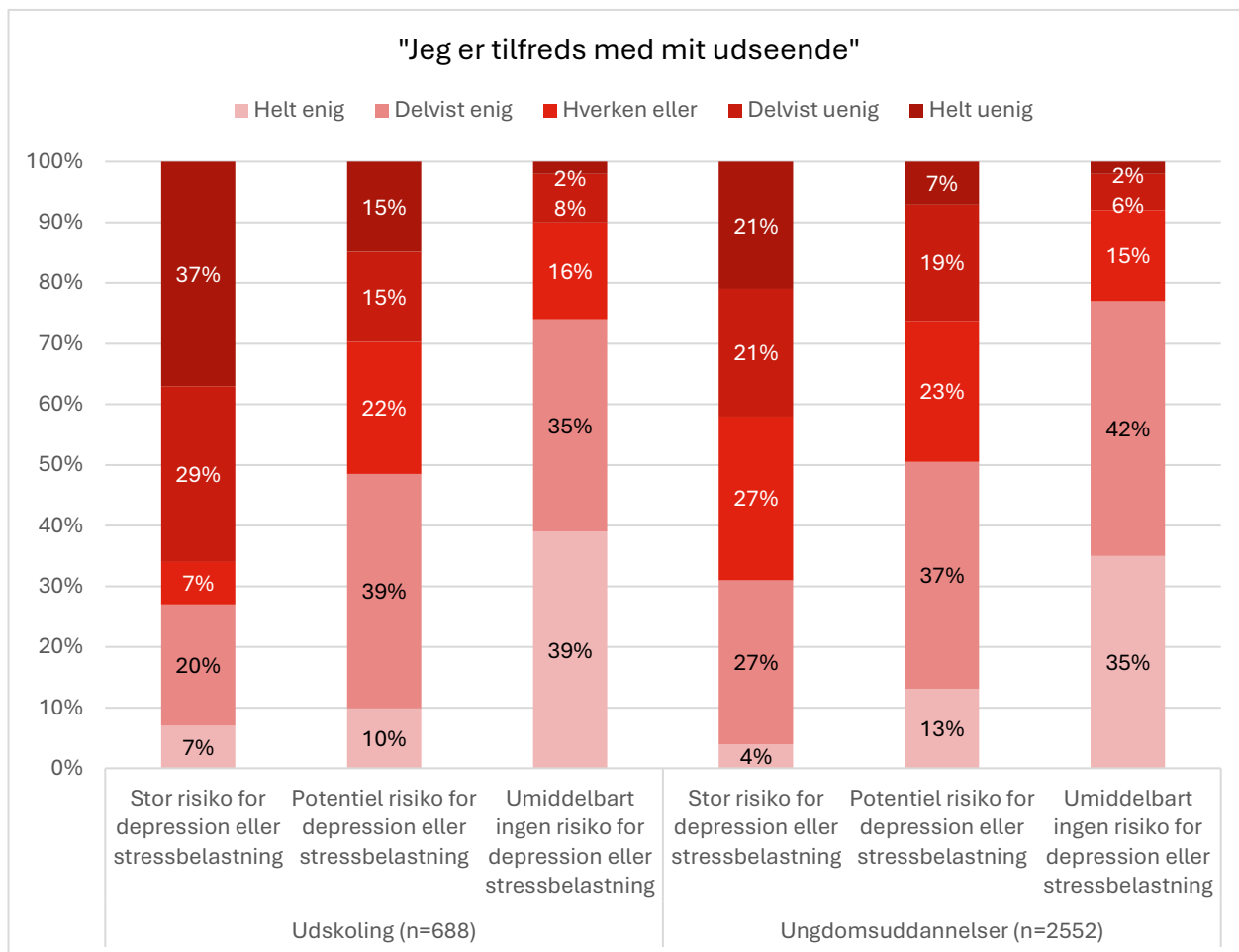
Figur 6.4: Graf over krydstabel for spørgsmålet "Hvor enig er du i følgende: Jeg er tilfreds med mit udseende" og respondenternes WHO5 score (n=3240). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Af figur 6.4 fremgår det, at der blandt unge i Gentofte Kommune synes at være en sammenhæng mellem deres tilfredshed med deres udseende og deres trivsel. Blandt de unge, der scorer højt på WHO-5 og dermed trives bedst, angiver hele 77%, at de er tilfredse med deres udseende (36% er helt enige og 41% er delvist enige), mens kun 8% ikke er tilfredse (6% er delvist uenige og 2% er helt uenige). Modsat ser vi blandt de unge i Gentofte, der trives dårligst, at kun 31% er tilfredse med deres udseende (5% er helt enige og 26% er delvist enige), mens 46% ikke er tilfredse (22% er delvist uenige og 24% er helt uenige). Det kan altså indikere en sammenhæng mellem de unges trivsel og deres tilfredshed med eget udseende. Tendensen understøttes yderligere af VIVE's rapport fra 2024, "Unge trivsel i Gentofte Kommune", som doku-

menterer en signifikant forbindelse mellem trivsel, målt med WHO-5, og unges selvbillede (Ruge et al. 2024)¹⁰.

Når vi ser nærmere på sammenhængen fordelt på uddannelsestrin, får vi desuden øje på en tendens, som særligt synes at gøre sig gældende for den gruppe af unge i Gentofte Kommune, der ifølge WHO-5 trives dårligst (figur 6.5). Her ser vi, at 66% af de unge i udskoling, som trives dårligst, angiver, at de ikke er tilfredse med deres udseende. Det gælder for 42% af den samme gruppe blandt unge på ungdomsuddannelserne. Figur 6.5 illustrerer desuden, at tendenserne blandt størstedelen af de unge i undersøgelsen (93% - unge i Gentofte med potentiel eller umiddelbart ingen risiko for depression eller stressbelastning) er meget lig hinanden på tværs af uddannelse, mens der for den mindre gruppe af unge i Gentofte Kommune, som er i stor risiko for depression eller stressbelastning (7%), ses en umiddelbart større sammenhæng mellem utilfredshed med eget udseende og trivsel.

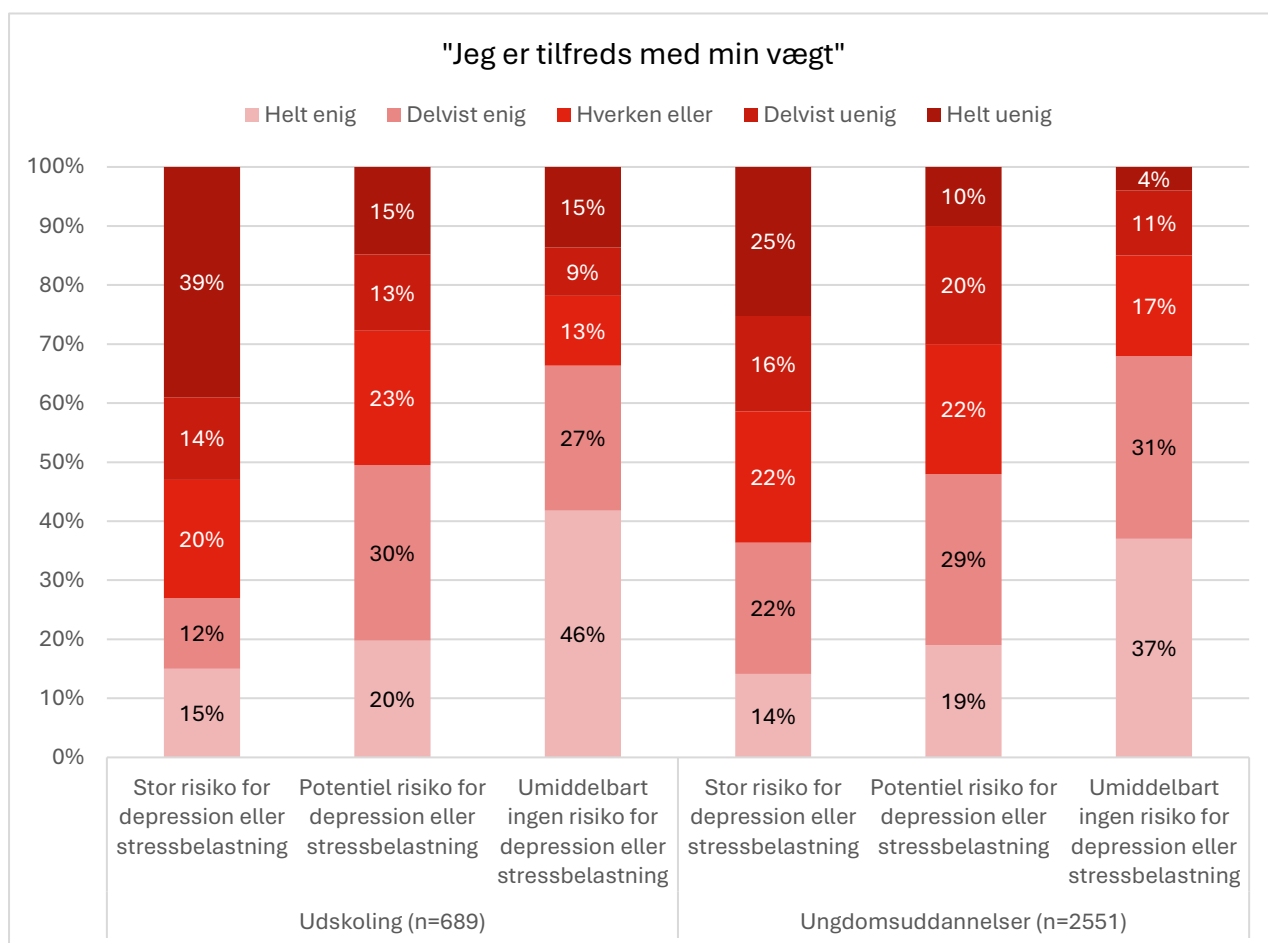
¹⁰ VIVE har lavet et indeks, der måler præstation og perfektionskultur. Dette indeks er yderligere opdelt i to temaer: popularitet og selvbillede. Under det sidstnævnte tema er variable om tilfredshed med vægt og tilfredshed med udseende slået sammen og udgør det tema, vi referer til.

Figur 6.5: Graf over krydstabel for spørgsmålet "Hvor enig er du i følgende: Jeg er tilfreds med mit udseende", respondenternes WHO5 score og uddannelsestrin (n=3240). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

En lignende tendens ses, når vi ser på de unges tilfredshed med egen vægt (figur 6.6). Når de unges tilfredshed med egen vægt sammenholdes med WHO-5 fremstår billedet næsten identisk med ovenstående analyser af tilfredshed med udseende, dog er der mindre forskel i svarene mellem udskoling og ungdomsuddannelse. Det understreger, at både tilfredshed med

udseende og tilfredshed med vægt synes at have en klar og væsentlig betydning, også statistisk, for de unge i Gentofte Kommunes trivsel.

Figur 6.6: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Hvor enig er du i følgende: Jeg er tilfreds med min vægt”, respondenternes WHO5 score og uddannelsestrin (n=3240). Kilde: Børn-UngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Samlet set viser disse data altså, at de unge, der trives bedst ifølge WHO-5, oftere er tilfredse med eget udseende, mens utilfredshed med udseende er

mest udbredt blandt dem, der trives dårligst. Sidstnævnte tendens er yderligere tydeligst i udskolingene, og gør sig også gældende for spørgsmål om vægt.

Dog bør det nævnes, at de tendenser, som fremhæves i dette afsnit, bør læses med forbehold, idet unge som populationsgruppe generelt har en tendens til at score lavere på WHO-5 trivselsindekset end voksne¹¹. Det skyldes de spørgsmål, som trivselsindekset er bygget op omkring, og spørgsmålsformuleringerne. Unge i teenagealderen vågner for eksempel sjældnere friske og veludhvilet eller har dage fyldt med ting, som interesserer dem, selvom de generelt set trives.

Unge i Gentofte, som ikke identificerer sig som mænd eller kvinder

Indtil videre har vi i dette kapitel fokuseret på forskelle i erfaringer og oplevelser relateret til udseende og krop, som præger fortællingerne fra Gentoftes unge mænd og kvinder og som synes tydeligt kønnede. Men som vi kort skitserede i indledningen til denne rapport, findes der i BørnUngeLiv undersøgelsen også unge i Gentofte Kommune, som ikke identificerer sig som mænd eller kvinder (i alt 41 unge). Som vi også fremlagde i indledningen, indgår denne gruppe ikke i rapportens analyser, fordi den er så lille, men fordi det er en gruppe af unge, som findes i Gentofte Kommune, vil vi alligevel fremlægge nogle overordnede betragtninger, der gør sig gældende for disse unge i dette kapitel, der handler om udseende, køn og krop. Og der gør sig det forbehold gældende for det følgende, at det er en overordnet tendentiell læsning af de 41 besvarelser.

¹¹ For uddybning se: [Guide til WHO-5](#)

Når vi ser på de unge i Gentofte Kommune, der ikke identificerer sig som mænd eller kvinder, får vi øje på, at de generelt ser ud til, at trives mindre i skole- og uddannelsesmæssige sammenhænge end de øvrige unge i kommunen. Samtidig tyder data også på, at denne gruppe ikke rammes af pres relateret til uddannelse i samme udstrækning som de unge mænd og kvinder i Gentofte Kommune. I forhold til venner og fællesskaber tyder det på, at størstedelen af disse unge har det godt med deres venner. Samtidig tyder det på, at der er flere i denne gruppe, der oplever at have det sværere i deres sociale forhold til andre unge sammenlignet med unge mænd og kvinder i Gentofte kommune generelt. Når vi som et sidste nedslag ser på disse unge, tyder det på, at de indadtil kæmper med deres selvbillede og tilfredshed knyttet til vægt og udseende i højere grad, end hvad der gør sig gældende for de unge mænd og kvinder kommunen generelt. Samtidig ser vi også, at der er flere i denne gruppe end blandt de unge mænd og kvinder i Gentofte Kommune, som ikke oplever at skulle se ud på en bestemt måde. Det kan tyde på, at denne gruppe af unge ikke på samme måde oplever et pres over at skulle leve op til bestemte krav, forventninger og – ofte heteronormative – idealer for udseende, som det er tilfældet for unge mænd og (især) kvinder i Gentofte Kommune.

Hvad er det særlige ved udseende, krop og køn i 2024?

De unges optagethed af udseende, krop og køn i Gentofte Kommune er ikke nyt. Allerede i Gentofte Ungdomsprofil fra 2016 citeres en ung mand for at udtale: ”[K]roppen [er] blot et værktøj til at vise omgivelserne, at man har kontrol over sig selv og indirekte sit liv generelt” (Hansen et al. 2016: 88). Rapporten pegede dengang på, at de unge i Gentofte ofte har et instrumentelt forhold til kroppen og på flere måder forsøger at forhandle grænserne for

'normal' og 'unormal' adfærd, når det kommer til spisning. Dette, for at de bliver i stand til at efterleve snævre idealer for kroppe (Hansen et al. 2016).

Samme billede tegner sig også i 2024. Men det nye i Gentofte Ungdomsprofil 2024 er den stigning i, hvor ofte unge kvinder oplever et behov for at se godt ud. Hele 35% føler, at de skal se godt ud hver dag – en betydelig stigning fra tidligere år. Kun 3% af de unge kvinder rapporterer, at de sjældent eller aldrig føler sådan et pres. Mens tallene for unge mænd forbliver stabile, indikerer udviklingen et øget pres på kvinderne, som kræver målrettet handling. Men de unge mænd oplever også et pres. I kapitel 4 og 5 bemærkede vi, at de især kan opleve et pres for at have penge nok til at kunne følge med. Dette økonomiske pres kan i nogen grad være koblet til udseende, gennem tøjmærker, solariebrug eller andet, men fremstår overvejende som et pres, der kobler sig til at kunne gøre, hvad man har lyst til. Arbejdet med at mindske presset på de unge i Gentofte Kommune kræver derfor en forståelse af kønnede nuancer, så begge køns udfordringer kan adresseres på en hensigtsmæssig måde. Men arbejdet med at udbrede normer for udseende vedrører begge køn. Ikke kun fordi begge køn føler sig pressede af normerne, men også fordi alle unge, uanset køn, er med til at opretholde disse normer og værdier.

Vi skal samtidig være opmærksom på overgangen fra grundskole til gymnasium. Denne overgang handler nemlig ikke kun om faglige og sociale skift, men også om en forandret forståelse af kropslige normer, og hvordan særligt de unge kvinder oplever at blive mødt i deres nye omgivelser. Det kalder på opmærksomhed fra både skoler og voksne omkring de unge, om at støtte en sund og nuanceret forståelse af krop, selvværd og kost, der ikke er baseret på objektiverende idealer.

I 2016 blev det også bemærket, at ”nogle unge udviser en potentielt risikoadfærd i forhold til deres kost” (Hansen et al. 2016: 87). Årets ungdomsprofil viser, at risikoadfærden blandt unge kvinder stadig er til stede – og i visse tilfælde er forstærket. Dette handler om, at unge kvinder undviger at spise i skolen eller kaster op efter alkoholindtag. Denne adfærd er ikke kun skadelig

for deres fysiske sundhed, men kan også påvirke deres koncentration og energi i skolen.

Handling på dette område bør undgå at fokusere på forbud og kontrol, da dette kan forværre unges forhold til mad (Grønhøj et al. 2024). I stedet er det afgørende, at voksne omkring de unge forstår, hvorfor de reagerer på snævre kropsidealer, som de gør, og hjælper dem til at håndtere dette på en sund måde. Ifølge Grønhøj et al. (2024) bør indsatser have fokus på rollemodeller, forældres tilgængelighed, gentagende eksponering for mad, strukturering af måltider og inddragelse i madlavning. Det er vigtigt at anerkende, at normer spiller en væsentlig rolle for de unges adfærd. Ifølge Justenborg & Landis (2024) kan det give de unge en oplevelse af tryghed, når normerne i en gruppe er tydelige. Det kan derfor være lettere at følge med strømmen og tilpasse sig fællesskabets normer – også når disse er uhensigtsmæssige – end at bryde ud og risikere at skille sig ud. Af den grund bør indsatser på området ikke i første omgang fokusere på den enkelte unges kostvaner eller adfærd, men i højere grad forsøge at påvirke de kulturelle normer, der ligger bag.

Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 6

Tag udviklingen alvorligt

Presset for at se godt ud er stigende blandt unge kvinder i Gentofte Kommune. Denne udvikling kalder på en målrettet indsats for at udfordre og ændre de snævre normer for udseende, der påvirker unge kvinder særligt negativt. Allerede i Ungdomsprofilen fra 2020 blev det anbefalet at adressere disse kropsidealer, men denne rapport understreger, at det samme behov ikke er blevet mindre de seneste fire år.

Tal med de unge om idealerne

De unge, især kvinderne, udtrykker ofte et ønske om at ændre sig selv, hvis de ikke føler, at de lever op til de gældende kropsidealer. En åben dialog med de unge om, hvad idealerne indebærer, kan hjælpe dem med at forstå, at disse forventninger ligger uden for dem selv og ikke definerer deres værdi. Ved at synliggøre og kritisk diskutere idealerne kan de unge få en erkendelse af, at det er idealerne, der er problematiske – ikke dem selv.

Tænk i rollemodeller og inddragelse frem for forbud

Ny forskning viser, at forbud og kontrol kan have den modsatte effekt og forværre de unges forhold til mad og kropsofattelse. I stedet bør indsatsen fokusere på at fremme sunde rollemodeller, skabe strukturerede måltider og inddrage de unge i dialog og beslutninger om sundhed og trivsel. Dette skaber et grundlag for et mere naturligt og positivt forhold til mad og krop.

Fokus på kultur frem for enkeltindivid

At ændre en hel kultur kræver en fælles indsats. Ved at fokusere på skolekulturen som helhed – snarere end på den enkelte unges adfærd – er det muligt at udvide og tydeliggøre normerne, så de bliver mere inkluderende. En sådan tilgang kan lette presset på den enkelte og give de unge bedre forudsætninger for at navigere i deres sociale miljø uden at føle sig fanget af snævre kropsidealiser. Når kulturen ændres, skabes et rum, hvor de unge kan føle sig accepterede, som de er, og hvor presset for at tilpasse sig idealer gradvist mindskes.

Kapitel 7: Familie, forældre og andre betydningsfulde voksne

“

Man kan være ærlig over for hinanden. Og hvis man har gjort noget, man måske ikke måtte, at man tør sige det, så man ikke er bange for, at éns forældre bliver sure på én. For eksempel hvis de siger "Du må ikke drikke," og man så er sådan, "Okay, jeg drak faktisk denne her aften." At de så i stedet for at skælde én ud, men så siger "Jeg er glad for, at du siger det."

(Ung kvinde, 9. klasse).

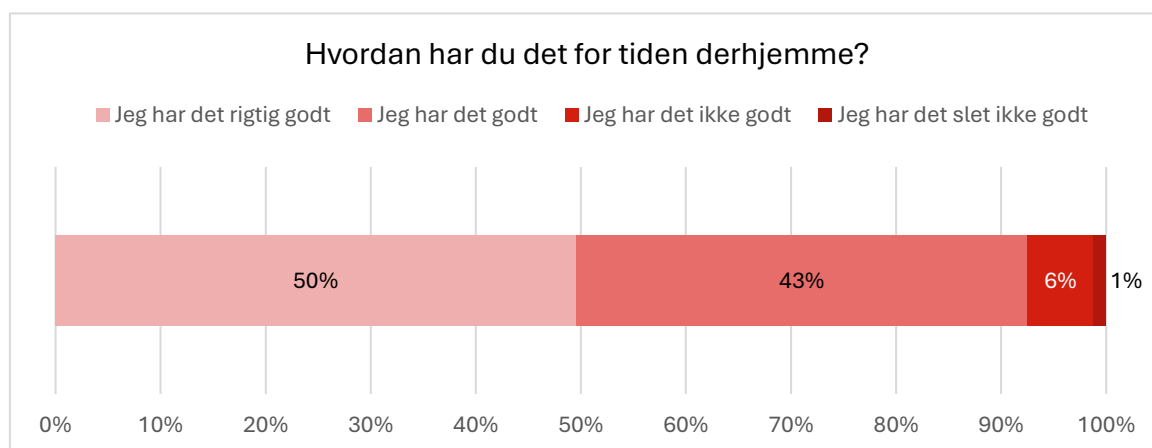
Familie og forældre har fyldt på forskellige måder i de tidligere ungdomsprofilundersøgelser som Center for Ungdomsforskning har lavet for Gentofte Kommune. Fælles for de tidligere undersøgelser er, at temaet ikke har fået sit eget kapitel – men det får det i år. Samtidig har vi valgt at sætte fokus på andre betydningsfulde voksne, altså personer, der ikke er forældre, men som alligevel spiller en særlig rolle i nogle af de unges liv i Gentofte Kommune.

Idet profilundersøgelserne fra 2004, 2016 og 2020 berører temaet om familie og forældre lidt mere overordnet, er det også mange af de samme konklusioner, profilerne når frem til. De tidligere undersøgelser viser blandt andet, at unge i Gentofte Kommune generelt har et godt forhold til deres forældre, men at de typisk foretrækker at betro sig til deres venner, når de oplever problemer. De viser også, at de unge i højere grad taler mere alvorligt med deres forældre i takt med, at de bliver ældre. Endelig viser de, at der er nogle unge, som savner forældrekontakt i hverdagen, fordi deres forældre ofte har travlt.

Disse mønstre har ikke ændret sig væsentligt, og de vil også blive berørt i dette års ungdomsprofil. Det nye i år er, at vi går dybere ned i de unges fortællinger og tilføjer en vigtig dimension til temaet, nemlig betydningen af andre voksne i de unges liv end forældre.

Familiens og hjemmets rolle

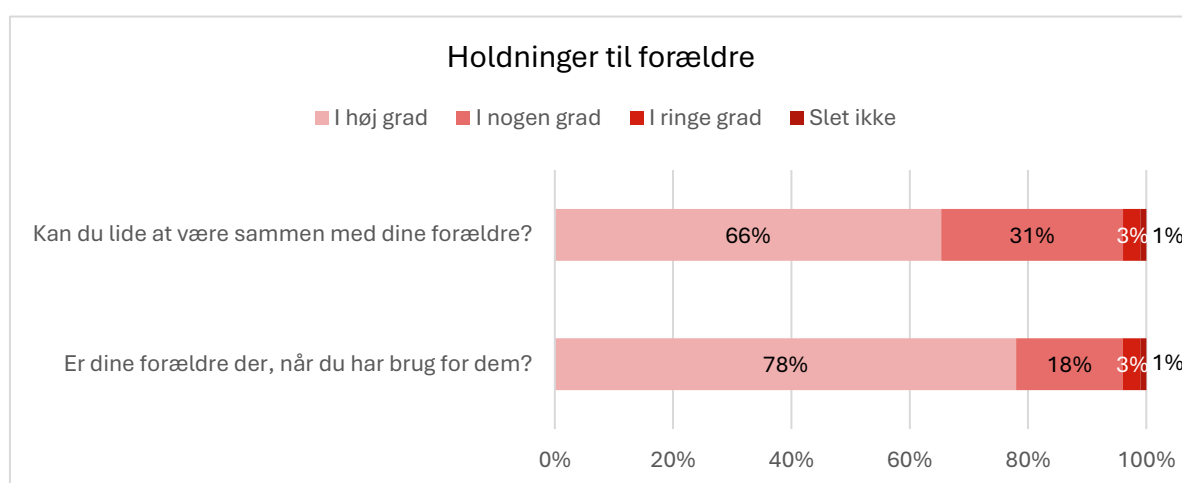
I den første del af kapitlet ser vi nærmere på de unges oplevelser af familien og hjemmet. Når vi spørger de unge i Gentofte Kommune om deres relationer til voksne, forældre og øvrig familie, fremstår det tydeligt, at voksne udgør en central rolle i langt de fleste unges liv. Den nyeste ungeprofilundersøgelse fra BørnUngeLiv bekræfter også i år, at de unge i kommunen generelt trives godt derhjemme. Her angiver 44%, at de har det godt for tiden, mens 49% svarer, at de har det rigtig godt (jf. figur 7.1).

Figur 7.1: Graf over procentmæssig fordeling for spørgsmålet "Hvordan har du det for tiden derhjemme?" (n=3286). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

BørnUngeLiv spørger også de unge i Gentofte Kommune ind til, om de kan lide at være sammen med deres forældre. Det kan hele 97%, i høj grad (66%)

eller i nogen grad (31%) (jf. Figur 7.2). I undersøgelsen spørges der også ind til, om de unge oplever, at de kan henvende sig til deres forældre, når de har behov for dette. Her angiver 78%, at de oplever, at deres forældre i høj grad er der for dem, når de har brug for det og 18% angiver i nogen grad (jf. figur 7.2).

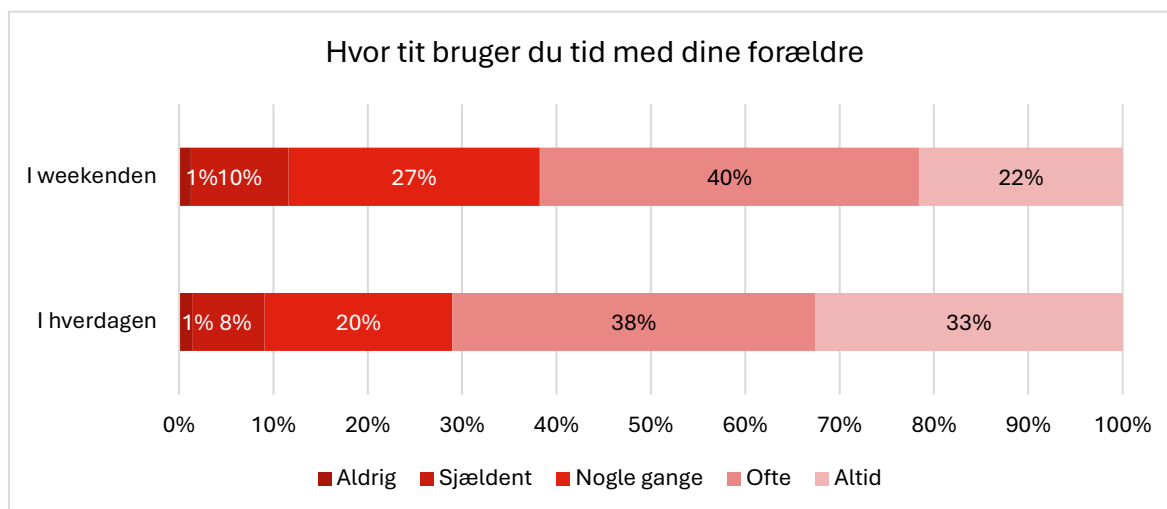

Figur 7.2: Graf over procentmæssig fordeling for spørgsmålene ”Kan du lide at være sammen med dine forældre?” (n=3264) og ”Er dine forældre der, når du har brug for det?” (n=3257). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Note: Med ’forældre’ henvises her til de voksne, man er mest sammen med – biologiske-, pap- og plejeforældre eller nære voksne på et anbringelsessted. Dette er respondenterne blevet oplyst om som intro til spørgsmål om familie og forældre.

De unge i Gentofte Kommune kan altså overvejende godt lide at være sammen med deres forældre og oplever, at de kan komme til dem, når de har behov for det. Af figur 7.3 herunder kan vi også se, hvor meget tid de unge bruger med deres forældre fordelt på hverdage og weekend. Her ses, at 91% af de unge tilbringer tid med deres forældre i hverdagen – enten nogle gange (20%), ofte (38%) eller altid (33%). Et tilsvarende mønster ses i weekenden, hvor 89% af de unge angiver, at de bruger tid med deres forældre nogle gange (27%), ofte (40%) eller altid (22%). Samlet set er forskellene ikke store, men der ligger alligevel en forskel med 11 procentpoint i altid-kategorien, hvor

flere unge "altid" er sammen med deres forældre i hverdagen sammenlignet med weekenden.

Figur 7.3: Graf over krydstabel for spørgsmålene "Hvor tit er du sammen med en eller flere af dine forældre i weekenderne?" (n=3211) og "Hvor tit er du sammen med en eller flere af dine forældre i hverdagen?" (n=3240). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024. Note: Med 'forældre' henvises her de voksne, man er mest sammen med – biologiske-, pap- og plejeforældre eller nære voksne på et anbringelsessted. Det er respondenterne blevet oplyst om som intro til spørgsmål om familie og forældre.

Det er således et positivt billede, der tegnes af de unges forhold til deres forældre, når vi belyser emnet statistisk. I interviewene med de unge gengives dette billede. En ung mand fra en 2.g. beskriver eksempelvis noget herunder, som mange unge i Gentofte Kommune giver udtryk for, nemlig vigtigheden af at prioritere familielivet:

Ung mand: Jeg synes, det er vigtigt at have et godt familieliv. Det er vigtigt, fordi du får ikke FOMO [fear of missing out], hvis du kan lide din familie. Jeg kan sagtens være hjemme en aften med hele min familie i stedet for at tage ud. Men det kommer også an på... Altså hvis du har forældre, der er kedelige eller ikke snakker. Mine forældre er meget sjove. Mig og min far snakker om alt. Altså alt. Så det er meget fedt. Og min mor hun er bare sjov. Og så har jeg en jævnaldrende søster, som også går her. Og så en lillebror. Og det er bare sjove mennesker. Vi snakker om alt. Så ser vi film eller spiser sammen, og så går vi ture. Ellers så snakker vi bare om alt.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Den unge mand fremhæver særligt det, at han kan tale med sin familie om alt. Det gælder både hans mor, far og søskende. *Du får ikke FOMO, hvis du kan lide din familie*, siger han, og peger dermed på, at hans familie er en prioritet, og så betyder det måske ikke lige så meget, at han går glip af nogle andre ting. Vi taler også med unge, som kobler det med at bruge tid med familien som karakteristisk for dem, der bor i Gentofte Kommune:

Ung kvinde 1: Min oplevelse af Gentofte er, at forældre er mindre skilte, og folk har en tættere 'connection' eller sådan.

Ung mand 2: Kernefamilie.

Ung kvinde 1: Ja. Og det der med at prioritere familielivet højt er sådan meget... er man vant til, synes jeg.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

De unge betoner ikke bare familielivet som en høj prioritet, men de fremhæver også, hvordan kernefamilien har en særlig værdi for de unge i Gentofte

Kommune. To unge fra 9. klasse deler, hvad der er vigtigt for dem, for at kunne have et tæt forhold til deres forældre:

Ung kvinde: Ja jeg har et meget tæt forhold med mine forældre, og jeg kan også være meget fortrolig med dem. Jeg tror også, det er det, der går galt for mange unge, i hvert fald når jeg snakker med nogle af mine veninder. De føler, hvis de siger noget til deres forældre, bliver de bare sure. Der var meget strikse regler om, hvad de måtte, hvor deres forældre lavede dem, ik? Og det tror jeg, kan ødelægge lidt éns bånd med dem, fordi at éns børn så bare ender med ikke at fortælle dem noget.

Interviewer: Hvad er vigtigt, tænker I, for at have et godt tæt forhold til sine forældre?

Ung mand: Kommunikation.

Ung kvinde: Ja. At man kan være sådan ærlig overfor hinanden, og sådan hvis man har gjort noget, man måske ikke måtte, at man tør sige det, så man ikke er bange for, at éns forældre bliver sure på én.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

De unge fortæller her om, hvordan fortrolighed, ærlighed og kommunikation er vigtig for at få og bevare et godt forhold til forældrene. Strenge regler og sure reaktioner på deres adfærd nævnes derimod som noget, der skaber afstand i relationen. Forældrenes reaktioner anses nemlig som afgørende for, om de unge tør dele fortrolige perspektiver med dem, eller om de i stedet bliver tilbageholdende.

De præsenterede citatuddrag er udtryk for en bredere fortælling om kernefamilien som en tryghedsskabende base for de unge i Gentofte Kommune. Kernefamilien bliver på den måde fremhævet som et fast holdepunkt, hvor de unge kan føle sig trygge, forstået og værdsat. At prioritere familielivet højt er

således både noget, som de unge giver udtryk for, at de er vant til, ligesom de oplever, at de voksne i kommunen har en mindre tendens til at blive skilt. Det er en oplevelse, der ifølge en opgørelse offentliggjort af Ritzau på baggrund af data fra 2022 fra Danmarks Statistisk stemmer overens med virkeligheden. Her optræder Gentofte Kommune nemlig i top 10 (nr. 9) over danske kommuner med færreste antal skilsmisser. Per 1000 gifte indbyggere var der 4,2 skilsmisser i Gentofte Kommune i 2022. Landsgennemsnittet lå til sammenligning på 5,3 skilsmisser pr. 1.000 gifte indbyggere (Ritzau 2023).

Men selvom familien og hjemmet kan fremstå som vigtige for de unge i kommunen, er der også fortællinger om, at det nogle gange kan være svært at finde tid til at prioritere dette. En ung kvinde sætter her ord på det dilemma:

Ung kvinde: Jeg synes, det er svært at være meget sammen med forældre, fordi man har jo så lidt tid. Jeg bruger i hvert fald det meste af mine weekender på at arbejde og også noget af min hverdag. Og så den tid, jeg har, det bruger jeg så på noget andet. Nu har jeg lige fået en kæreste, så derfor bruger jeg meget tid med ham, og så udover det, så prøver jeg at få tid til venner. Så man har jo ikke tid til ofte at være sammen med éns forældre. Jeg kan godt mærke, at min mor og min far er i hvert fald sure over, at jeg ikke har lige så meget tid til dem.

Interviewer: Savner du at være sammen med dem så?

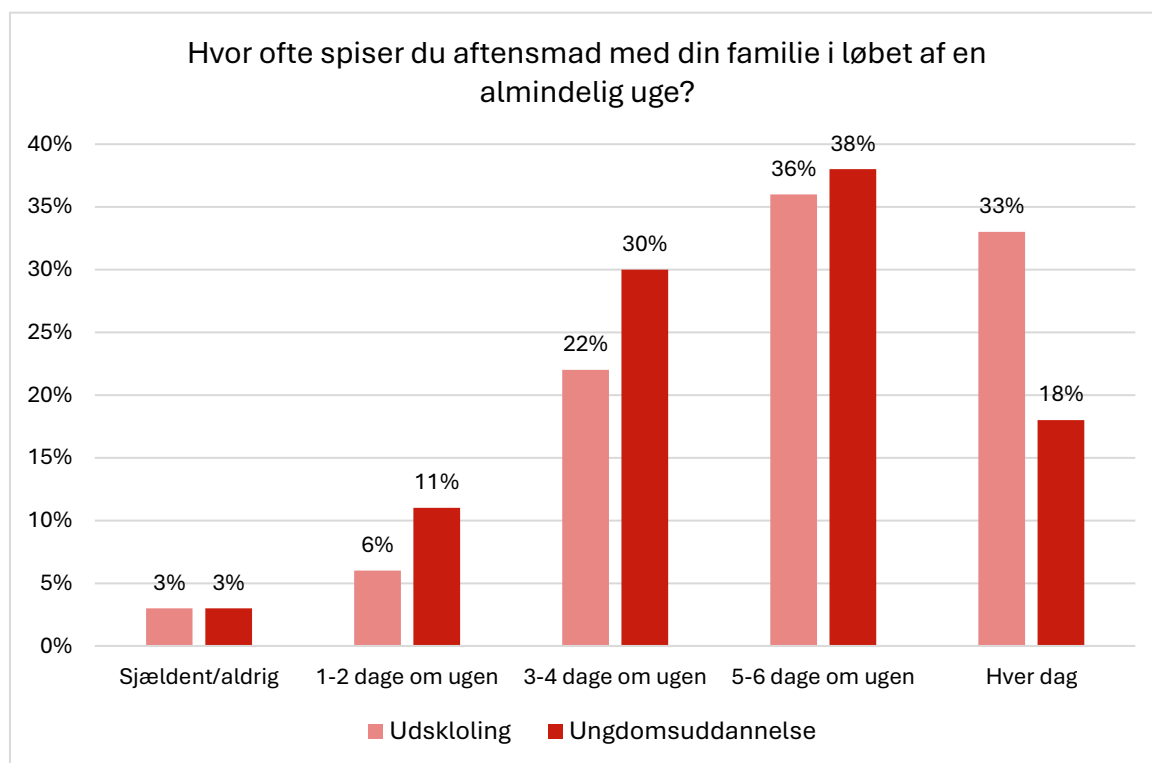
Ung kvinde: Det gør jeg også ja... Jeg får ofte at vide "du er aldrig hjemme mere," men det er svært at få tid til noget, når man ikke rigtig har så meget tid, og når man er hjemme, så skal man jo lave lektier.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 2.g. på STX)

Tid er altså noget, den unge fremhæver som afgørende for, om hun er sammen med sine forældre eller ej. Men det, der også er værd at lægge mærke til

her, er, at hun savner at kunne tilbringe mere tid med sin familie. Dette tema går igen i mange af interviewene med de unge.

Et andet sted denne gradvise løsrivelse fra hjemmet træder frem er, når vi kigger på, hvor ofte de unge spiser aftensmad med familien. Som figur 7.4 nedenfor viser, falder hyppigheden af fælles aftensmadsmåltider i familierne i takt med, at de unge går fra udskolingen til ungdomsuddannelserne. I udskolingen angiver 33% af de unge, at de spiser aftensmad med deres familie hver dag, mens det kun gælder for 18% af de unge på ungdomsuddannelserne.

Figur 7.4: Graf over procentmæssig fordeling for, hvor ofte unge i hhv. udskolingen og på ungdomsuddannelserne spiser aftensmad med deres familie i løbet af en gennemsnitssuge (udskoling: n=709, ungdomsuddannelse: n=2528).

Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Ændringerne kan ses som et udtryk for, at de unge befinder sig i en livsperiode, hvor andre prioriteter opleves at blive vigtige. Og for mange af de unge handler det, som sagt om at balancere flere prioriteter samtidig som vi har været inde på flere gange undervejs i rapporten. Alt dette udfordrer tid til familien og skaber forandringer i dagligdagen og familierelationerne, som to unge mænd her sætter ord på:

Ung mand 1: Jamen altså mine forældre, de er bare ikke så spændende.

Ung mand 2: Jeg plejer også at se lidt film med dem [hans forældre], men på det sidste bliver jeg lidt sur på dem, nogle gange, for de kan godt blive lidt irriterende. Men så sad jeg og hørte et eller andet på YouTube, at man skulle være sådan mere søde ved éns forældre, fordi man har ikke særlig meget tid med dem. Så lavede jeg en aftale med mig selv om, at jeg skal være lidt mere sammen med dem. Så når jeg bliver sur, så prøver jeg at tænke på alt det, de gør for mig, og være lidt mere sød overfor dem. Derfor prøver jeg sådan at bruge så meget tid med dem som muligt.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 9. klasse)

I Gentofte Kommune vægtes det som sagt højt hos de unge at prioritere familien. Samtidig er de unge i gang med et ungdomsliv og andre aktiviteter, og relationer bliver vigtige for de unge. De unge står på den måde i et dilemma og forsøger at balancere hensynet til familien med ønsket om at tilbringe mere tid væk fra familien. Dette kan eksempelvis være som hos den unge mand i citatet ovenfor, der indgår aftaler med sig selv om at bruge mere tid sammen med sine forældre. Det kan også komme til udtryk som hos en anden ung mand, hvor samværet med forældrene mere ligner en praktisk byttehandel:

Ung mand: Det er faktisk den tid, de får med mig, det er, hvor vi spiser sammen. And that's it. De laver mad, og så kommer jeg ud og spiser. Som de siger: Jeg hører, når de lægger bestik på bordet og "så kommer grimlingen ud af hulen".

(Enkeltinterview med en ung mand fra 3. årgang på et specialiseret ungdomsuddannelsesstilbud)

På forskellig vis træder denne balancering frem i materialet og tegner et billede af de unge – og måske særligt dem i overgangen til ungdomsuddannelserne – der forsøger både at holde fast i familien og den værdi, som den har for dem, samtidig med at de ønsker at tilbringe mere tid andre steder end med familien. Dette er der i og for sig ikke noget unormalt i, og det gør sig gældende for mange unge generelt set. Det, der måske gør det særligt for de unge i Gentofte Kommune er, at familierelationer ser ud til at være stærke og relativt stabile, og derfor kan denne balancering muligvis opleves ekstra vanskelig.

Det der også er interessant her, handler om de unges forældre. Som den unge kvinde fra tidligere fortæller, oplever hun, at hendes forældre gerne vil have, at hun tilbringer mere tid hjemme. Dette er en generel tendens, vi kan finde hos forældre, når deres unge begynder at blive ældre og løsrive sig mere fra hjemmet. Pointen er, at denne løsrivelse ser ud til at være hårdest for forældrene. Forældrene kan nemlig opleve følelser af tomhed og sorg, når deres børn begynder at skabe deres egne liv og måske flytter hjemmefra (Sørensen et al., 2020). Unges behov for selvstændighed og forældres oplevelse af tab er vigtige pointer for at forstå de ændringer i relationen mellem forældre og børn, som ofte udspiller sig i overgangen fra barndom til voksenliv.

Ifølge Ungdomsprofilundersøgelsen fra 2020 stiller forældre generelt færre krav til de unge i denne periode af ungdomslivet. Selvom det er vigtigt, at forældrene giver de unge plads til at udfolde og udforske sig selv i ungdoms-

årene, så de unge kan finde sig selv (Illeris et al. 2009), kan det også være forstyrrende for hverdagens rutiner og skabe usikkerhed (Nielsen & Louw 2021). Det er derfor væsentligt at forældrene giver plads – uden at give slip.

Noget andet interessant er, at når kernefamilien fremhæves som særlig værdifuld af de fleste unge i Gentofte Kommune, er det også med til at sætte normen for, hvordan et rigtigt familieliv skal se ud. Interviewene med de unge nuancerer dog, hvordan familielivet opleves forskelligt af forskellige unge i kommunen. Nogle unge beskriver for eksempel forskelle i deres relationer til mor og far, hvor mødre opleves som ”sødere” og fædre som mere rammesættende. En ung mand fra 2.g. forklarer i den forbindelse:

Ung mand: Jeg føler tit, en mor er lidt sødere, hvor en far godt lige kan sætte foden ned og være sådan “Opfør dig ordentligt”, “Tag dig sammen”, eller sådan. Og jeg tror, herude specielt, fædre er lidt mere væk. Fordi de arbejder meget.

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

Flere unge nævner også, at mødre ofte er mere til stede i hjemmet, enten fordi de arbejder mindre eller er hjemmegående. Dette gør mødre mere synlige i hverdagen. En ung kvinde fra 2.g. forklarer:

Ung kvinde: Jeg er både heldig og uheldig, fordi min mor hun arbejder ikke... Jeg er skilsmissebarn, men hende ser jeg jo, når jeg er hjemme, og jeg er jo hjemme tit. Men min far ser jeg en gang om måneden, tror jeg..

(Fokusgruppeinterview med fem unge i 2.g. på STX)

En anden ung kvinde fortæller om hvordan hun prioriterer sine forældre forskelligt:

Ung kvinde: Jeg prioriterer virkelig at bruge tid sammen med min mor. Jeg lader op ved at være sammen med hende, mens min far... ham har jeg ikke lige så stort behov for at være sammen med.

(Fokusgruppeinterview med seks unge i 1.g. og 2.g. på STX)

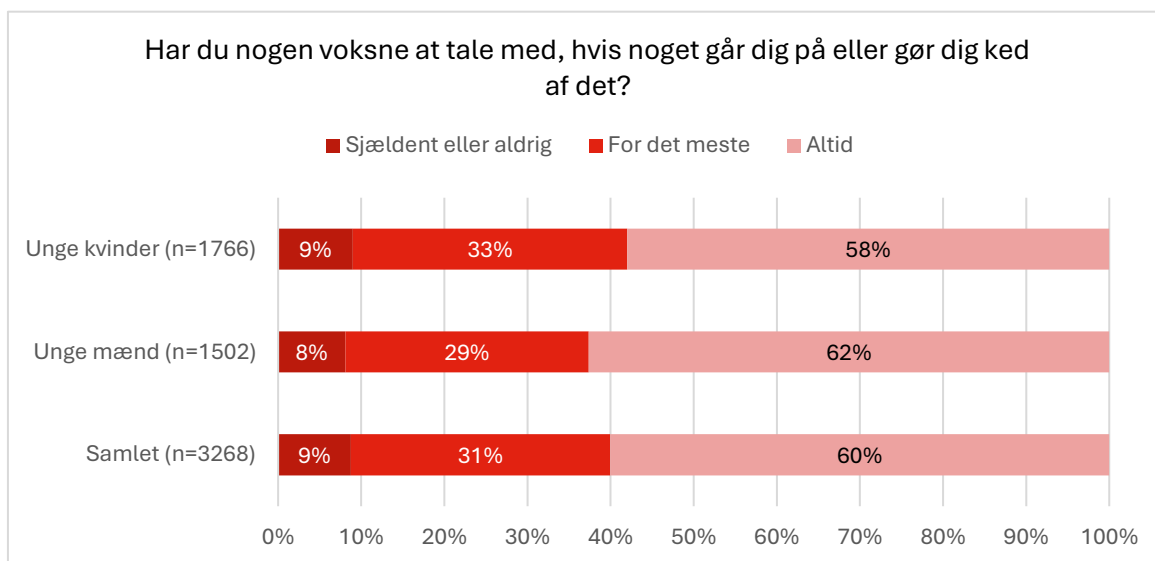
Disse forskellige fortællinger peger på, at nogle unge oplever en tættere relation til deres mor end til deres far. Det er dog vigtigt at understrege, at disse fortællinger ikke gælder for alle unge i Gentofte Kommune, men at de snarere viser, hvordan familie- og omsorgsroller varierer i familierne, og hvordan familiedynamikker kan tage forskellige former.

Svære voksenrelationer

Selvom de unges fortællinger om familieliv og forældre overvejende er præget af nærhed, tryghed og tillid i Gentofte Kommune, deler enkelte unge også mere udfordrende fortællinger om deres forældre-, familie- og voksenrelationer. For de fleste unge kan nogle perioder opleves svære, men for få er der tale om mere end blot svære perioder.

Som vist i figur 7.5, angiver 9% af de unge i Gentofte Kommune, at de sjældent eller aldrig har en voksen at tale med, hvis noget går dem på, eller gør dem kede af det. Dette svarer til næsten hver tiende unge, der oplever at stå uden en voksen, når noget er svært. Det er desuden værd at bemærke, at en lidt større andel mænd end kvinder oplever, at de ikke har nogen voksen at tale med, hvis noget går dem på, eller hvis de er kede af det. Det er dog værd at holde fast i, at langt de fleste unge i Gentofte Kommune har fortrolige

voksne at tale med i svære situationer, men at der altså er en mindre andel, der oplever at mangle voksenstøtte.

Figur 7.5: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Har du nogen voksne at tale med, hvis noget går dig på eller gør dig ked af det” og respondenternes køn (n=3293). Kilde: BørnUnge-Livs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Vi møder også unge, der ser ud til at have voksne, men som ikke oplever, at de kan tale med dem. Herunder møder vi en ung, der fortæller, at hendes forældre er til stede, men at hun måske ikke føler sig i stand til at dele svære emner med dem:

Ung kvinde: Jeg har været rigtig, rigtig privilegeret af at have nogen forældre, som der har kunne give mig rigtig mange ting fysisk. Men desværre har mine forældre også været sådan nogen fix-it-mennesker. Så, hvis det ikke har været noget, de har kunne fikse med det samme, så kan de have svært ved at tage stilling til det. Jeg er jo ikke i tvivl om, de elsker mig, men de har aldrig været de der forældre, der bare sætter sig ned og giver dig et kram. Jeg elsker min far overalt på jorden, men måden jeg ved, han elsker mig på, det er ved at

dækkene på min cykel er pumpet. Du ved, de der basale ting, de er i orden. Hvor jeg nok lidt mere havde brug for en anden form for kærlighed. Det indså de nok lidt for sent. Også fordi vi snakkede jo ikke rigtig om sådan nogen ting.

(Enkeltinterview med ung kvinde i et vejledningsforløb)

Den unge fortæller her om sine forældres støtte, der primært har været praktisk, mens den følelsesmæssige nærhed og fysiske kontakt har manglet. Hendes fortælling indikerer, at relationen til hendes far er præget af kærlighed og omsorg, men at dette samtidig føles utilstrækkeligt på et følelsesmæssigt plan. Fortællingen belyser, hvordan nogle unge i Gentofte Kommune, selv når de får opfyldt mere praktiske behov, også kan opleve mere usynlige udfordringer og afsavn. Fordi disse unge måske fremstår privilegerede udadtil, kan mere usynlige behov være svære at få øje på – og sætte ord på – både for omverdenen og for dem selv.

De unge i Gentofte Kommune tager ofte selv ansvar for deres relationer til andre, som det fremgik af kapitel 4. Denne selvansvarliggørelse kan være med til at begrænse muligheden for, at andre involverer sig i unges relationer. En vigtig pointe er derfor at udfordre antagelsen om, at de unge i Gentofte Kommune nødvendigvis har gode relationer til voksne, blot fordi de er en del af en familie. Hvis man betragter sig selv som heldig eller privilegeret, kan det nemlig være svært at pege på mere usynlige behov eller mangler i relationerne.

En pointe fra Katznelson et al.'s (2022) undersøgelse af ny udsathed i ungdomslivet er, at voksne skal være bedre til at nuancere, hvordan de anskuer unges trivsel. Deres pointe er, at trivsel og mistrivsel kan antage mange former, og kan udvikle sig forskelligt over tid og i forskellige kontekster (Katznelson et al. 2022). Det gør, at nogle unge går under radaren for at være i risiko for mistrivsel, fordi de på overfladen ser ud til at trives, eller måske trives i nogle aspekter af deres liv og samtidig mistrives i andre. En pointe i forhold

til Gentofte Kommune er derfor at have blik for, at mistrivsel kan se ud på mange forskellige måder, og kan 'poppe op' på forskellige tidspunkter. Det handler derfor om, at de voksne – både professionelle og forældre – er tilgængelige, så de unge har mulighed for at få talt med nogen, hvis noget hober sig op. Det handler også om altid at tage de unge seriøst, når de rækker ud efter hjælp, også selvom det på overfladen ikke ser ud til, at den unge har brug for hjælp eller støtte.

I interviewene med de unge er der også enkelte fortællinger om mere udfordrende forældreforhold og væsentligheden af den kommunale støtte. I citatet nedenfor fortæller en ung mand, hvordan hans kontaktperson har fungeret som en støtte for ham, når han har kæmpet med noget svært:

Ung mand: [Kontaktperson] har støttet mig i nogle forskellige rejser. Jeg har også arbejdet i [butik], hvor jeg så fik en elevplads. Så ja, [kontaktperson] har betydet enormt meget for mig, og hun er enormt støttende. Hun er også klar til nogle forskellige andre veje i stedet for, ikke? Så det behøver ikke altid være efter bogen. Og så synes jeg også, at hun har gjort, at jeg er en ny person. En ny version, ikke? Og jeg giver ikke op på nogle ting. Jeg har haft meget nej-hatten på, og har givet op. Men [kontaktperson] har været enormt støttende, og sagt "Nu må du lade være med at give op, du er så go".

(Fokusgruppeinterview med tre unge i vejledningsforløb)

Den unge peger her på, hvordan hans kontaktperson støtter ham omkring praktiske forhold, i at se nye muligheder og i ikke at give op. En anden ung mand, også i et vejledningsforløb, fortæller ligeledes om sit gode forhold til sin kontaktperson. For ham bliver tid væsentligt:

Ung mand: Man skal udnytte tiden. Så godt man kan. Med sin kontaktperson herhenne. Jeg vil gerne opnå at kunne lave alt muligt fedt og få den bedste relation, og også bare det, at man vil gerne, eller jeg vil gerne få en god kemi. Med min kontaktperson. Og det skal der også være tid til.

(Enkeltinterview med en ung mand i et vejledningsforløb)

De to citater her illustrerer den store betydning kontaktpersoner har for disse få unge, der på forskellig vis har udfordringer. Og de fortællinger, der er af den slags i interviewene, viser videre, at Gentofte Kommune har godt fat om de unge, der af forskellige årsager har behov for ekstra støtte. Kommunens indsatser opleves som betydningsfulde af de unge, og særligt kontaktpersonerne i citaterne her sikrer, at de unge, der har brug for voksne, har nogen voksne, de kan gå til.

Men det er ikke kun unge, der formelt set er inde i kommunes støtteordning, der italesætter et behov for støtte. Som det fremgår af citatet herunder med en ung mand fra HF, fremhæves også den uformelle støtte, han oplever at få fra lærerne på sin uddannelsesinstitution:

Ung mand 1: De [lærerne på skolen] vil gå langt for dig. [Navn på lærer] er gået langt for, at jeg stadig kan være her. Så bliver jeg også nødt til lige at tage et skridt længere. Når jeg hører fra mine andre venner, som går på andre skoler, så er det jo meget noget med, at du er én ud af mange. Altså, der er sindssygt mange på skolen, og hvis du ikke passer ind i mængden, fagligt sådan strukturmæssigt, så skal du ikke gå der, og så bliver du ret hurtigt smidt ud. Hvor her, der handler om, du skal klare det godt. Og godt for dig kan jo godt være dårligt for nogle andre. Jeg synes, de er rigtigt gode til at hjælpe med, at du kan opnå dit bedste resultat for dig.

(Fokusgruppeinterview med seks unge fra HF)

For den unge mand i citatuddrager, har det haft stor betydning, at lærerne engagerer sig personligt og tilpasser kravene til den enkelte elevs situation. Når de unge derimod ikke oplever at deres lærere er der for dem, når de søger hjælp, kan det, som citatet herunder viser, føre til skuffelse og frustration:

Ung kvinde: Jeg gik altid til lærerne med det [hendes problemer], men de troede aldrig på mig. Fordi da de så mig, virkede jeg egentlig meget glad, fordi jeg var egentlig ret god til bare sådan at lægge det bag mig, fordi der var aldrig nogen der lyttede. Så jeg tænkte "okay, det er bare mig der er problemet". Så må jeg bare lige holde kæft, ikke? Og der var ikke særlig meget hjælp fra lærerne. Men det er ikke fordi, jeg vil sidde her og skide på lærerne og sige, de var nogen dårlige voksne mennesker. Jeg tror reelt bare ikke de vidste hvad de skulle gøre. Jeg tror, jeg havde lidt håbet, at lærerne måske var en lille smule mere pædagogiske.

(Enkeltinterview med ung kvinde i et vejledningsforløb)

De to citater i slutningen af dette afsnit illustrerer på forskellig vis betydningen af både Gentofte Kommunes formelle støttetiltag samt den uformelle støtte, lærere kan være for unge, der har brug for det. Ofte søger de unge støtte hos personer, de har tillid til, og her er lærere ofte en central figur. Det understreger, hvor vigtigt det er, at lærere er opmærksomme, når unge henvender sig og udtrykker behov for hjælp eller støtte. Også selvom de unge, som kvinden i citatet ovenfor, på overfladen ikke ser ud til at mistrives, da læreren ofte kan være den første voksne, de unge betror sig til.

Opmærksomhedspunkter og anbefalinger til kapitel 7

Giv plads uden at give slip

De unge i Gentofte Kommune har gode, stabile og trygge familierelationer. Men de unge er også i gang med et ungdomsliv, hvor andre horisonter åbner sig. Det er helt normalt, men her bliver det væsentligt, at man som forælder støtter de unge i denne udvikling, og altså giver de unge plads til at udfolde sig uden at give slip på relationen. Det er en balancegang og måske betyder det, at der skal findes andre rutiner og måder at gøre tingene på for at få det til at fungere. Forældre kan her forsøge at støtte de unge i balanceringen af familien og deres øvrige ungdomsliv, og helst på en så fordomsfri måde som muligt.

Opmærksomhed på unge, der går under radaren for mistrivsel

Selvom det generelle billede af de unge og deres familierelationer i Gentofte Kommune er positivt, giver enkelte unge udtryk for, at de har det svært og ikke har nogle voksne at tale med, når noget er svært. Det gælder både nogle få unge i trygge, stabile familier, og unge uden dette. Det er en gruppe unge, der ofte står alene med problemer som for eksempel ensomhed, dårligt selvværd eller andre udfordringer. Det kan være unge fra alle samfundslag og unge, der trives i nogle aspekter af livet, men mistrives i andre. Derfor kan det være svært at få øje på disse unge. Vær derfor særligt opmærksom på, når disse unge forsøger at række ud, og tag deres henvendelser seriøst – og her har lærerne på de unges uddannelsesinstitutioner en særlig rolle at spille, fordi de kan være de første, som de unge henvender sig til.

Støtteordninger

Kommunens støtteordninger – og særligt kontaktpersoner – omtales af de unge, der har benyttet sig af dem, som særdeles positive og afgørende for deres trivsel. Det anbefales derfor at fortsætte Gentofte Kommunes støtte til unge, der har brug for en ekstra hånd, som det også blev anbefalet i kapitel 2 og kapitel 3.

Kapitel 8: De unges egne anbefalinger

Dette kapitel er lidt anderledes end de øvrige kapitler i undersøgelsen. I dette kapitel præsenterer vi de anbefalinger, som de unge fremkom med i den workshop, som vi holdt med dem i forbindelse med denne ungdomsprofilundersøgelse (se appendiks A for uddybende information om workshoppen). Disse anbefalinger adskiller sig fra dem, der står beskrevet efter hvert af de øvrige kapitler i rapporten på den måde, at anbefalingerne her præsenteres mere eller mindre sådan, som de unge selv udviklede dem på workshoppen. Det er første gang vi præsenterer den form for anbefalinger i forbindelse med disse ungdomsprofilundersøgelser. Ved at præsenterer de unges egne anbefalinger på denne måde, tages de unges perspektiver alvorligt, selv når deres anbefalinger ikke nødvendigvis stemmer overens med de opmærksomhedspunkter og anbefalinger, vi har beskrevet undervejs i ungdomsprofilen.

Otte unge deltog i workshoppen. Workshoppen viste, hvad de unge selv vurderer som de mest presserende temaer i deres hverdag. Forud for arbejdet med anbefalingerne, blev deltagerne præsenteret for ti temaer (se figur 8.1), udledt af interviewene med de unge. De unge i workshoppen fik dernæst op til tre stemmer til at prioritere de temaer, de fandt vigtigst. De to temaerne med flest stemmer blev udgangspunktet for de unges videre arbejde med at udvikle anbefalinger i workshoppen. Derfor er det kun anbefalinger knyttet til disse to temaer, som er at finde i kapitlet her.

De unges stemmefordeling på de forskellige temaer fremgår af figur 8.1. Som figuren viser, blev ”Udseende, Krop og Køn” og ”Forventninger og Idealer” de to temaer med højest antal stemmer:

Figur 8.1: Fordeling af de unges stemmer ved valg af temaer at arbejde videre med til workshoppen.

Selvom resultatet ikke er repræsentativt for alle unge i Gentofte Kommune, er det bemærkelsesværdigt, at de temaer, som denne gruppe unge vurderer som de vigtigste, sjældent får samme opmærksomhed i den offentlige debat om unges trivsel. Dette peger på et behov for at rette fokus mod de områder, som fylder for de unge, men som måske overses i de eksisterende diskussioner.

Workshoppen indikerer, at vi særligt bør sætte fokus på problematikker relateret til:

Udseende, krop og køn

Forventninger og idealer

I det følgende dykker vi ned i disse to temaer og undersøger, hvad de unge selv har peget på og italesat som særligt væsentligt at holde for øje, når man skal arbejde for at skabe gode og meningsfulde ungdomsliv fremadrettet i Gentofte Kommune.

Udseende, krop og køn

I forbindelse med temaet om Udseende, Krop og Køn, kommer de unge ind på en række anbefalinger inden for forskellige områder, som knytter sig til konkrete problematikker i deres hverdagsliv. Størstedelen af disse problematikker udspiller sig i skolen. Hver ungeanbefaling i de hvide bokse herunder er rammesat af en sammenfatning af de unges problemidentifikation knyttet til anbefalingen i de røde bokse:

”Det kan være grænseoversskride at have madpakke med”

Mad kan opleves som et stort pres, og der findes stereotype holdninger til, hvad der må spises, og hvad der ikke må; hvornår man må spise, og hvornår man ikke må. De unge beskriver blandt andet, at de kan finde på at købe noget andet end det, der er i kantinen, fordi det ikke altid opleves som ’korrekt’ at spise kantinens mad. Ligeledes kan det opleves som skamfuldt eller grænseoverskridende at have madpakke med. De fremhæver også, på linje med de fremlagte pointer i kapitel 6, at der nogle gange skabes en enighed om, at man ikke spiser noget – særligt hvis man skal til fest senere på dagen og ikke vil se tyk ud.

Ungeanbefaling: Eksperimentér med fælles kantineordning

De unge anbefaler, at der etableres en fælles kantineordning både i folkeskolen og på ungdomsuddannelserne. Ordningen kan gå ud på, at alle spiser det samme mad hver dag, og at de spiser det sammen – også med læreren. På den måde skabes der rammer, der gør, at spisning bliver en fælles aktivitet, hvor kulturelle holdninger til, hvad der må spises og hvornår, ikke er i fokus.

”Lister og normeringer baseret på udseende gør, at personen bag glemmes”

På flere skoler i Gentofte Kommune er det udbredt, at eleverne laver ’lister’, som rangerer udseende. Listerne er ofte kønsopdelte og fungerer gennem pointsystemer, hvor især drengene giver pigerne point ud fra deres udseende. De har også erfaringer med, at pigerne lister drengene. Problemet ligger især i, at udseende sættes i fokus, og personen bag glemmes.

Ungeanbefaling: Mere lærerfaciliteret dialog i klassen

De unge anbefaler, at der tages dialoger i klassen sammen med læreren om, hvad konsekvenserne ved lister og pointsystemer centreret omkring udseende er. Læreren bør være med til at facilitere en sådan samtale og sætte fokus på, at de i stedet skal lægge mærke til hinandens handlinger eller fremtoninger frem for udseende.

”Vi vil gerne undervises i den normale krop”

De unge oplever et stort pres for at leve op til den perfekte krop, som de oplever særlig gældende i Gentofte Kommune. De mener desuden, at det ofte negligeres, at også unge mænd kæmper med idealer om den perfekte krop, hvorfor det må betragtes som et problem for begge køn. De beskriver også, at der er en popularhedskultur, hvor tøj og mærker er med til at signalere, hvem der er inde, og hvem der er ude.

Ungeanbefaling 1: Undervisning i den almindelige krop

De unge anbefaler, at det vil være en god idé at få undervisning i, hvad det vil sige at have en almindelig krop, og hvordan den fungerer ud fra et biologisk perspektiv. Her bør være fokus på, hvad der sker med kroppen i puberteten. De mener desuden, at det er helt essentielt, at undervis-

ningen ikke er kønsopdelt, fordi det er vigtigt, at kønnene lærer om hinandens kroppe og disses udvikling. Undervisningen skal starte på et tidligt alderstrin og ikke kun være forbeholdt gymnasieniveau. De begrundede disse anbefalinger med, at det er vigtigt, at de unge i Gentofte lærer, at det ikke er hensigtsmæssigt eller naturligt, at en kvindekrop er ”så og så tynd”, eller at en mandekrop er ”så og så” stærk. På den måde får de bevidsthed og forståelse for, at kroppe ikke skal leve op til stereotype fortællinger, da det hverken er sundt eller naturligt. På den måde adresseres de fordømmende blikke, og der fremmes en forståelse for, at det ikke er særlig sundt, når kroppen skal leve op til en vis standard.

Ungeanbefaling 2: Seksualundervisning

De unge anbefaler, at seksualundervisning ikke er kønsopdelt, skal starte tidligt, gerne i folkeskolen, og skal varetages af en fagprofessionel – ikke af klassens lærer, da lærerne ofte kan være akavede omkring disse temaer.

Ungeanbefaling 3: Undervisning i usunde trends

De unge anbefaler, at der skal være fagprofessionel undervisning om konsekvenser af usunde trends, gerne varetaget af en sygeplejerske eller ernæringsterapeut. Dette kunne for eksempel være konsekvenserne af at gå i solarie. De forklarer, at der kan være forskel på, hvordan de unge lytter til denne viden, alt efter om ens forældre fortæller det, eller om det er fagprofessionelle, der underviser i det.

Ungeanbefaling 4: Uniformer/dresscode

De unge anbefaler, at der skabes tydeligere rammer for, hvad de må have på i skole, og hvad de ikke må, fordi det vil afhjælpe en perfektionskultur. Skolebestemt uniform eller dresscode vil medvirke til at sætte fokus på, at skolen er et læringssted og ikke et modeshow og vil desuden fjerne pres omkring udseende og krop blandt eleverne. Samtidig bør skolen basere disse regler på en dialog med eleverne, for at elevernes perspektiver inddrages i beslutningsprocessen, og så eleverne forstår, hvorfor eventuelle ændringer omkring dresscode finder sted.

Forventninger og idealer

Under temaet "Forventninger og idealer" fremhæver de unge en række anbefalinger, der knytter sig til konkrete udfordringer i deres hverdag. Også disse anbefalinger knytter sig overvejende til skolen.

"Der mangler fælles klassesamtaler"

De unge beskriver, at det vil være godt for deres trivsel og klassens fællesskab, hvis de har et rum, hvor hele klassen kan tale med hinanden om hverdagslige udfordringer.

Ungeanbefaling: Indfør 'Klassens Time'

Der skal afsættes tid på skemaet til at tale om klassens fællesskab mere generelt. De unge ser gerne, at det implementeres i både folkeskolen og på ungdomsuddannelserne.

"Der mangler plads til forskellighed"

De unge oplever, at de hurtigt kan 'stikke ud' fra fællesskaberne og få følelsen af ikke at passe ind.

Ungeanbefaling: Skab rummelige rammer med plads til forskellighed

Det er de voksne omkring de unge, der skal sørge for, at alle føler sig velkomne i fællesskaberne. Det almene rum skal udvides, og der skal også være specialiserede rum for dem, der ikke passer ind andre steder.

”Det er svært at være afsender på problemer”

Som en del af samtalen om klassens time beskriver flere af de unge, hvordan det kan være svært at være den, der italesætter problemer i klassen eller kommer med forslag til, hvad hele klassen skal lave. Det svære består i, at de unge kan være bange for, hvordan forslaget vil blive taget imod, og det beskrives som grænseoverskridende at komme med forslag i plenum.

Ungeanbefaling: Afprøv en anonym brevkasse

De unge mener, at en anonym brevkasse kan have flere funktioner. Særligt tre bliver fremhævet:

- Det første formål med brevkassen er at komme med idéer til fællesskabende aktiviteter i klassen. Her er tanken, at eleverne hver især kan komme med forslag til om, hvad de kan lave sammen i klassen, og forslagene kan både vedrøre aktiviteter i og efter skole. De unge fortæller i den forbindelse, at de synes, det er vigtigt med aktiviteter uden for skolen, fordi det styrker fællesskabet i klassen.
- Det andet formål med brevkassen er, at de unge kan komme med anonyme forslag til, hvad der skal foregå af faglige aktiviteter i klassen. De unge vil nemlig gerne have mere indflydelse på, hvad der skal læres, og hvordan det skal læres. Grunden er, at de unge ikke nødvendigvis oplever, at det faglige stof er meningsfuldt, og derfor sidder de tit med en følelse af, at de spilder deres tid. De efterspørger, at undervisningen tager afsæt i deres hverdag, at den virker relaterbar, og at de får forklaret, hvad de skal bruge den viden, som de tilegner sig i skolen til.
- Det sidste formål med brevkassen er, at de unge gerne vil have et sted, hvor de anonymt kan henvende sig omkring de problemer, de oplever i relation til det sociale i klassen. Det kan være udfordrende at være afsender på de svære ting i klassen, hvorfor det vil være rart med et anonymt sted at henvende sig.

”Hvad er det fælles i klassens fællesskab?”

De unge fortæller, at når de starter i en klasse et nyt sted, så kan det være svært at få øje på, hvad de har til fælles med de andre i klassen.

Ungeanbefaling: Dyrk en fælles kultur fra start

De unge anbefaler, at lærerne hjælper nystartede unge på en uddannelse med at se, hvad de har til fælles. De mener, at det er de voksne, som skal være bannerfører for klassens fælles kultur, og at det især er i starten af uddannelsen, at dette ansvar skal tages af de voksne. De fortæller også, at når de kan spejle sig i andre eller kan genkende noget hos dem, så føler de, at de hører sammen.

”Lærerens rolle betyder noget”

De unge beskriver, at lærerens rolle har en stor indflydelse på, hvordan de har det i klassen. Derfor bliver de meget påvirkede af lærerens tilstedeværelse i klassen.

Ungeanbefaling: Hav mere fokus på engagement, relaterbarhed, inddragelse og feedback

I den forbindelse har de unge udtænkt fire delanbefalinger til læreren.

- Den første delanbefaling går på lærerens fremtoning. Når læreren er motiveret og udviser engagement, så smitter det og fremmer de unges læring.
- Den næste delanbefaling går på, at undervisningen skal være relaterbar. Når læreren gør brug af varierede læringsmetoder og tager afsæt i de unges hverdagsliv, så gør det det nemmere at følge med og forstå, hvad der bliver undervist i. De mener, at lærerne skal være bedre til at omsætte undervisningen og være bedre til at

formulere, hvad det er, som eleverne netop skal bruge den konkrete undervisning til.

- Den tredje delanbefaling går på inddragelse. De unge vil gerne inddrages i, hvad lærerens agenda med undervisningen er. De stiller i den forbindelse spørgsmålet ”Hvorfor er det relevant at læse Helle Helle?” I forlængelse af forslaget om ’den anonyme brevkasse’ mener de også, at de unge selv bør kunne komme med idéer til nye læringsmetoder eller emner. De vil generelt gerne inddrages i undervisningen og få mere medbestemmelse, da det på den måde bliver mere meningsfyldt.
- Den sidste delanbefaling omhandler feedback. De udtrykker ønsker om mere kendskab til, og forståelse for, egen udvikling og udfordringer, frem for blot at blive ’målt’ ud fra et tal [karakterer]. Dette, fordi karakterer provokerer til udenadslære og ikke til reel læring. Samtidig mener de unge, at karakterer bidrager til en konkurrencelignende kultur, som kan mindskes igennem individuel feedback.

”Det er svært at sige fra”

Det kan være svært at sige fra overfor ubehagelig stemning, fordi de unge er bange for at ’ødelægge den gode stemning’. De beskriver også, at hvis de siger fra, kan de opleve manglende støtte omkring handlingen fra andre.

Ungeanbefaling: Hjælp til sund grænsesætning

De unge anbefaler, at voksne bør facilitere tiltag, der gør det mere sikkert og tiltalende at sige fra overfor situationer, som opleves ubehagelige eller grænseoverskridende. Tiltagene kunne blandt andet bestå i, at der kom én udefra, som de unge har tillid til og føler sig tryk ved, som kan hjælpe dem med at lære at sige fra. Et andet tiltag kunne være, at der tages inspiration

fra online forummer, hvor der tales om sund grænsesætning. Det, der også er vigtigt er, at det ikke altid er de voksne, der fortæller, hvad der er rigtigt eller forkert at sige eller gøre. Det er fint, at de voksne faciliterer rammerne for sund grænsesætning eller, at det er dem, der får øje på behov for grænsesætning, men det bør ikke være ensbetydende med, at de har forståelsen og viden om, hvad der er rigtigt og forkert i den konkrete situation. Derfor er det en god idé at inddrage andre, eventuelt ældre, unge.

”Skolen fylder for meget”

De unge beskriver, at de føler sig udbændte, når de har fri, og at meget undervisning opleves som ’fyld’, hvor der egentlig ikke læres noget. Undervisningen er der bare, fordi den skal være der, men den giver ikke mening. Samtidig opleves det som ’stressende’, når skole og lektier tager energi fra sociale arrangementer, fordi de unge bliver nødt til at prioritere skoleopgaver over det sociale. De italesætter også, hvordan de ofte ikke kan huske, hvad de har lært, da der er så meget i løbet af en skoledag, at det hele flyder sammen.

Ungeanbefaling: Afprøv kortere skoledage

De unge foreslår, at de skal møde en time senere, og at dagen eventuelt også forkortes. De oplever et klart behov for at fremme kvalitet frem for kvantitet, idet meget undervisning opleves meningsløs. De vil hellere have, at de føler sig oplagte til en undervisning frem for, at de blot skal være der, fordi de ’skal’.

Litteratur

Alkohol og Samfund. "Derfor har vi brug for en ny festkultur". [Unge Ønsker Forandring: Mod en Ny Festkultur | Alkohol & Samfund](#) [Hentet 12.12.24]

Alkohol og Samfund (2022). "Danske unge drikker fortsat mest i Europa", 16. december 2022. [Danske unge drikker fortsat mest alkohol | Alkohol & Samfund](#) [Hentet 17.12.24]

Arbejdstilsynet (2023). Datavisning: National Overvågning af Arbejdsmiljøet blandt Lønmodtagere 2021 og 2023. <https://at.dk/arbejdsmiljoe-i-tal/national-overvaagning-af-arbejdsmiljoeet-blandt-loenmodtagere/datavisning/> [Hentet 13.12.24]

Brown, J. & Isaacs, D. (2005). *The World Cafe Book: Shaping Our Futures Through Conversations that Matter*

Bruselius-Jensen, M. & Nielsen, A.M.W. (2022). *Unge medbestemmelse og samfundsdeltagelse – tendenser, udfordringer og opmærksomhedspunkter*. Frederiksberg: Frydenlund Academic.

Bruselius-Jensen, M., Sørensen, N.U. & Katznelson, N. (2023). *Fællesskaber i ungdomslivet, Når de gør godt, og når de gør ondt*. Aalborg: Aalborg Universitetsforlag.

Bruselius-Jensen, M., & Sørensen, N. U. (2017). *Unge fællesskaber: Mellem selvfølghed og vedligeholdelse*. (1 udg.) Aalborg Universitetsforlag.

BørnUngeLiv (2024). "Spørgeskemaundersøgelser – Ungeprofilundersøgelsen". [BørnUngeLiv.dk - Børne og Ungeportalen](#). [Hentet 16.12.24]

Danmarks Statistisk (2022). "Unge uden for beskæftigelse og uddannelse (NEET)". [Unge uden for beskæftigelse og uddannelse \(NEET\) - Danmarks Statistik](#) [Hentet 10.12.24]

Gentofte Kommune (2024a). "En Ung Politik – anbefalinger", anbefalinger fra Gentofte Kommunes opgaveudvalg, En Ung Politik. [En Ung Politik - Gentofte Kommune](#) [Hentet 17.12.24]

Gentofte Kommune (2024b). "Handleplan for at øge søgetallet til erhvervsuddannelser 2024/2025". Gentofte Kommune 12-04-2024.

Grønhøj, A., Thomsen, K., Bech-Larsen, T. & Salnikova, E. (2024): Forældreperspektiver på børn og unges madvaner. Rådgivningsrapport fra DCA – Nationalt Center for Fødevarer og Jordbrug, Aarhus Universitet, leveret: 04.09.2024.

Hakim, C. (2010): Erotic Capital. *European Sociological Review*, 26(5) pp. 499–518

Hansen, N.H.M. (2004): *Hvad har de gang i? En profilanalyse af Gentoftes unge 2004*. København: Center for Ungdomsforskning

Hansen, N.H.M., Louw, A.V., & Wessels, M.N. (2016). *Ungdomsprofil 2016. Gentofte Kommune*. Center for Ungdomsforskning.

Illeris, K., Katznelson, N., Nielsen, J. C., Sørensen, N. U., & Simonsen, B. (2009). *Ungdomsliv: mellem individualisering og standardisering*. Samfundslitteratur. 1. udgave.

Jacobsen, B., & Nørup, I. (2020). Young people's mental health: Exploring the gap between expectation and experience. *Educational Research*, 62(3), 249-265. <https://doi.org/10.1080/00131881.2020.1796516>

Jobpatruljen (2024). Evalueringsrapport for Jobpatruljen.

<https://www.jobpatruljen.dk/wp-content/uploads/2024/11/Jobpatruljens-Evalueringsrapport-2024.pdf>. [Hentet 13.12.24]

Jensen, M. T. & Østergaard, J. (2021). Ungeprofilundersøgelsen 2019/2020. En repræsentativitetsundersøgelse. VIVE – Viden til Velfærd Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Justenborg, K.V. og Landis, L. (2024). Social classes betydning for pigers trivsel i folkeskolen. *Dansk Pædagogisk Tidsskrift*.

Justenborg, K.V. (2023). *Vurdere(n)de Elevkroppe: Et mixed methods-studie af kroppens inter-relationelle betydning for eleveres sundhed og trivsel i folkeskolen*. Aalborg: Ph.d.-serien for Det Humanistiske og Samfundsvidenskabelige fakultet, Aalborg Universitet.

Jobpatruljen (2024). Evalueringsrapport for Jobpatruljen.

<https://www.jobpatruljen.dk/wp-content/uploads/2024/11/Jobpatruljens-Evalueringsrapport-2024.pdf> [Hentet 13.12.24]

Katznelson, N., Sørensen, N.U. & Illeris, K. (2020). *Unge motivation og læring. 12 eksperter om motivationskrisen i uddannelsessystemet*. 2. udgave. København: Hans Reitzel.

Katznelson, N., Pless, M., & Görlich, A. (2022). Mistrivsel i lyset af tempo, præstation og psykologisering: Om ny udsathed i ungdomslivet. Aalborg Universitetsforlag. Ungdomsliv

Krogh, S. C. (2022). *Et ungdomsliv under pres? Når udskolings elever skal navigere i præstationer, køn og sociale medier*. Aalborg Universitetsforlag. Ph.d.-serien for Det Humanistiske og Samfundsvidenskabelige fakultet, Aalborg Universitet <https://doi.org/10.54337/aau495535869>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015): *Interview – det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. (3. udgave). København: Hans Reitzels Forlag.

Larsen, K. (2021). Rekonstruktion af sundhedskapital. Formelle og informelle kilder og veje i et konstruktionsarbejde over 15 år. *Praktiske Grunde* (1): 93-114.

Louw, A. V & Katznelson, N. (2018). *Karakterbogen: Om karakterer, læring og elevstrategier i en præstationskultur*. (1 udg.) Aalborg Universitetsforlag. Ungdomsliv

Madsen, O. J. (2019). *Generasjon Prestasjon – hva er det som feiler oss?* Oslo: Universitetsforlaget.

Madsen K. R., Román J. E. I., Damsgaard M. T., Holstein B. E., Kristoffersen M. J., Pedersen T. P., Michelsen S. I., Rasmussen M., Toftager M. (2022). Skolebørnsundersøgelsen 2022. København. Statens Institut for Folkesundhed, SDU.

McLellan, R., Faucher, C. & Simovska, V. (2022). Wellbeing and Schooling: Why Are Cross-Cultural and Cross-Disciplinary Perspectives Needed? In R. McLellan, C. Faucher & V. Simovska (eds.), *Wellbeing and Schooling, Cross Cultural and Cross Disciplinary Perspectives*. Pp. 1-17. Online: Springer.

McLeod, J. & Wright, K. (2016). What does wellbeing do? An approach to defamiliarize keywords in youth studies. *Journal of Youth Studies*, 19(6): 776-792.

Nielsen, K.T.P. & Louw, A. (2021). *Ungeprofil 2020 - Gentofte Kommune*. Center for Ungdomsforskning.

Nielsen, M.L. (2024). *Skal vi virkelig gå på kompromis med børn og unges sikkerhed i jagten på arbejdskraft?* Kronik i Jyllands-Posten. 06.06.2024.

O'Toole, C. & Simovska, V. (2022). Wellbeing and Education: Connecting Mind, Body and World. In R. McLellan, C. Faucher & V. Simovska (eds.), *Wellbeing and Schooling, Cross Cultural and Cross Disciplinary Perspectives*. Pp. 21-34. Online: Springer.

Petersen, A. (2016). Præstationssamfundet. København: Hans Reitzels Forlag, 1. udgave, 2. oplag.

Reckwitz, A. & Rosa, H. (2022). *Senmoderniteten i krise*. København: Hans Reitzels Forlag.

Ritzau (2023). "Det store skilsmisse-danmarkskort: Her bliver flest skilt". Pressemeddelelse d. 6/10 2023 (<https://via.ritzau.dk/pressemeddelelse/13729792/det-store-skilsmisse-danmarkskort-her-bliver-flest-skilt?publisherId=13560406&lang=da>)

Rosa, H. (2014). *Fremmedgørelse og acceleration*. København: Hans Reitzels Forlag.

Ruge, M., Hansen, P. H., Aagaard, N. L, Kristensen, J. S. og Ibsen, J. T. (2024). "Unge trivsel i Gentofte Kommune". VIVE – Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd.

Schultz, K. (2024). "Lidt flere unge har et fritidsjob". Danmarks Statistik. <https://www.dst.dk/da/Statistik/nyheder-analyser-publ/bagtal/2024/2024-03-07-Lidt-flere-unge-har-et-fritidsjob>

Sørensen, N.U., & Nielsen, J.C. (2014). Et helt normalt perfekt selv. Konstruktioner af selvet i unges beretninger om mistrivsel. *Dansk Sociologi*, 25(1), 3

Sørensen, N.U., Pless, M., Katznelson, N., & Nielsen, M.L. (2017). Picture Perfect. Præstationsorienteringer blandt unge i forskellige ungdomslivskontekster. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 17(2).

Sørensen, N. U., Nielsen, M. L., Ørngreen, R., Henningsen, B. S., Gundersen, P. B., Nielsen, L. M., Toft Rønberg, M., Sørensen, S. A., & Knudsen, S. P. (2020). Når unge flytter hjemmefra: Om bevægelser, udfordringer og muligheder i unges overgange til voksenlivet. (Print 2020, OA 2022 udg.) Aalborg Universitetsforlag. Ungdomsliv Bind 8

Sørensen, N. U., Katznelson, N., Nielsen, M. L., Madsen, E. A., & Marstrand, B. (2024). *Levbare ungdomsliv: Om unges bestræbelser på at trives*.

Thingstrup, S.H. & Marschall, A. (2019). Trivselsbegrebet mellem politik, pædagogik og praksis. I A. Marschall & S.H. Tingstrup (red.). København: Akademisk forlag, s. 17-32.

UU-Gentofte (2024). "Søgemønstre 2024. Rapport om søgning til ungdomsuddannelser og 10. klasse". Gentofte Kommune, april 2024.

Lesner, R. V., Damm, A. P., Bertelsen, P., & Pedersen, M. U. (2022). The effect of school-year employment on cognitive skills, risky behavior, and educational achievement. *Economics of Education Review*, 88, Article 102241. <https://doi.org/10.1016/j.econedurev.2022.102241>

Warming, H. (2011a). *Børneperspektiver. Børn som ligeværdige medspillere i socialt og pædagogisk arbejde*. København: Akademisk Forlag.

Warming, H. (2011b). Getting under their skins? Accessing young children's perspectives through ethnographic fieldwork. *Childhood*, 18(1): 39-53. DOI: 10.1177/0907568210364666.

Appendiks A: Datagrundlag og undersøgelsesmetoder

I dette appendiks beskrives det datagrundlag og de undersøgelsesmetoder, som indgår i Gentofte Ungdomsprofil 2024.

Rapportens primære datakilder:

- Spørgeskemadata for Gentofte Kommune fra BørnUngeLivs nationale ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.
- Fokusgruppe- og enkeltinterviews med 40 unge (15-25 år):
 - 7 fokusgruppeinterviews
 - 4 individuelle interviews
- Workshop med 8 unge i Gentofte Kommune.

Spørgeskemadata

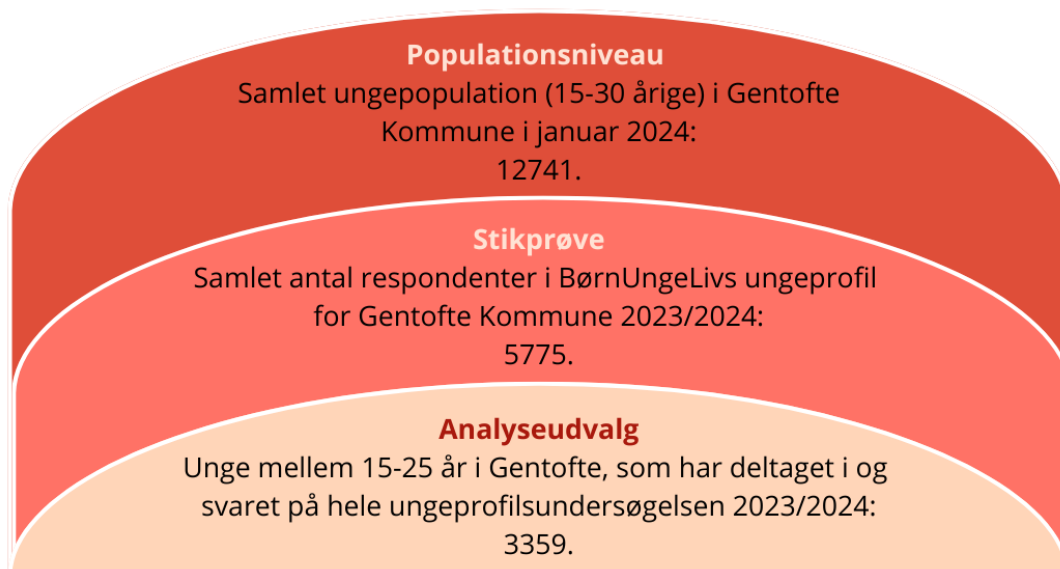
De kvantitative data i rapporten stammer fra den seneste runde af BørnUngeLivs landsdækkende ungeprofilundersøgelser, som foretages årligt. Ungeprofilundersøgelsen er en statistisk spørgeskemaundersøgelse rettet mod børn og unge, som bruges af kommuner landet over for at opnå konkret indsigt i børns og unges trivsel og sundhed på kommunalt niveau. Spørgeskemaet findes i forskellige udgaver, som er målrettet hhv. elever i 7.-9. klasse, unge i alderen 15-30 år i gang med en ungdomsuddannelse, og unge fra 15-30 år uden for uddannelse, arbejde eller anden beskæftigelse. I denne undersøgelse har vi haft adgang til spørgeskemadata for unge i udskolingen og på ungdomsuddannelserne i Gentofte Kommune.

BørnUngeLivs undersøgelse dækker en bred række temaer, herunder familieforhold, uddannelse, fritid, arbejde, trivsel, sundhed, risikoadfærd og brug af rusmidler. Spørgsmålene er målrettet og tilpasset undersøgelsens målgruppe, og kommunen vælger selv de specifikke temaer og spørgsmål¹².

Population og analyseudvalg

I januar 2024 bestod den samlede ungepopulation i undersøgelsen af 12.741 unge mellem 15 og 30 år i Gentofte Kommune. Den kvantitative del af undersøgelsen inkluderer unge fra udskoling og ungdomsuddannelser, der deltog i den seneste BørnUngeLiv-undersøgelse (n=5775). Efter datahåndtering blev analyseudvalget afgrænset til unge mellem 15 og 25 år i skole- eller uddannelsesforløb, og rapportens analyser bygger derfor på svar fra denne gruppe på 3359 unge (se figur A.1). Det er dog vigtigt at nævne, at antallet af svar (n) varierer i rapporten, fordi nogle respondenter har sprunget spørgsmål over. Vi har alligevel inkluderet flest mulige respondenter i analyserne, for at give et bredt indblik i dataene. Antallet af besvarelser for specifikke analyser er angivet under graferne i rapportens tabeltekster.

¹² For nærmere uddybning se: [BørnUngeLiv.dk](https://bornungeliv.dk) - Børne og Ungeportalen

Figur A.1: Bevægelse fra populationsniveau til analyseudvalg i undersøgelsens kvantitative del.

Nogle ungegrupper er ikke repræsenteret i BørnUngeLivs data og dermed heller ikke i denne rapport's kvantitative materiale. Det gælder især unge uden for uddannelse, arbejde eller anden beskæftigelse.

VIVE (2021) har undersøgt repræsentativiteten i BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelser – både nationalt, regionalt og kommunalt – ved at sammenholde respondentgruppen fra undersøgelsens 2019/20 runde med den relevante population af unge i almindelighed. Angående ungeprofilundersøgelsen fra Gentofte Kommune specifikt observerer VIVE's repræsentativitetsanalyse en underrepræsentation af elever med anden etnisk baggrund eller sociale udfordringer samt en entydig overrepræsentation af elever med forældre i beskæftigelse. Derudover observeres statistisk signifikante forskelle i fordelingen på forældres uddannelsesniveau. Overordnet konkluderer VIVE's repræsentativitetsanalyse, at kommuner generelt set bør være varsomme, når de anvender data fra undersøgelsen til at vurdere unges trivsel, risikoadfærd og andre forhold, fordi analyserne overordnet set tyder på, at resultaterne –

selvom der foretages en statistisk vægtning – muligvis vil undervurdere omfanget af problemer, idet unge, som har sociale udfordringer inde på livet, eller som kommer fra hjem med lav socioøkonomisk status, er underrepræsenterede (Jensen & Østergaard 2021).

Databehandling: Frekvens- og krydstabeller

Spørgeskemadata er behandlet i statistikprogrammet STATA. Her blev data rensset, så det endelige datagrundlag kun omfattede besvarelser fra respondenter mellem 15 og 25 år, som havde gennemført hele spørgeskemaet. Programmet blev også brugt til at lave frekvenstabeller og krydstabeller for at give et overblik over data og undersøge mulige analytiske sammenhænge. Grafiske fremstillinger af disse tabeller fremgår i rapportens analyser.

Kvalitative interviews

Der er foretaget 11 fokusgruppe- og individuelle interviews med i alt 40 unge i alderen 15-25 år, fordelt ligeligt på køn (unge kvinder=20, unge mænd=20). 12 unge gik i 9. klasse, 21 på en ungdomsuddannelse (1.g., 2.g. eller HF). 7 unge er uden for job og uddannelse. Alle interviews havde en varighed på mellem 1 og 1½ time. 7 af interviewene er foretaget som gruppeinterview, og 4 er foretaget som enkeltinterview. Det individuelle interview blev tilbudt til unge uden for uddannelse eller beskæftigelse for at skabe større tryk i interviewsituationen, hvor de kunne dele fortællinger, oplevelser og erfaringer på egne præmisser. Gentofte Kommune har stået for rekrutteringen af de unge til interview gennem skoler, ungdomsuddannelser og vejledende tilbud.

Interviewene var tematiske og fokuserede på de unges hverdag og oplevelser inden for temaer som skole, fritid, venner, fester, arbejde, udseende og trivsel med tilstrækkelig åbenhed og tid til at kunne forfølge de unges egne perspektiver undervejs i interviewene (jf. Kvale & Brinkmann 2015).

Alle interviews er kodet i Nvivo®, dels ud fra undersøgelsens overordnede tematikker og dels med fokus på nye betydningsfulde tematikker, der opstod undervejs i læsningen. Kodningerne har således været en vekselvirkning mellem den overordnede tematiske ramme og de unges egne perspektiver.

Workshop

I forbindelse med undersøgelsen har der været afholdt en workshop med 8 unge fra Gentofte Kommune i Byens Hus. Workshopen var designet af CeFU med inspiration fra metoden ”World Café Method” (jf. Brown & Isaacs 2005). World Café Method baserer sig på idéer om, at den demokratiske deltagelse kan styrkes gennem dialog, og at fremtiden formes igennem betydningsfulde samtaler. Samtalerne bør tage afsæt i afgrænsede emner og foregå i mindre grupperinger. Formålet med workshopen var således at facilitere samtaler mellem unge i Gentofte Kommune, og lade disse samtaler lede til konkrete anbefalinger med afsæt i de analyser, som CeFU var i gang med at udarbejde.

I workshopen deltog én ung mand og syv unge kvinder i alderen 15 til 22 år, hvoraf to var fra grundskolen, tre fra gymnasiale uddannelser, to fra STU (Særligt Tilrettelagt Ungdomsuddannelse) og én som holdt sabbatår. Fire af de unge var desuden medlemmer af det kommunale ungdomspolitiske initiativ, UngMegafon¹³.

På baggrund af præsentation af det igangværende forskningsprojekt og de foreløbige tematikker, som forskerholdet arbejdede med, stemte de unge på demokratisk vis om, hvilke temaer de mente var mest centrale for deres ungdomsliv, og som de ville arbejde videre med i workshopen. De valgte

¹³ UngMegafon henvender sig til unge i alderen 13-25 år med tilknytning til Gentofte Kommune. Deres formål er at træne de unge i kommunens demokratiske deltagelse og give dem indflydelse på de politiske processer, der knytter sig til ungdomslivet i Gentofte Kommune.

temaer: 'Udseende, Krop og Køn' og 'Forventninger og Idealer'. De unges perspektiver og anbefalinger fra workshoppen præsenteres selvstændigt i kapitel 8 i rapporten.

Ved både at benytte kvantitative og kvalitative data som grundlag for analyserne giver rapporten en bred og dyb forståelse af ungdomslivet i Gentofte 2024 gennem de unges egne fortællinger og perspektiver.

Appendiks B:

Gentofte Ungdomsprofil over tid

Idet vi har gennemført ungdomsprofilundersøgelser med nogenlunde samme metode i 2016, 2020 og 2024 vil vi i dette appendiks B lave nedslag i udvalgte steder fra de 6 kapitler i 2024 rapporten, hvor der viser sig enten forandringer eller stabilitet over tid i forhold til, hvordan de unge i Gentofte kommune har det på en række parametre. Det skal siges at måden at angive tallene på varierer på tværs af de 3 rapporter, hvilket i visse tilfælde vanskeliggør direkte sammenligninger. I form og tilgang minder 2020 og 2024 rapporterne mest om hinanden. Derudover skal det nævnes at de statistiske krydskørsler, der er foretaget i 2020 og 2024 rapporten, ikke var mulige at lave i 2016 rapporten, fordi vi dengang ikke havde adgang til rådata fra de anvendte surveys. Derfor baserer sammenligningerne over tid i dette appendiks sig i overvejende grad på 2020 og 2024 rapporterne.

Først og fremmest skal det fremhæves, at det overordnede billede af de unge i Gentofte Kommune har ikke forandret sig radikalt siden 2016 og 2020. Således angiver 90% af de 15-25-årige i Gentofte Kommune i BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse 2023/2024, at de har det godt eller meget godt i skolen og 92% angiver det samme i forhold til derhjemme. Videre angiver 96% af de unge, at de har det godt eller meget godt med deres venner i fritiden og samme høje tal (86%) gør sig gældende for de unges egne vurderinger af deres sundhed og trivsel. Til trods for, at BørnUngeLivs nyeste undersøgelse også viser, at en mindre gruppe unge i Gentofte viser tegn på, eller er i risiko for at udvikle stress og depression (7%), rykker det ikke ved dette overordnede billede, som også gjorde sig gældende i de tidligere ungdomsprofiler: De unge i Gentofte Kommune lever generelt gode og trygge ungdomsliv og trives godt. Det gennemgående billede er altså, at de unge beskriver Gentofte Kommune som en tryk og god kommune at være ung i. De oplever at have mange muligheder i kommunen og beskriver generelt set deres ungdomsliv

som privilegeret og langt størstedelen af de unge trives godt både i skolen og privat.

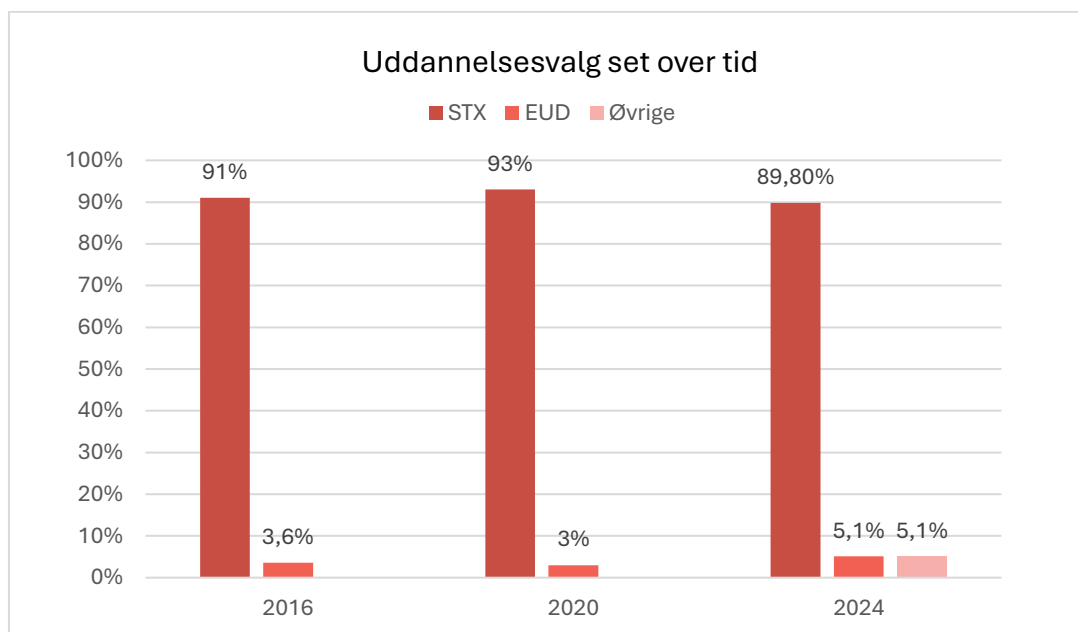
De unge oplever dog også et pres for både at leve op til egne forventninger og til de forventninger, de oplever fra omverdenen og deres forældre. Et pres der, af mange af de unge, kobles sammen med oplevelsen af at have mange muligheder i Gentofte Kommune og generelt høje uddannelsesforventninger. Derfor synes balancearbejde og prioriteringer derfor også at være et gennemgående træk på tværs af 2016, 2020 og 2024 undersøgelserne.

I det følgende laver vi konkrete sammenlignende nedslag i kapitlerne med udgangspunkt i kapitlerne fra 2024 rapporten.

Kapitel 2: Veje i og uden for uddannelse

Valg af uddannelse

Søgemønstrene for valg af uddannelser har set ud som følger de seneste år:

Figur B.1: Søgemønstre til uddannelse efter grundskolen i Gentofte Kommune set over tid i 2016, 2020 og 2024. Kilde: Opgørelser over årlige søgemønstre til ungdomsuddannelser og 10. klasse foretaget af UU-Gentofte.

Note: Bemærk at tallene i 2016 er opgjort som i gang med uddannelse 15 måneder efter 9. klasse.

Der er altså sket en lille forandring, hvad angår de unges søgemønstre. I 2020 søgte 93% af de unge ind på en gymnasial uddannelse efter 9. eller 10. klasse, mens 3% valgte at gå den erhvervsfaglige vej. I 2024 er andelen af unge, der søger en erhvervsuddannelse altså steget til godt 5%, mens andelen, der søger STX samtidig, er faldet til knap 90%. Selvom der kun er tale om en lille ændring, peger det stadig på en interessant udvikling, idet søgningen til erhvervsuddannelserne nu nærmer sig Gentofte Kommunes fastsatte mål på 6% i 2025.

Trivsel i skolen

2024 tallene for, hvordan man har det for tiden i skolen ser således ud:

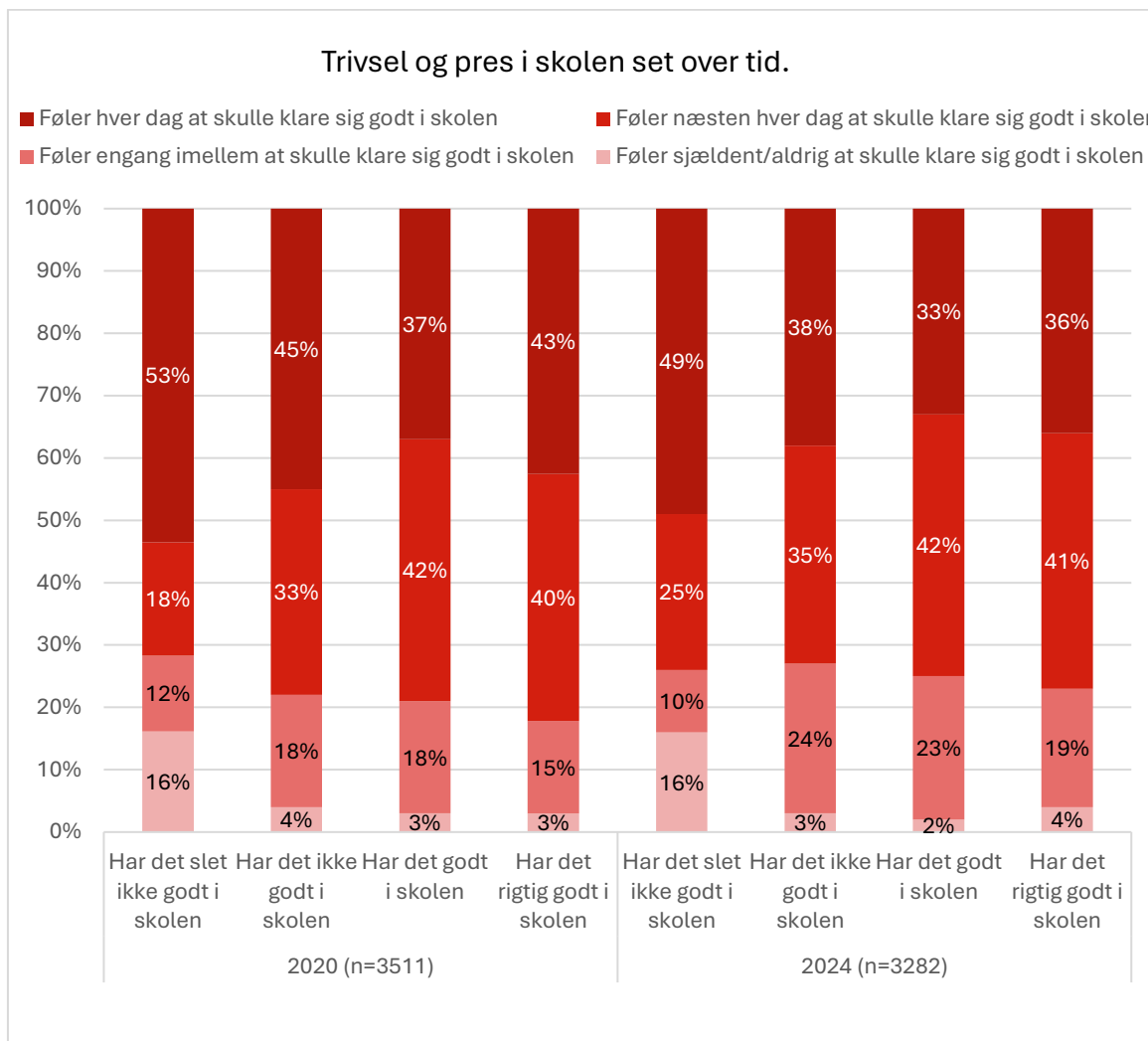

Figur B.2: Graf over procentmæssig fordeling på spørgsmålet "Hvordan har du det for tiden i skolen"? (n=3297). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

I 2020 fremgik det af trivselsmålingen på ungdomsuddannelserne, at 8 % af de adspurgte i Gentofte angav, at de ikke er glade for at gå i skole (6 % delvist uenig, 2% uenig) og, at næsten 10% af de adspurgte i Ungeprofilundersøgelsen (15-30 år) angav, at de ikke (8,9%) eller slet ikke (1,4%) har det godt i skolen. Tallene fremgår ikke at 2016 rapporten.

Billedet fra 2020 har altså ikke ændret nævneværdig hvad angår de unges trivsel i skolen. Langt størstedelen trives og har det godt i skolen, men en lille gruppe på omkring 10%, stabilt over tid, ser ud til ikke at have det godt i skolen for tiden.

Når vi ser på, hvordan unge i Gentofte har det i skolen koblet med oplevelser af oplevelser af at skulle klare sig godt i skolen over tid, ser billedet sådan her ud:

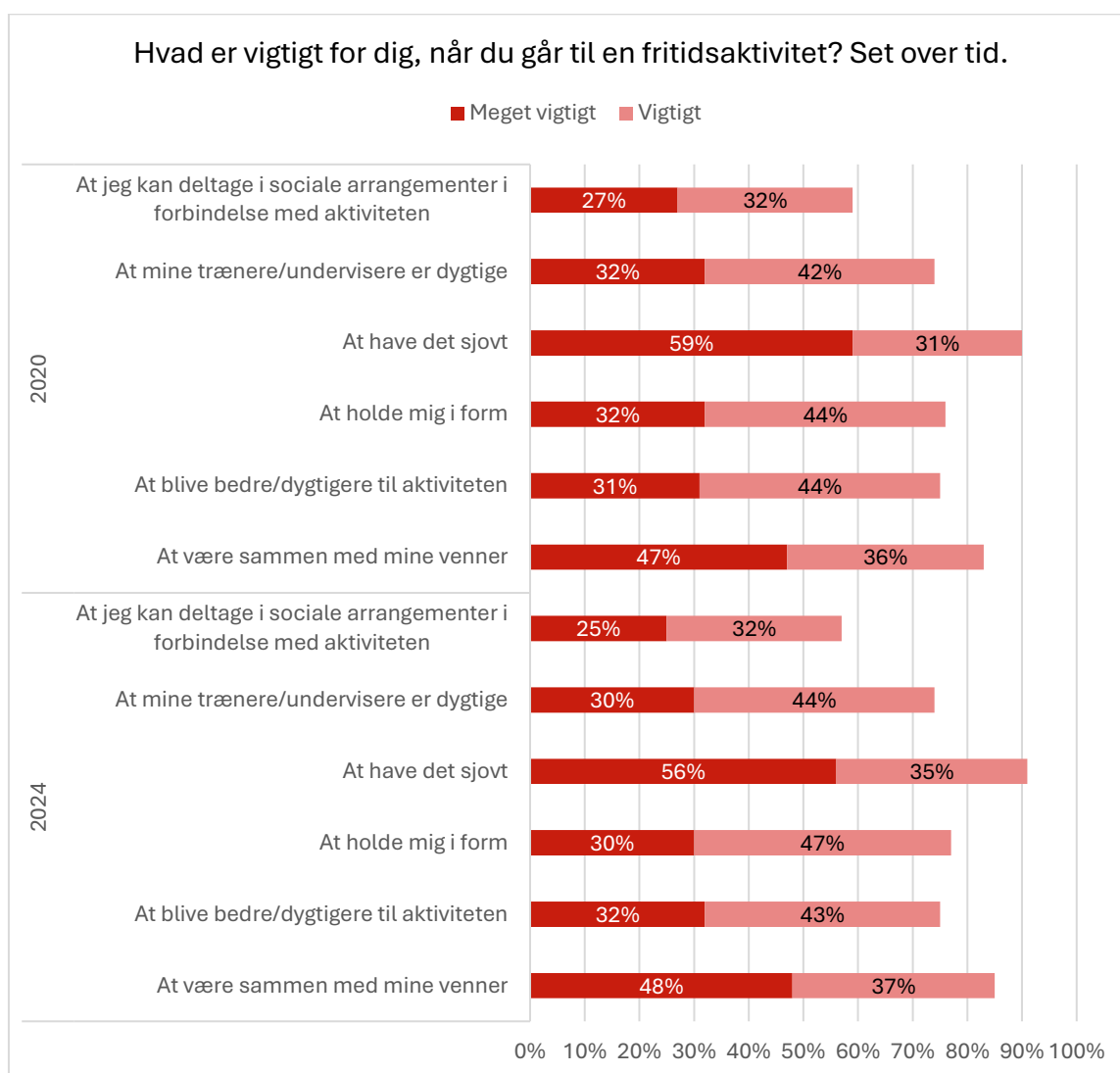

Figur B.3: Graf over krydstabel for spørgsmålene ”Hvor ofte føler du, at du skal klare dig godt i skolen” og ”Hvordan har du det i skolen for tiden?” set over tid i 2020 og 2024 i Gentofte Kommune. Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2019/2020 og 2023/2024.

Hvis man kigger specifik på den gruppe, der angiver at de slet ikke har det godt i skolen i de to målinger angiver 53% i 2020 at de har oplevelsen af at skulle klare sig godt hver dag. I 2024 angiver 49% dette. Her det altså ud til at være sket en lille nedgang i andelen af elever der placerer sig i denne gruppe fra 2020 til 2024, hvilket er en positiv udvikling.

Kapitel 3: Fritidsliv og fritidsaktiviteter

Hvad er vigtigt for de unge, når de går til fritidsaktiviteter?

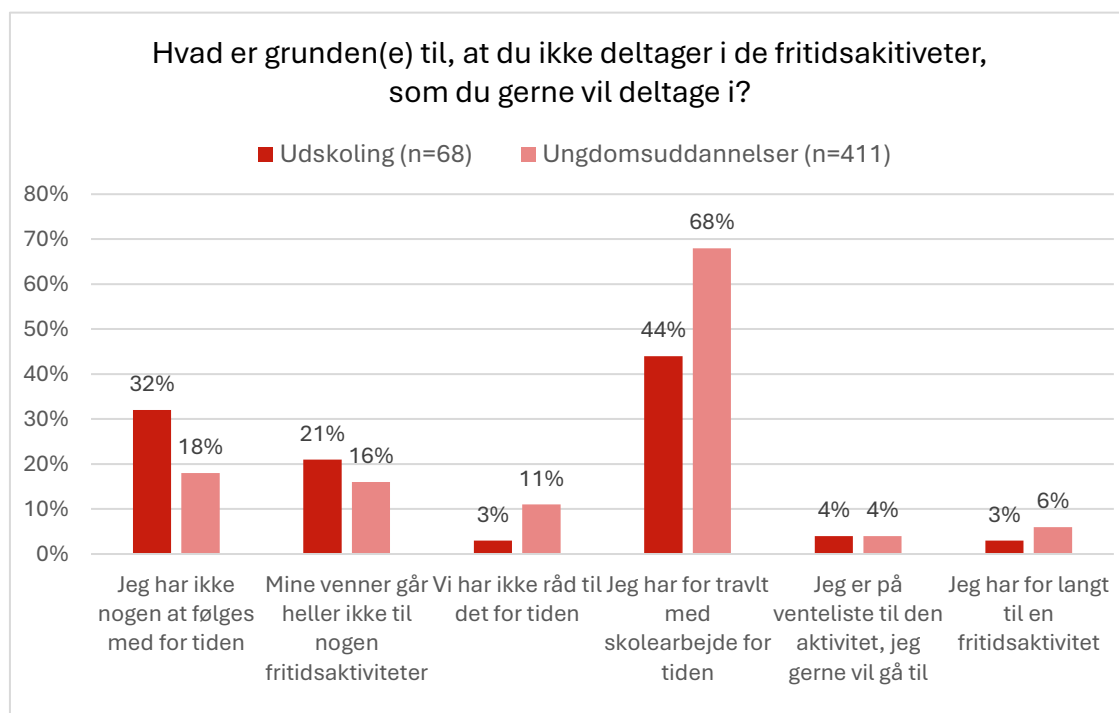

Figur B.4: Graf over procentmæssig fordeling af udvalgte svarkategorier fra spørgsmålet ”Hvor vigtigt er følgende, når du går til en aktivitet i din fritid?” i 2020 (n varierer fra 2940-2973) og 2024 (n varierer fra 3228-3259). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2019/2020 og 2023/2024.

For de unge i Gentofte Kommune fylder venner og fællesskaber meget. Og som det fremgår af de to ovenstående målinger gælder det også på tværs af tid. Næsten samme andel angiver det at være sammen med venner som det vigtigste for dem, når de går til en fritidsaktivitet. Derudover er det vigtigt for de unge, at de kan have det sjovt med deres fritidsaktiviteter. Dette gør sig også gældende på tværs af 2002 og 2020 målingen. Dermed ser ud til at det med venner og det med at fritidsaktiviteten skal være sjov er stabile vigtige faktorer for de unge i Gentofte Kommune hvad angår deres fritidsaktiviteter.

Grunde til ikke at deltage i fritidsaktiviteter

Tal fra 2024

Figur B.5: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Hvad er grunden til, at du ikke deltager i de fritidsaktiviteter, du kunne tænke dig?” samt respondenternes uddannelsesstrin (n=479). Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2023/2024.

Note: Kun stillet til dem, som har svaret, at de ikke går til de fritidsaktiviteter, de gerne vil gå til.

Tal fra 2020:

I 2020 målingen fremgik dette ikke af en tabel, men i rapporten angives det, at 21% af de unge i Ungeprofilundersøgelsen (15-30 år), ikke går til de fritidsaktiviteter, de gerne vil. Og langt størstedelen af dem (78%) angiver, at det skyldes travlhed med skolearbejdet. I udskolingen angiver 10%, at de ikke går til de fritidsaktiviteter, de gerne vil, og kun 34% af dem angiver, at det skyldes travlhed med skolearbejdet.

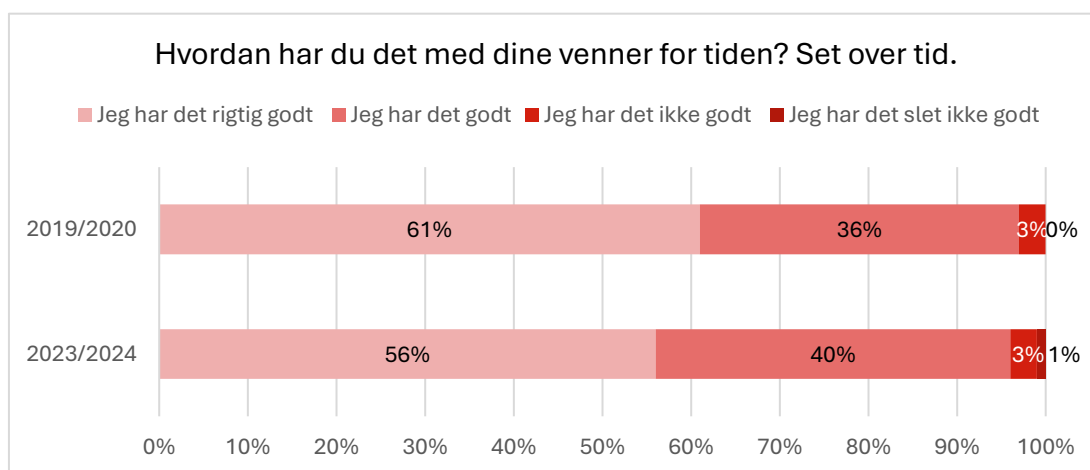
Der er to tendenser det er værd at bemærke her. For det første sker der en markant stigning i andelen af unge, der angiver, at de ikke går til den fritidsaktivitet de gerne vil på grund af travlhed med skolen, i overgangen fra grundskole til ungdomsuddannelse. Den tendens er stabil over tid. Men samtidig ser det ud at der er stigning blandt de unge i udskolingen, der angiver travlhed med skolearbejdet som årsag til at de ikke går til den fritidsaktivitet de gerne vil fra 34% i 2020 til 44% i 2024. Samtidig er der fald i samme årsagsforklaring for gruppen i ungdomsuddannelserne fra 78 % i 2020 til 68% i 2024. Dette kunne tyde på at de unge i udskolingen oplever en større travlhed med skolearbejdet i dag i sammenligning med 2020 mens de unge i ungdomsuddannelserne oplever mindre travlhed. Om end dette skal tages med forbehold fordi det her er koblet til en forklaring på, hvorfor man ikke går til en ønsket fritidsaktivitet.

Kapitel 4: Venner og fællesskaber

Overordnet tegner der sig et positivt billede af de unge i Gentofte, hvad angår venner og fællesskaber. Som det fremgår af figur B.6 nedenfor, angiver 96% af de unge i 2024, at de har det godt (40%) eller rigtig godt (56%) med deres venner, mens kun 4% oplever det modsatte (3% "ikke godt" og 1% "slet ikke godt").

Sammenlignet med besvarelserne fra 2019/2020 ses dog en svag negativ tendens. Dengang angav 61% af de unge, at de havde det "rigtig godt" med deres venner, hvilket er 5 procentpoint højere end i 2024. Samtidig var der ingen unge, der svarede "slet ikke godt" i den tidligere undersøgelse, mod 1% i den nyeste måling.

Selvom ændringerne er små og kan skyldes statistiske tilfældigheder, indikerer de en mindre tilbagegang. På trods af dette kan det fortsat konkluderes, at de unge i Gentofte overordnet har det særdeles godt med deres venner.

Figur B.6: Graf over procentmæssig fordeling for spørgsmålet "Hvordan har du det for tiden med vennerne/i fritiden"? set over tid i hhv. 2019/2020 (n=3516) og 2023/2024 (n=3284). Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2019/2020 og 2023/2024.

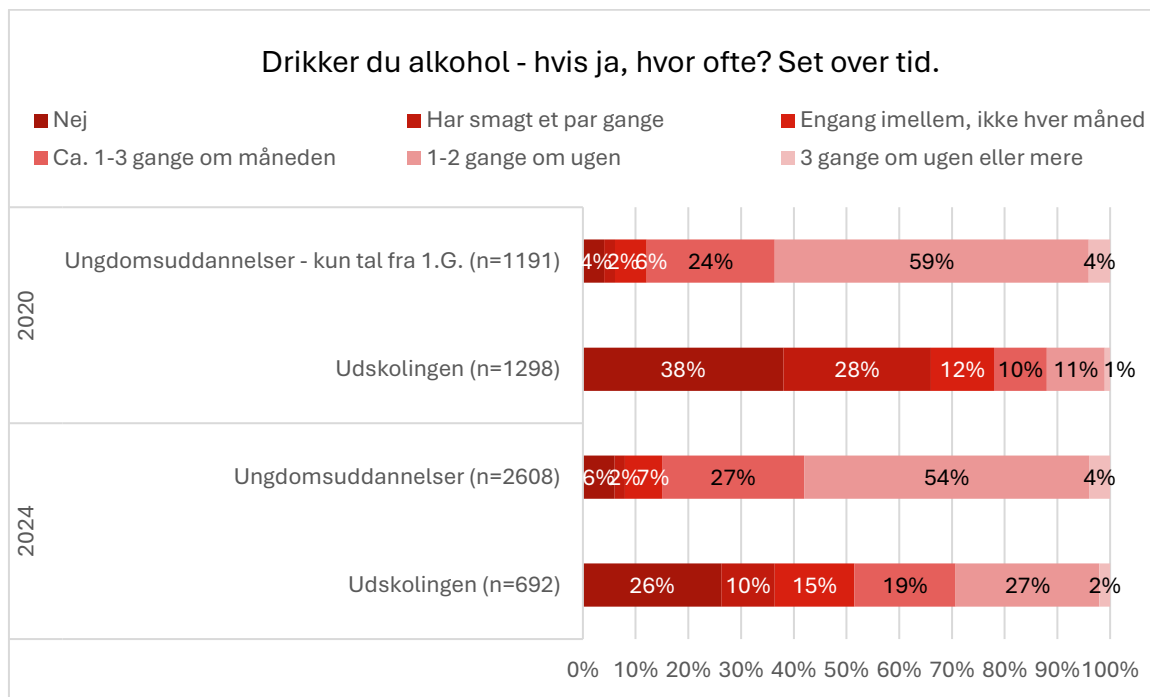
Kapitel 5: Fester, festkultur og alkohol

Det spørgsmål, som går på, om unge i Gentofte drikker alkohol, og hvor ofte de i så fald gør det, indgår både i Gentofte Ungdomsprofil 2020 og 2024, men det anvendes i to forskellige analysekontekster, som har fokus på forskellige ungegrupper. I 2020-rapporten ses der på udviklingen i Gentoftes unges alkoholforbrug fra 7. klasse, over 8. og 9. klasse og videre hen i det første år på de gymnasiale ungdomsuddannelser. I 2024-rapporten ser vi på alkoholforbrug for unge over 15 år i udskolingens over for unge på alle ungdomsuddannelsernes klassetrin.

I figur B.7 nedenfor fremgår tallene fra samme spørgsmål fra de to forskellige undersøgelser, men vi gør opmærksom på, at forskydningerne fra 2020 til 2024 bør læses med det forbehold, at der altså ikke er tale om komplet sammenlignelige ungegrupper mht. klassetrin og alder.

Den stigning i alkoholforbrug blandt unge i udskolingens, som grafen umiddelbart kan virke til at give udtryk for, bør altså ses i lyset af, at tallene fra 2020 indeholder besvarelser fra unge i 7.-9. klasse, mens tallene fra 2024 kun baserer sig på besvarelser for unge i udskolingens over 15 år, hvorfor vi også må forvente, at alkoholforbruget fremstår større i 2024.

Grafen kan dog vise, at det er en gennemgående tendens blandt de unge i Gentofte Kommune både i 2020 og i 2024, at der sker en markant stigning i alkoholforbrug i overgangen fra udskoling til ungdomsuddannelser. Derudover tyder tallene på, at alkoholforbruget blandt unge på ungdomsuddannelserne – selvom elevgrupperne fortsat ikke er helt sammenlignelige – ikke har ændret sig væsentligt over tid.

Figur B.7: Graf over procentmæssig fordeling for spørgsmålet ”Drikker du alkohol – hvis ja, hvor ofte”? set over tid. Kilde: BørnUngeLivs ungeprofilundersøgelse fra 2019/2020 og 2023/2024.

Kapitel 6: Udseende, krop og køn

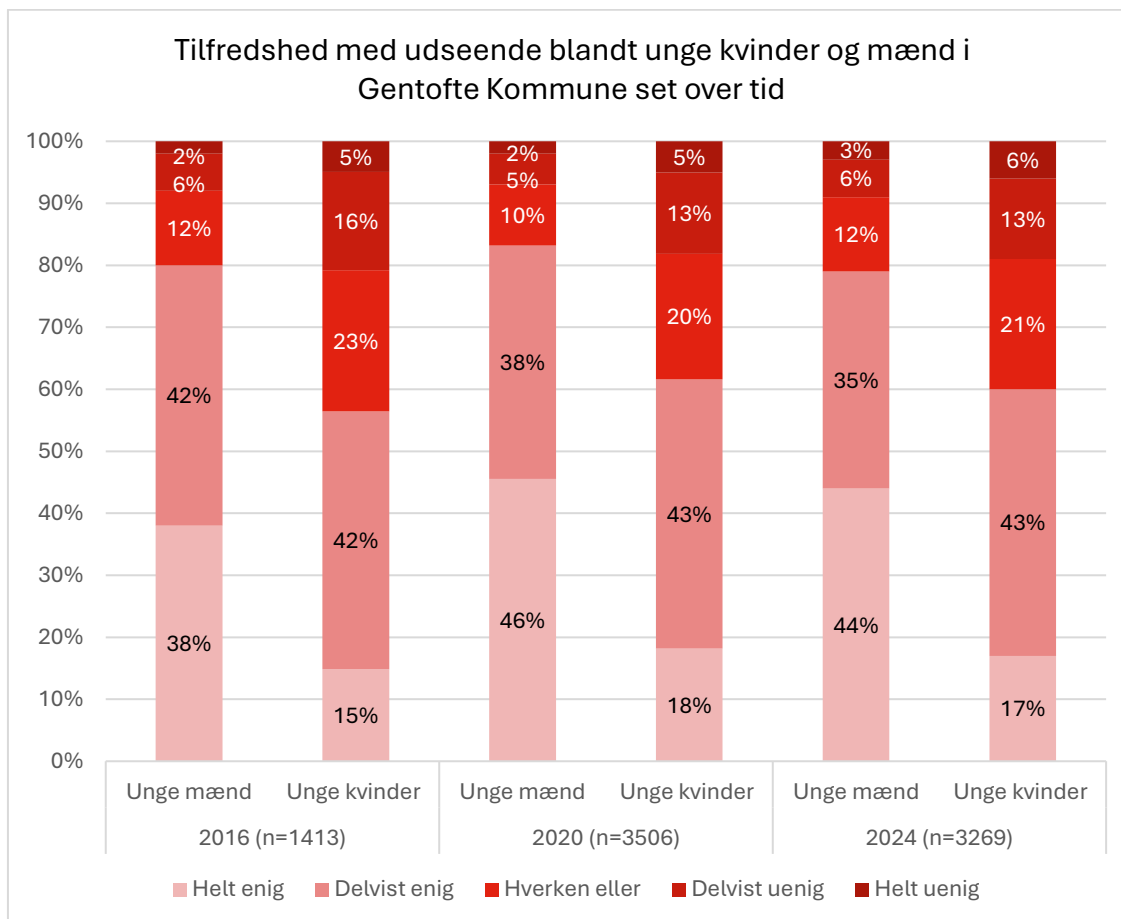
Udseende, krop og køn fylder meget i dette års rapport, fordi der har været en stigning i de unge kvinders utilfredshed med eget udseende igennem årene. Allerede i *Gentofte Ungdomsprofil* fra 2016 blev dette tematiseret, hvor en ung mand udtalte: "[K]roppen [er] blot et værktøj til at vise omgivelserne, at man har kontrol over sig selv og indirekte sit liv generelt" (Hansen et al. 2016: 88). Rapporten fremhævede dengang, at de unge i Gentofte ofte har et instrumentelt forhold til deres krop og på forskellige måder forsøger at navigere grænserne mellem 'normal' og 'unormal' adfærd – særligt når det gælder spisning. Formålet synes at være at efterleve snævre kropsidealer (Hansen et al. 2016). Desuden blev det allerede i 2016 bemærket, at "nogle unge udviser en potentielt risikoadfærd i forhold til deres kost" (Hansen et al. 2016: 87), hvilket understreger, at disse tendenser har været til stede i en længere årrække.

Sammenlignes besvarelserne på spørgsmålet "*Jeg er tilfreds med mit udseende*" i 2016, 2020 og 2024, ses en overordnet stabil udvikling, dog med mindre udsving. Forskellen mellem kønnene er fortsat markant, men svarfordelingen har ikke ændret sig væsentligt over tid.

For de unge mænd var 38% *helt enige* og 42% *delvist enige* i 2016. I 2020 steg andelen af *helt enige* til 46%, mens 38% var *delvist enige*. I 2024 ses en mindre tilbagegang, hvor 44% er *helt enige* og 35% *delvist enige*.

For de unge kvinder svarede 15% *helt enig* og 42% *delvist enig* i 2016. I 2020 var andelene steget en smule til 18% og 43%, mens tallene i 2024 ligger næsten identisk på 17% og 43%.

Samlet set viser tallene, at tilfredsheden med eget udseende blandt unge i Gentofte har været bemærkelsesværdigt stabil siden 2016. Dog ses en mindre positiv udvikling blandt de unge mænd fra 2016 til 2020, som delvist er aftaget igen i 2024, mens kvindernes tilfredshed stort set er uændret gennem perioden.

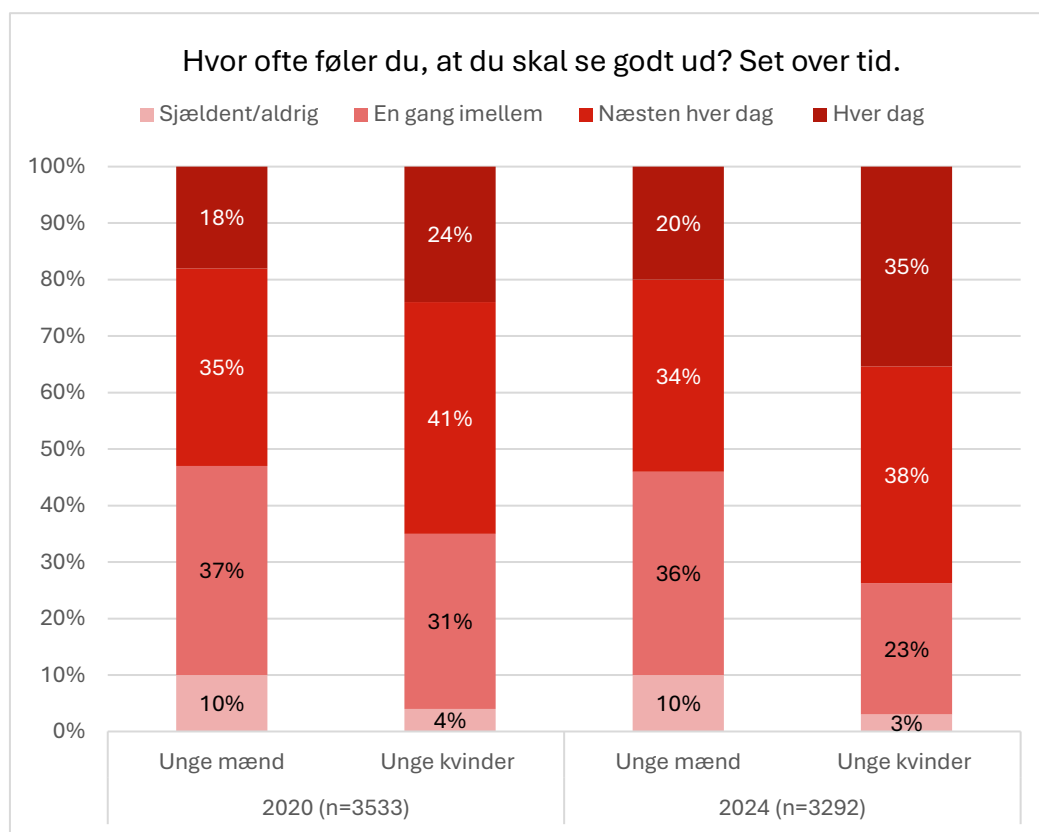
Figur B.8: Graf over tilfredshed med udseende fordelt på køn og set over tid i hhv. 2016, 2020 og 2024. Kilde: BørnUngelivs Ungeprofilsundersøgelse 2015/2016, 2019/2020 og 2023/2024.

Når det kommer til oplevelsen af at skulle se godt ud, viser udviklingen blandt de unge en tendens, der kalder på opmærksomhed. I 2024 angiver 35% af de unge kvinder i Gentofte Kommune, at de føler, at de skal se godt ud hver dag – en markant stigning på 11 procentpoint fra 2020, hvor andelen var 24%.

For de unge mænd er tallene derimod stort set uændrede mellem de to målinger. Dette understreger, at mens skønhedspres har været en faktor i

Gentofte Kommune over længere tid, viser figur B.9 en tydelig intensivering fra 2020 til 2024 – særligt for de unge kvinder.

Selvom presset til at se godt ud er steget mest blandt kvinderne, er det ikke fraværende hos de unge mænd. Omkring hver femte unge mand føler stadig, at de skal se godt ud hver dag, hvilket vidner om, at idealer for udseende påvirker begge køn, om end i forskellig grad.

Figur B.9: Graf over krydstabel for spørgsmålet ”Hvor ofte føler du, at du skal se godt ud” og respondenterens køn set over tid. Kilde: BørnUngelivs ungeprofilundersøgelse fra 2019/2020 og 2023/2024.

Kapitel 7: Familie, voksne og andre betydningsfulde voksne

Da ungdomsprofilundersøgelserne fra 2016 og 2020 kun berører temaet om familie og forældre overordnet, er der ikke statistiske data, der præcist viser, hvordan udviklingen har været over tid. Dog peger de tidligere undersøgelser på nogle stabile mønstre: De unge i Gentofte Kommune har generelt et godt forhold til deres forældre, men foretrækker ofte at betro sig til venner, når de oplever problemer. Samtidig viser de, at samtalerne mellem unge og forældre bliver mere alvorlige med alderen, og at nogle unge savner mere forældrekontakt i hverdagen på grund af forældres travlhed. Disse tendenser ser ud til at være uændrede, og er også blevet behandlet i dette års ungdomsprofil.

Center for Ungdomsforskning (CeFU) er et forskningscenter på Institut for Kultur og Læring på Aalborg Universitet i København, som forsker i unge og uddannelse, arbejdsliv, udsathed, ungdomskultur osv. Centrets drift støttes af en forening – Foreningen Center for Ungdomsforskning. Vi gennemfører forskellige projekter, dog alle med det kendetegn, at de tager afsæt i de unges egne beskrivelser og oplevelser af deres hverdag og liv. Hvis du vil vide mere om CeFU, har spørgsmål til vores forskning, er interesseret i at høre om mulighederne for at etablere et forskningssamarbejde eller blive medlem af vores forening, er du mere end velkommen til at kontakte os.

www.cefudk

